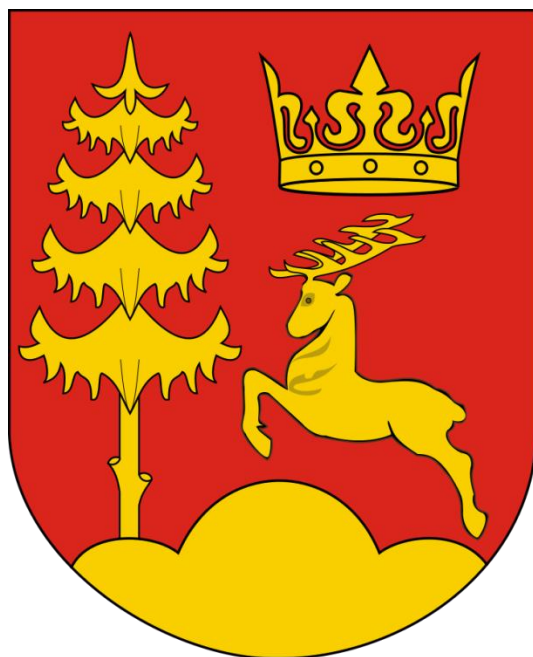

RAPORT Z BADANIA

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ
SPOŁECZNYCH

BUDZÓW 2017

Spis treści

WSTĘP.....	5
ROZDZIAŁ I	6
Ogólna charakterystyka gminy Budzów	6
Położenie, dane administracyjne	6
Dane demograficzne.....	6
Jednostki organizacyjne na terenie gminy Budzów	9
Stowarzyszenia i inne organizacje na terenie gminy Budzów	9
Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	10
ROZDZIAŁ II	12
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Budzów	12
Grupa badawcza	12
Cel badania	12
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	12
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu.....	15
Postawy dorosłych mieszkańców wobec substancji psychoaktywnych.....	19
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym	21
Postawy dorosłych mieszkańców wobec przemocy.....	21
Hazard w opiniach dorosłych mieszkańców	24
ROZDZIAŁ III	29
Analiza ankiet przeprowadzonych w klasach V i VI szkół podstawowych (drugi etap edukacji) na terenie gminy Budzów.....	29
Cel badania	29
Grupa badawcza	29
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym	30
Uczniowie wobec problemów związanych substancjami psychoaktywnymi.....	39
Palenie papierosów	39
Picie alkoholu.....	41
Zażywanie narkotyków	44
Uczniowie a inne zagrożenia	46

Komputer i Internet.....	46
Cyberprzemoc.....	47
ROZDZIAŁ IV.....	50
Analiza ankiet przeprowadzonych w VII klasach szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów (trzeci etap edukacji) w szkołach na terenie gminy Budzów.....	50
Cel badania	50
Grupa badawcza	50
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym	51
Uczniowie wobec problemów związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych.....	59
Palenie papierosów	59
Picie alkoholu.....	64
Zażywanie narkotyków	68
Zażywanie dopalaczy	73
Uczniowie a inne zagrożenia	77
Komputer i Internet w życiu uczniów.....	77
Cyberprzemoc.....	78
ROZDZIAŁ V.....	81
Analiza ankiet przeprowadzonych w III klasach gimnazjalnych z terenu gminy Budzów w konfrontacji do Europejskiego Programu Badań Ankiety w Szkołach	81
Cel badań.....	81
Grupa badawcza	81
Uczniowie III klas gimnazjalnych wobec picia alkoholu	82
Uczniowie III klas gimnazjalnych wobec narkotyków i dopalaczy.....	88
Dostępność substancji psychoaktywnych według uczniów III klas gimnazjalnych	90
ROZDZIAŁ VI.....	93
Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych.....	93
Grupa badawcza	93
Cel badania	93
Wyniki badania	93
ROZDZIAŁ VII.....	100

Podsumowanie	100
Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych	100
Strategiczne kierunki realizacji gminnego programu profilaktyki	104
BIBLIOGRAFIA	106
Spis publikacji	106
Źródła internetowe.....	106
Spis wykresów	107
Spis tabel	110
Spis rysunków	111

WSTĘP

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów z drugiego etapu edukacji (klasa V-VI szkół podstawowych) i trzeciego etapu edukacji (klasa VII szkół podstawowych i II-III gimnazjum) na terenie gminy Budzów.

W ankiecie badawczej wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, zagrożenia dla zdrowia psychicznego i fizycznego w środowisku zamieszkania i pracy, a także przemoc w rodzinie. W badaniu wśród uczniów została poruszona tematyka spożywania alkoholu, palenia tytoniu, używania narkotyków oraz dopalaczy. Ponadto pojawiły się zagadnienia dotyczące przemocy rówieśniczej oraz domowej. Badaniem zostali objęci także pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie wypełniali samodzielnie ankiety na komputerze. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce. Próba populacji uczniów ze szkół na terenie gminy Budzów objęła łącznie 289 uczniów.

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych związanych z używaniem wybranych substancji psychoaktywnych oraz przemocą w rodzinie przeprowadzono badania ankietowe w trzech grupach respondentów:

- 1) dorosłych mieszkańców z terenu gminy – badania przeprowadzono na reprezentatywnej grupie 100 osób, w tym 82 kobiet i 18 mężczyzn;
- 2) wśród 98 uczniów klas V i VI szkół podstawowych, 140 uczniów klas VII szkół podstawowych i II-III gimnazjum;
- 3) wśród 51 uczniów klas III gimnazjum w konfrontacji do ESPAP;
- 4) w 31 punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Badania prowadzone były na terenie gminy Budzów w listopadzie 2017 roku.

ROZDZIAŁ I

Ogólna charakterystyka gminy Budzów

Położenie, dane administracyjne

Budzów to gmina wiejska położona w województwie małopolskim, w powiecie suskim. Siedzibą gminy jest Budzów. Gmina ta leży na obszarze Beskidu Makowskiego (Średniego) nad rzeką Paleczką i jej dopływami: Jachówka oraz Zachełmką. Pod względem administracyjnym gmina Budzów obejmuje terytorialnie 6 miejscowości: Baczyn, Bieńkówka, Budzów, Jachówka, Palcza i Zachełmna^{1,2}.

Gmina Budzów liczy 8 863 mieszkańców. Jedną połowę stanowią kobiety, a drugą mężczyźni. Na przestrzeni lat 2002-2016 liczba mieszkańców wzrosła o 8,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 36,6 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz znacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski³.

Liczba mieszkańców	Kobiety	Mężczyźni
8 863	50,0%	50,0%

Tabela 1. Liczba mieszkańców z gminy Budzów

Dane demograficzne

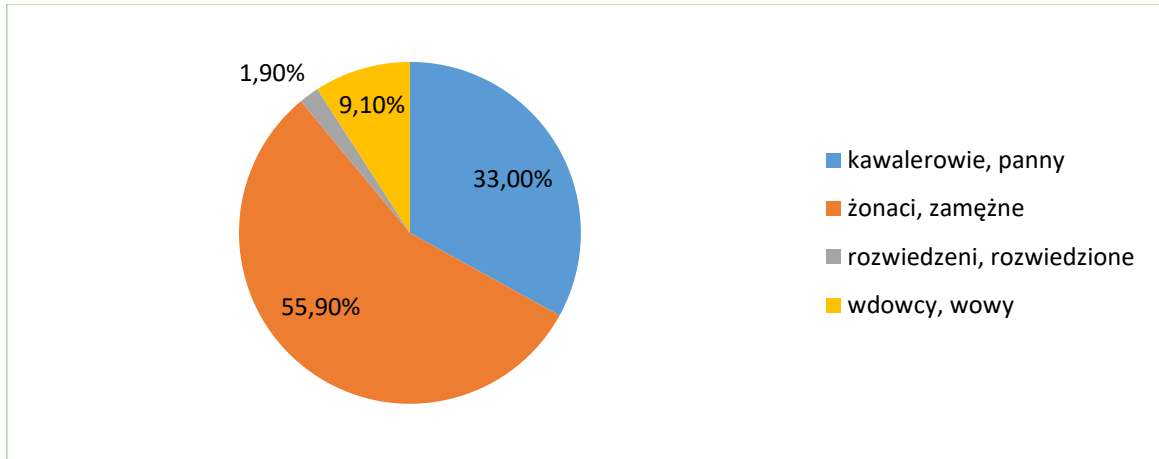
- Gminę Budzów cechuje dodatni przyrost naturalny wynoszący 36. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 4,1 na 1000 mieszkańców. W 2016 roku urodziło się 107 dzieci, (w tym 46,7% dziewczynek i 53,3% chłopców). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,60.
- w 2016 roku mieszkańcy powiatu zawarli 53 małżeństw, co odpowiada 6,0 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie odnotowano także 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

¹ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Budz%C3%B3w_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Budz%C3%B3w_(gmina))

² https://www.old.budzow.pl/index.php?_a=1&_id=26

³ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Budzow

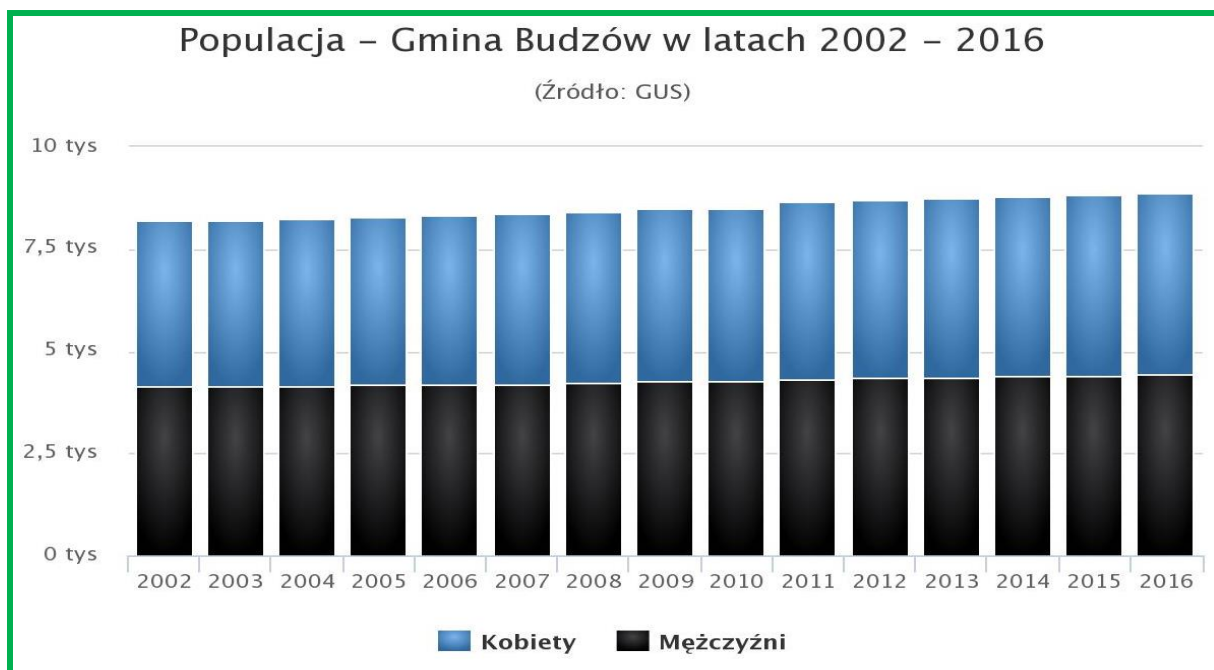
Procentowy rozkład mieszkańców ze względu na stan cywilny :

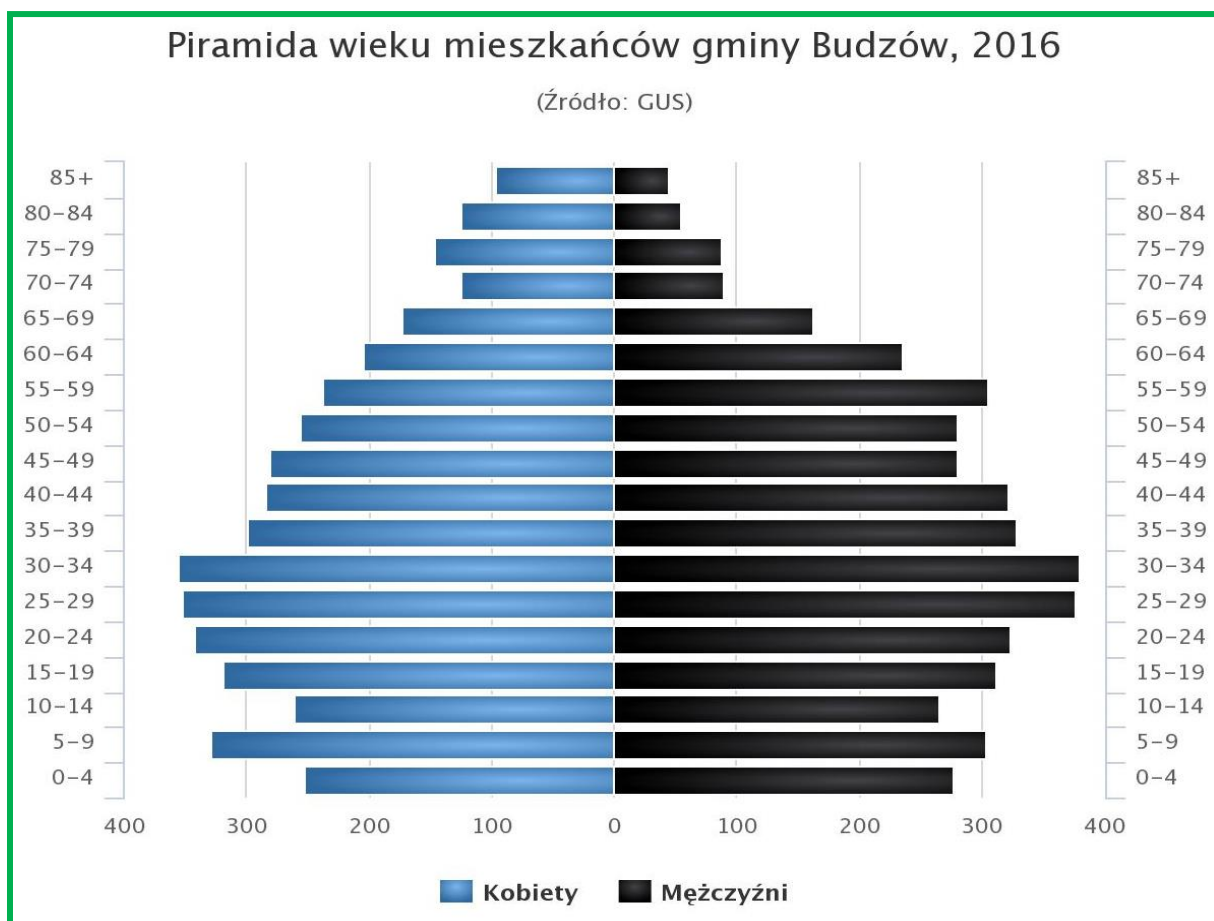
Wykres 1. Procentowy rozkład mieszkańców gminy Budzów ze względu na stan cywilny

- Na terenie gminy w 2016 roku zarejestrowano 55 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 57 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Budzów -2.
- 62,0% mieszkańców gminy Budzów jest w wieku produkcyjnym, kolejno 23,3% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 14,7% w wieku poprodukcyjnym.
- W gminie Budzów na 1000 mieszkańców przypada 61 osób pracujących. 60,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 39,1% mężczyźni.
- Bezrobocie rejestrowane w 2016 roku w gminie wynosiło 5,5% (6,2% wśród kobiet i 5,0% wśród mężczyzn)⁴.

⁴ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Budzow

Rysunek 1. Populacja – Gmina Budzów 2002-2016⁵

Rysunek 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Budzów, 2016⁶

⁵ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Budzow

⁶ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Budzow

Jednostki organizacyjne na terenie gminy Budzów

- 1) Biblioteka i Ośrodek Animacji Kultury Gminy Budzów z/s w Palaczy
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budzowie;
- 3) Przedszkole Samorządowe w Budzowie;
- 4) Przedszkole Samorządowe w Bieńkówce;
- 5) Szkoła Podstawowa Nr 1 w Budzowie;
- 6) Szkoła Podstawowa Nr 2 w Budzowie;
- 7) Szkoła Podstawowa w Bieńkówce;
- 8) Szkoła Podstawowa w Jachówce;
- 9) Szkoła Podstawowa w Zachełmnej;
- 10) Zespół Szkolno - Przedszkolny w Baczynie;
- 11) Zespół Szkolno - Przedszkolny w Palczy⁷.

Stowarzyszenia i inne organizacje na terenie gminy Budzów

- 1) Ochotnicza Straż Pożarna w Baczynie;
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Bieńkówce;
- 3) Ochotnicza Straż Pożarna w Budzowie;
- 4) Ochotnicza Straż Pożarna w Jachówce;
- 5) Ochotnicza Straż Pożarna w Zachełmie;
- 6) Ochotnicza Straż Pożarna w Palczy;
- 7) Ludowy Klub Sportowy „Strzelec” Budzów;
- 8) Ludowy Klub Sportowy w Bieńkówce;
- 9) Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Podbabiogórze";
- 10) Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich⁸.

⁷ <https://budzow.pl/>

⁸ <https://budzow.pl/>

Zasoby w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Wsparcie z zakresu pomocy społecznej zabezpiecza Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budzowie, udzielający osobom uprawnionym różnych form pomocy w zakresie przewidzianym ustawą.

Aktem prawnym normującym katalogowo zadania, obowiązki i możliwości pomocowe ośrodka, jest obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 września 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769)⁹.

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. niepełnosprawności;
5. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
6. przemocy w rodzinie;
7. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
8. alkoholizmu lub narkomanii;
9. trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego;
10. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
11. klęski żywiołowej lub ekologicznej¹⁰

⁹ <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/1769/1>

¹⁰ <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spooleczna/formy-udzielanej-pomocy/kryteria-przysnawiania-swiadczen/>

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

1. Świadczenia pieniężne:

- zasiłek stały;
- zasiłek okresowy;
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy.

2. Świadczenia niepieniężne:

- praca socjalna;
- bilet kredytowany;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne;
- sprawienie pogrzebu;
- poradnictwo specjalistyczne;
- interwencja kryzysowa;
- schronienie;
- posiłek;
- niezbędne ubranie;
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych¹¹

¹¹ <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/formy-udzielanej-pomocy/>

ROZDZIAŁ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Budzów

Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Budzów. W badaniu wzięło udział 82 kobiety i 18 mężczyzn.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych osób miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności takich jak:

- 1) najistotniejsze problemy społeczne na terenie gminy;
- 2) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie;
- 3) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- 4) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy mieszkańców z terenu gminy Budzów o ocenę ważności różnych problemów społecznych w ich środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności problemów społecznych jest odsetek badanych, którzy wskazują dany problem jako bardzo istotny i istotny.

Na pierwszym miejscu badani mieszkańcy usytuowali problem alkoholizmu, uznając go za najbardziej palący problem, który pociąga za sobą szereg kolejnych konsekwencji. Drugim równie istotnym problemem społecznym w świadomości respondentów okazał się być problem zubożenia społeczeństwa. Triadę najważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców zamyka problem bezrobocia.

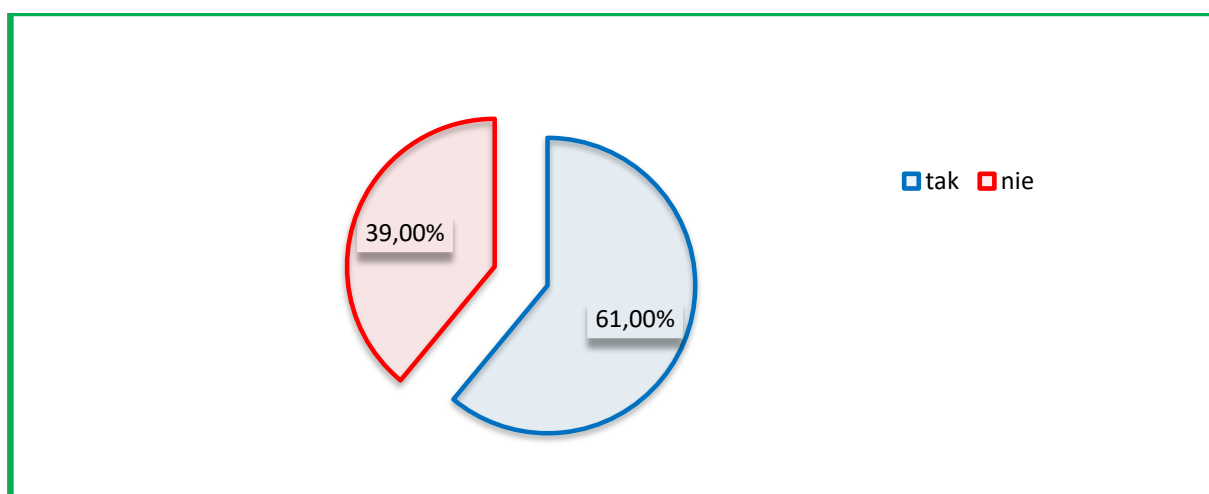
Wysoka pozycja tych problemów jednoznacznie wskazuje na priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

Natomiast kolejne problemy społeczne wymienione w poniższej tabeli dla większości badanych stanowią przeciętne trudności.

Problemy społeczne	Bardzo istotny	Istotny	Przeciętny	Mało istotny	Nieistotny
bezrobocie	13,00%	24,00%	53,00%	10,00%	0,00%
alkoholizm	14,00%	39,00%	34,00%	13,00%	0,00%
zubożenie społeczeństwa ⁴⁹	3,00%	46,00%	49,00%	2,00%	0,00%
kryzys rodziny	0,00%	26,00%	70,00%	4,00%	0,00%
wzrost przestępczości	0,00%	5,00%	87,00%	8,00%	0,00%
narkomania	0,00%	9,00%	73,00%	18,00%	0,00%
kryzys norm moralnych	0,00%	6,00%	82,00%	12,00%	0,00%
problemy mieszkaniowe	0,00%	0,00%	89,00%	11,00%	0,00%
zanieczyszczenie środowiska	0,00%	2,00%	85,00%	13,00%	0,00%

Tabela 2. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Budzów

Deklaracje badanych mieszkańców na temat osób spożywających napoje alkoholowe wskazują, że według 61% ankietowanych osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie w środowisku lokalnym. Pozostałe 39% respondentów wyraziło zdanie przeciwne.

Wykres 2. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy z terenu gminy Budzów skłaniają się ku stwierdzeniu, iż widok osób spożywających alkohol w miejscach publicznych na przestrzeni ostatnich 10 lat nie zmienił się w sposób znaczący i utrzymuje się na podobnym poziomie jak wcześniej. Takiego zdania jest 73% badanych. Kolejne 22% uważa, że widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest rzadszym zjawiskiem a tylko 5% sądzi, że widok takich osób jest częstszy.

Zdecydowana większość mieszkańców (71%) uważa, iż widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest rzadszym zjawiskiem na przestrzeni ostatnich 10 lat. Kolejne 24% ankietowanych jest zdania, że takie sytuacje utrzymują się na podobnym poziomie a według 5% takie zjawiska zdarzają się częściej.

79% badanych uważa, że w przeciągu ostatnich 10 lat przypadki rozstrzygania spraw przez alkohol czyli płacenie alkoholem czy opijanie sprawy są zdecydowanie rzadsze jak wcześniej. Tylko 8% respondentów uważa, że takie sytuacje zdarzają się częściej. Pozostałe 13% uważa, że przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol utrzymuje się na podobnym poziomie.

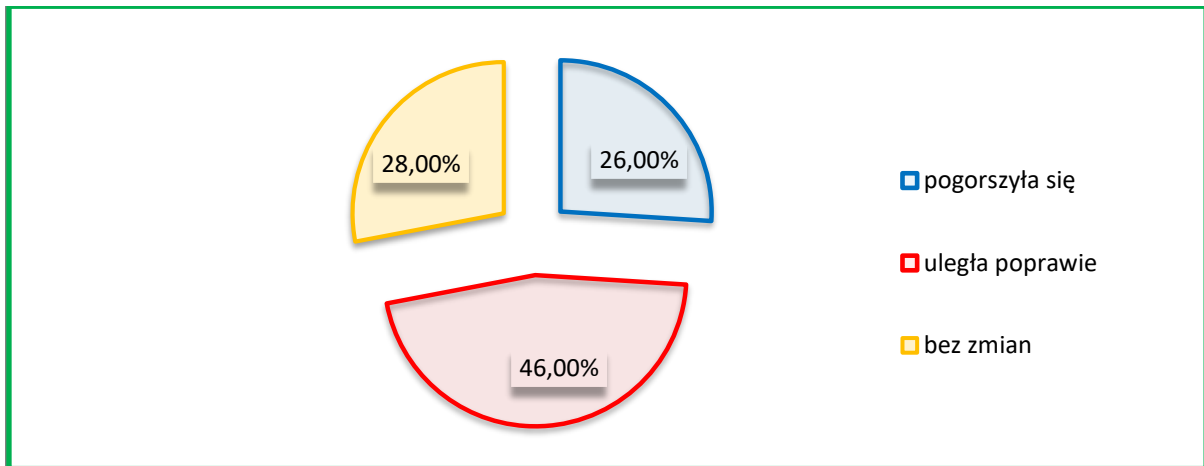
54% ankietowanych twierdzi, że dorośli i nieletni spożywają podobną ilość alkoholu jak w latach ubiegłych, natomiast 16% jest zdania, że piją częściej. Pozostałe 30% badanych mieszkańców uważa, że spożycie alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych jest obecnie rzadszym zjawiskiem.

Analiza zjawisk w czasie ostatnich 10 lat	Częstszy	Podobny	Rzadszy
widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych	11,00%	69,00%	20,00%
widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu	7,00%	38,00%	55,00%
przypadki rozstrzygania spraw przez alkohol, np. płacenie alkoholem, opijanie sprawy	0,00%	4,00%	96,00%
ilość alkoholu spożywana przez dorosłych i nieletnich	7,00%	38,00%	55,00%

Tabela 3. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat

Mieszkańcy zostali także poproszeni o ocenę zmiany w zakresie kultury picia alkoholu w Polsce. 46% badanych mieszkańców uważa, że kultura picia alkoholu w kraju uległa

poprawie, a według 26% pogorszyła się. Pozostałe 28% respondentów jest zdania, że pozostała na niezmiennym poziomie.

Wykres 3. Czy kultura spożywania alkoholu na przestrzeni ostatnich lat uległa poprawie czy pogorszyła się?

Ponadto, według 51% badanych respondentów spożycie napojów alkoholowych na przestrzeni ostatnich lat w badanej gminie wzrosło. Kolejne 39% ankietowanych jest zdania, że pozostała na niezmiennym poziomie a według 10% zmalało.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Badania CBOS na rok 2015 pokazują, że napoje alkoholowe ogółem spożywa 89,7% badanych, abstynencję zaś deklaruje nieco ponad 10%. Widzimy zatem, że spożywanie jakichkolwiek napojów alkoholowych jest naprawdę popularnym zjawiskiem a osób niepijących jest niewiele. Nieco ponad 3% badanych spożywa napoje alkoholowe codziennie. Najwięcej, bo ponad 18% badanych, pije średnio 2- 3 razy w miesiącu. Co więcej, respondenci deklarują, że spożywają napoje alkoholowe przez średnio 52 dni w roku, możemy zatem stwierdzić, iż przeciętny konsument pije co 7 dni, tj. raz w tygodniu.¹²

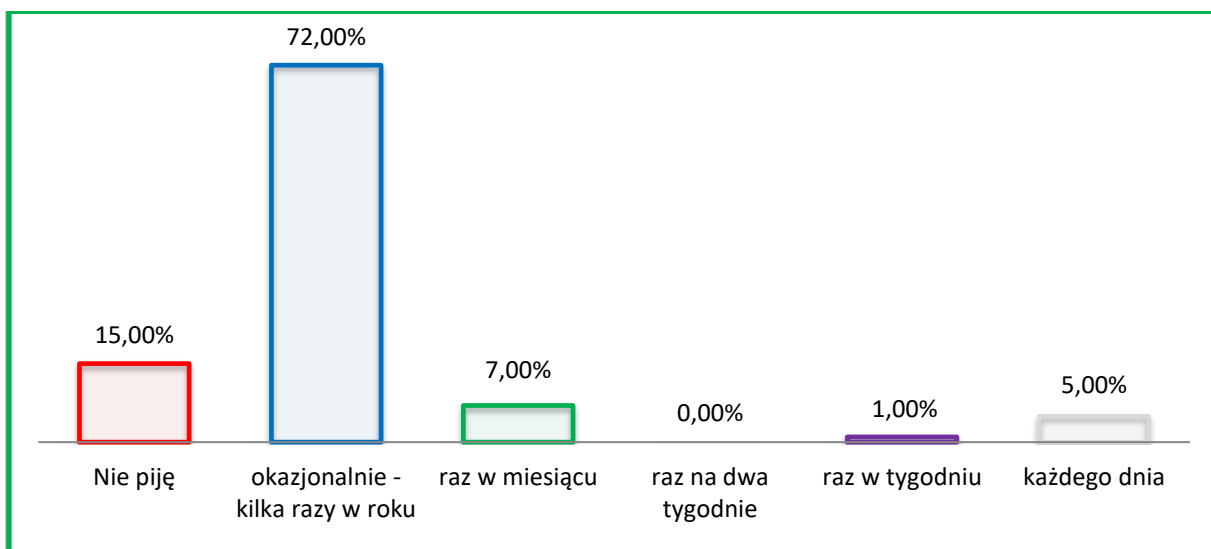
Nie sposób wymienić wszystkich szkód powodowanych nadużywaniem alkoholu, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących (alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn) a także o szkodach społecznych (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc,

¹² CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015r.

rozpad rodziny) oraz ekonomicznych. Pomimo, iż wyżej wymienione szkody są daleko idące i wymiennie bardzo wysokie pod względem finansowym, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

Deklaracje badanych mieszkańców z terenu gminy Budzów dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że alkohol jest obecny w życiu badanych, lecz częstotliwość jego spożywania jest najczęściej okazjonalna (72%). Kolejne 7% ankietowanych pije raz w miesiącu a 5% mieszkańców każdego dnia. Raz w tygodniu, styczność z alkoholem ma jeden z respondentów. Pozostałe 15% badanych mieszkańców deklaruje abstynencję.

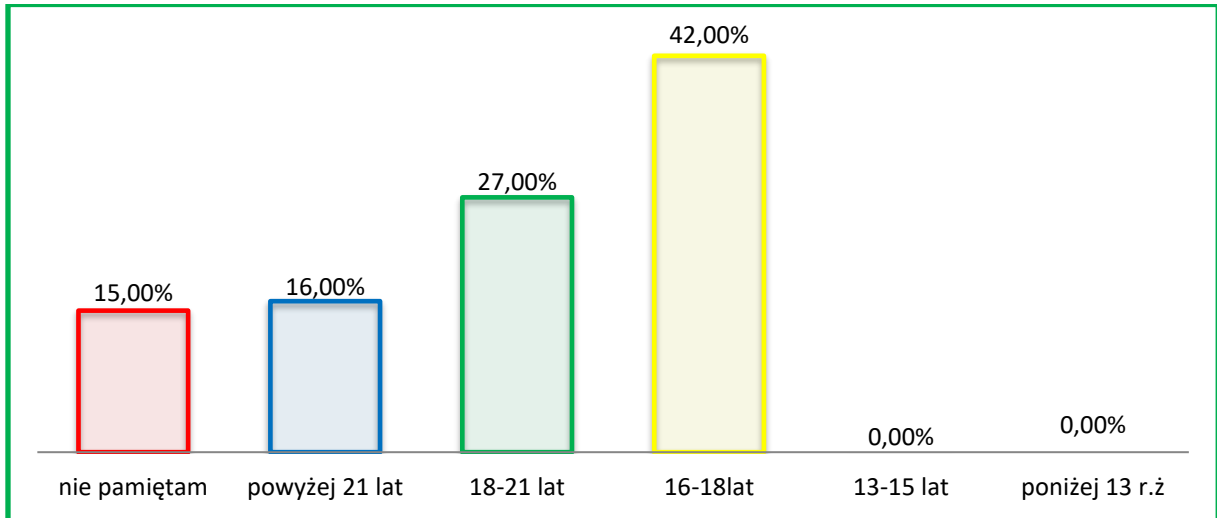
Kiedy pod uwagę weźmiemy płeć respondentów zauważamy, że zarówno kobiety jak i mężczyźni najczęściej spożywają alkohol okazjonalnie. Jest to 79,27% kobiet oraz 38,89% mężczyzn. Należy również zwrócić uwagę, że równo po 27,78% mężczyzn deklaruje picie napojów alkoholowych każdego dnia, bądź raz w miesiącu.

Wykres 4. Kiedy ostatni raz piłeś/piłaś alkohol?

Oceniając z perspektywy czasu swój pierwszy kontakt z alkoholem, mieszkańcy najczęściej wskazują wiek pomiędzy 16 a 18 rokiem życia. Odpowiedź tę wybrało 42% badanych. Z kolei 27% osób biorących udział w ankiecie wskazało wiek pomiędzy 18 a 21 rokiem życia. Powyżej 21 roku życia po raz pierwszy alkohol spożywało 16% respondentów. Pozostałe 15% mieszkańców nie pamięta wieku inicjacji alkoholowej.

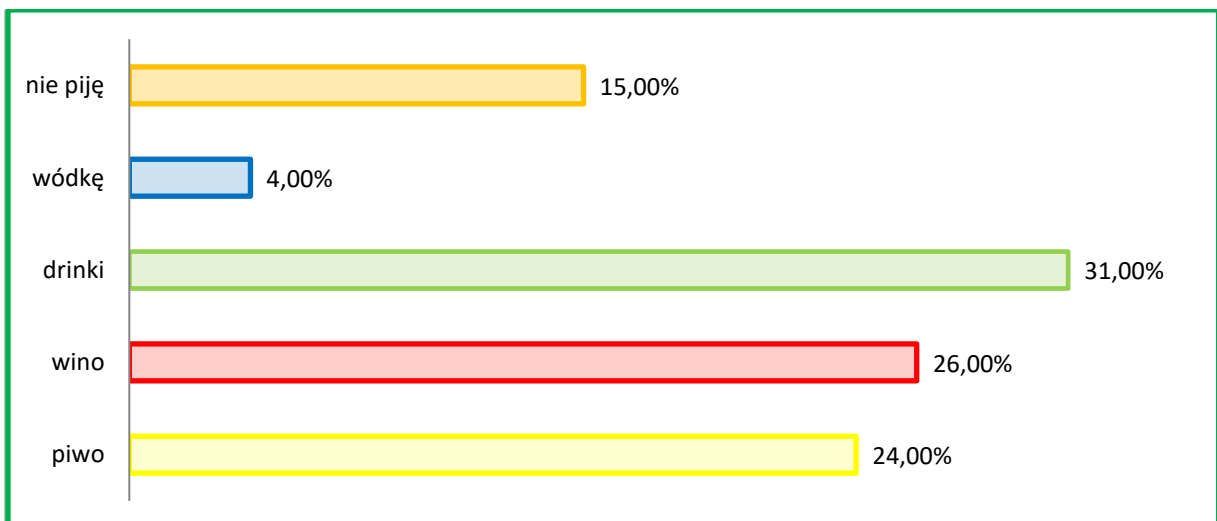
Uwzględniając płeć ankietowanych, pierwszy kontakt z alkoholem kobiety najczęściej deklarowały w wieku 16-18 lat (37,80%) oraz 18-21 lat (29,27%). Mężczyźni natomiast w większości przyznali, że pierwszy raz inicjację z alkoholem odbyli pomiędzy 16 a 18 rokiem życia (61,11%).

Wykres 5. W jakim wieku po raz pierwszy piłeś/piłaś alkohol?

W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu respondenci najczęściej wskazują drinki (31%). Kolejne 26% twierdzi, że jest to wino, 24% wskazuje na piwo a 4% pije wódkę. Pozostałe 15% mieszkańców deklaruje abstynencję.

Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta widzimy, że preferencje co do rodzaju spożywanego alkoholu są wtedy różne. Kobiety najczęściej deklarują, że spożywają drinki (36,59%) oraz wino (30,49%), mężczyźni natomiast zdecydowanie częściej wybierają piwo (66,67%).

Wykres 6. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?

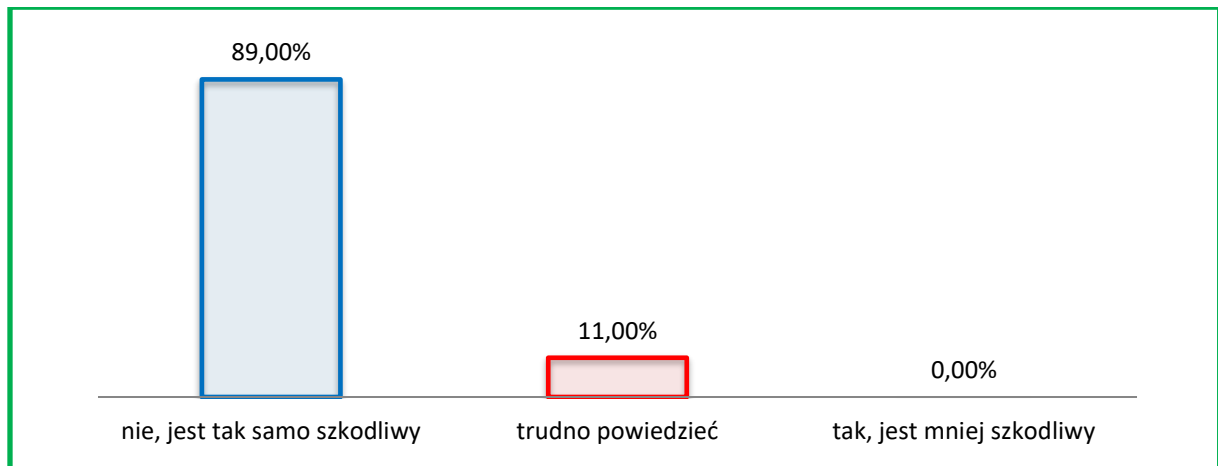
Kolejno w kwestionariuszu pojawiło się pytanie odnośnie znajomości osób nadużywających alkohol w środowisku badanych. 58% mieszkańców z terenu gminy Budzów zna w swoim środowisku takie osoby. Pozostałe 42% respondentów twierdzi, iż takich znajomości nie ma.

Ponadto należy zaznaczyć, że do takich znajomości przyznaje się 65,85% (54 kobiety) oraz 22,22% (4 mężczyzn).

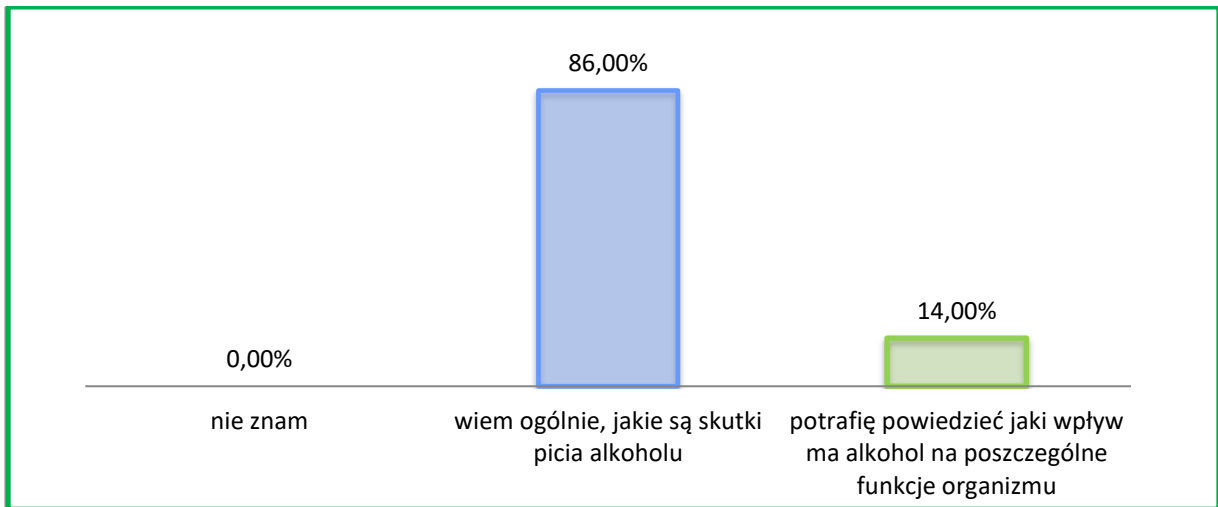
Wykres 7. Czy znasz osoby nadużywające alkohol w Twoim środowisku?

Dobrym sygnałem są wyniki obrazujące wiedzę mieszkańców dotyczącą szkodliwości alkoholu zawartego w piwie, winie i wódce. Zdecydowana większość badanych mieszkańców (89%) potwierdza fakt, iż alkohol zawarty w mniej procentowych napojach alkoholowych jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wyżej procentowych napojach. Pozostałe 11% respondentów nie ma zdania na ten temat.

Wykres 8. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?

Co więcej, 86% mieszkańców z gminy Budzów deklaruje, że zna ogólne konsekwencje zdrowotne picia alkoholu a pozostałe 14% badanych potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu.

Wykres 9. Czy zna Pani/Pan konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

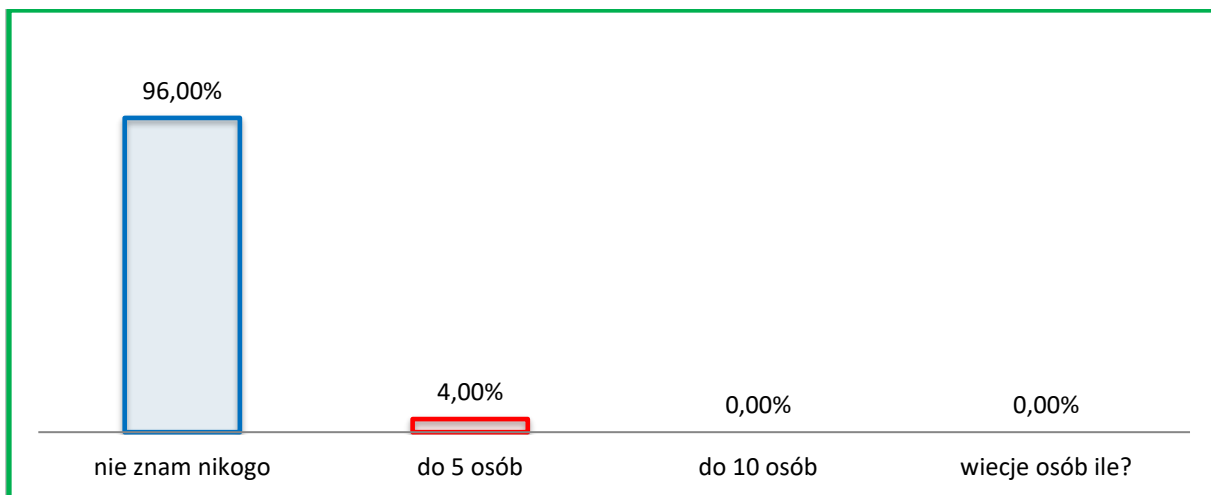
Zapytani mieszkańcy o opinię na temat progu dostępności alkoholu najczęściej odpowiadali, że nie należy podnosić wartości dolnej granicy 18 lat dostępności alkoholu (74%). Natomiast 25% ankietowanych uważa, że alkohol powinien być dostępny od 20 roku życia a jedna z badanych osób sugeruje wiek 21 lat.

Ponadto 74% ankietowanych uważa, że dostęp do alkoholu powinien odbywać się w sposób kontrolowany. Pozostałe 26% badanych mieszkańców nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec substancji psychoaktywnych

Pomimo, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać jakie są postawy dorosłych wobec tej substancji psychoaktywnej.

Spośród badanych, zdecydowana większość mieszkańców (96%) nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Jednak znalazło się 4% respondentów, którzy deklarują takie znajomości do pięciu osób.

Wykres 10. Czy zna Pani/Pan osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?

Zapytaliśmy także mieszkańców czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. 9% ankietowanych przyznaje, że posiada taką wiedzę.

Sięganie po alkohol w sytuacjach kryzysowych to jeden z sygnałów ryzykowanego picia alkoholu, mogącego grozić uzależnieniem. Również używanie narkotyków w takich sytuacjach nasila ich uzależniające działanie. Dobrym sygnałem jest zatem wynik, iż większość badanych mieszkańcy nie jest skłonnych traktować alkoholu i narkotyków jako sposobu na radzenie sobie ze stresem. 82% ankietowanych odpowiedziało, że alkohol nie pomaga w sytuacjach kryzysowych a kolejne 91% badanych również nie uważa, aby narkotyki miały im pomóc w takich sytuacjach.

Użytki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem	Alkohol	Narkotyki
Tak uważam, że pomoże	0,00%	0,00%
Zależy od sytuacji	16,00%	0,00%
Nie wiem	2,00%	9,00%
Nie pomaga	82,00%	91,00%

Tabela 4. Użytki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem wśród mieszkańców

W pytaniu dotyczącym szkodliwości dopalaczy - 89% badanych mieszkańców z terenu gminy Budzów było zgodnych w twierdzeniu, że dopalacze są równie szkodliwe jak narkotyki. Pozostałe 11% ankietowanych nie miało zdania na ten temat

Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

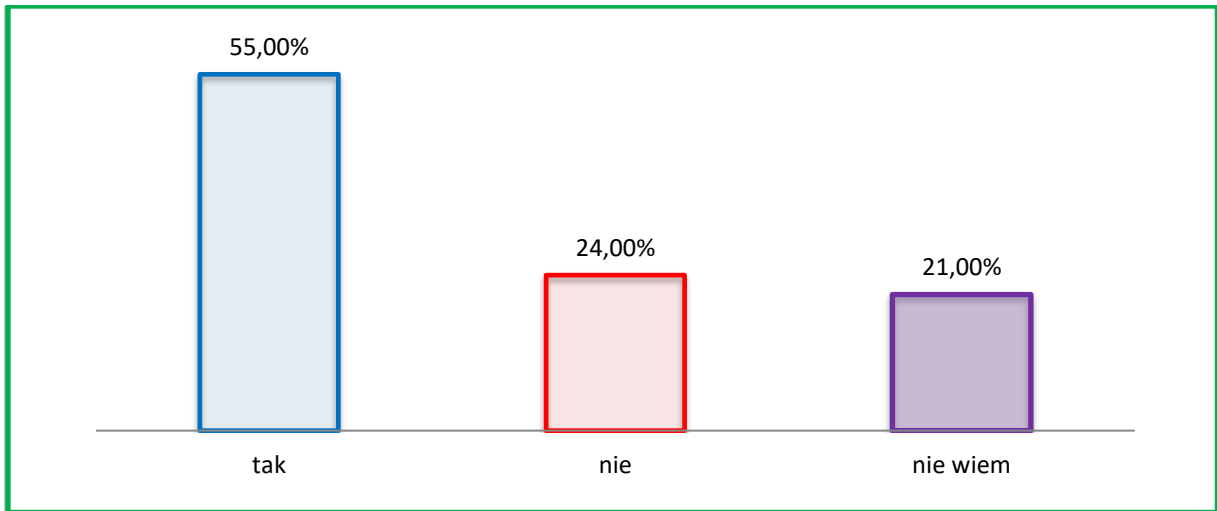
W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy w rodzinie jak i w środowisku lokalnym, w tym przede wszystkim w szkole. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi, osobistymi doświadczeniami. Przemoc traktują jako sytuację poniżającą, wstydliwą, stąd ogromne bariery przez przyznaniem się do tego typu incydentów.

Badania CBOS dotyczące doświadczenia zjawiska przemocy wśród Polaków pokazują, iż przemoc i różne formy agresji nie są czymś nadzwyczajnym w życiu Polaków. Spotykają się z nią coraz częściej na ulicy, w miejscach publicznych, w pracy, w szkole, środkach komunikacji miejskiej.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. Wprawdzie przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych jako środka wychowawczego ma w Polsce coraz mniej zwolenników, jednak opinia publiczna jest wciąż sceptycznie nastawiona co do wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Za jej głosem do niedawna szło także polskie prawo, dopuszczające stosowanie kar fizycznych jeżeli nie powodują one uszczerbku na zdrowiu dziecka. Jednak sami zwolennicy karania fizycznego przyznają się, iż kary takie są upokarzające dla dzieci.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec przemocy

Gdy zapytaliśmy mieszkańców czy ich zdaniem obecnie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym - 55% odpowiedziało, że właśnie tak jest. Natomiast według 24% badanych, zjawisko przemocy w rodzinie występuje coraz rzadziej. Pozostałe 21% ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

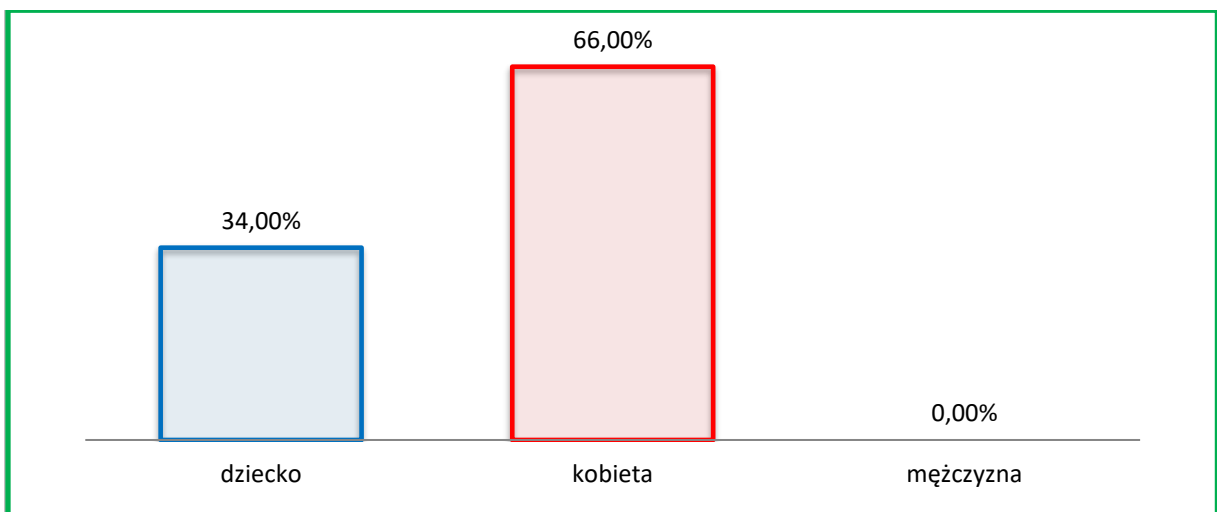

Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem obecnie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym?

Ponadto, 65% mieszkańców deklaruje, że nie zna przypadków stosowania przemocy w rodzinie. Natomiast do wiedzy takiej przyznaje się 24% respondentów. Pozostałe 11% badanych odpowiedziało, że nie ma wiedzy na ten temat.

Uwzględniając płeć mieszkańców zauważamy, że dużo więcej kobiet przyznaje, iż zna przypadki stosowania przemocy w rodzinie (28,05%). W przypadku mężczyzn do takich znajomości przyznaje się tylko 5,56% badanych.

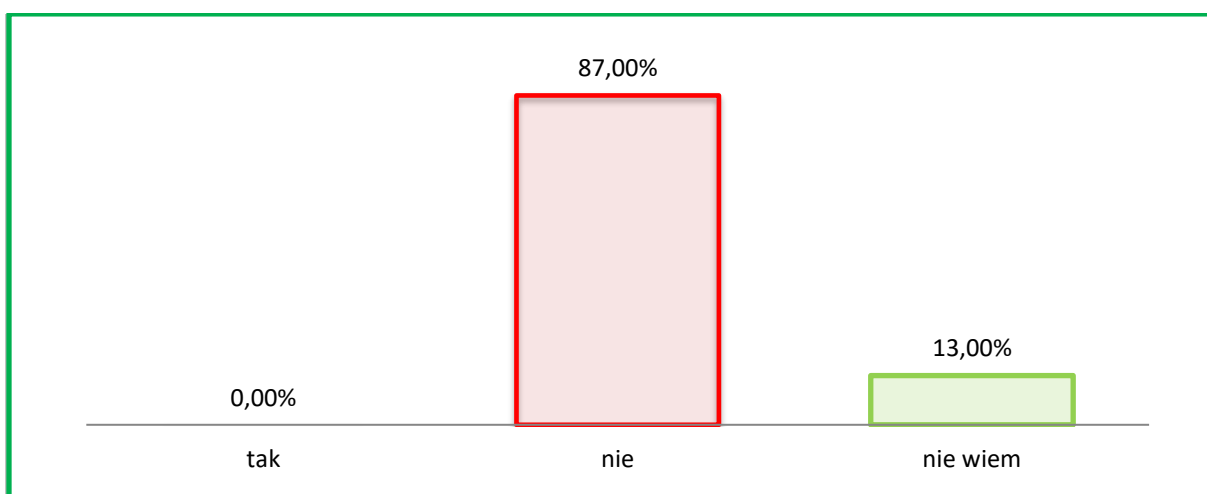
W kwestionariuszu ankiety również zadaliśmy pytanie badanym mieszkańcom, kto w ich opinii jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie. 66% badanych odpowiedziało, że jest to kobieta, natomiast pozostałe 34% mieszkańców wskazało na dziecko.

Wykres 12. Kto Pani/Pana zdaniem jest najczęściej ofiarą przemocy domowej?

Dorośli mieszkańcy w zdecydowanej większości są przekonani, co do tego, iż kary fizyczne i surowe traktowanie dziecka nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Warto jednak poznać szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytania oscylujące wokół problematyki przemocy.

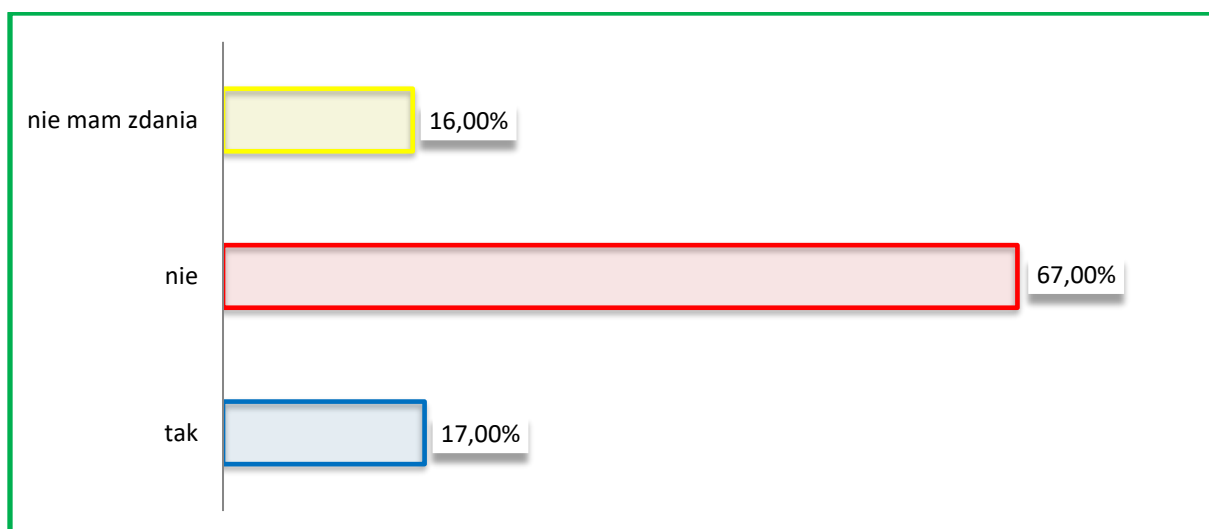
Żaden z badanych mieszkańców nie jest zwolennikiem rygorystycznego wychowywania dzieci. Natomiast przeciwnych takiej postawie jest większość, bo 87% badanych (w tym 91,46% kobiet i 66,67% mężczyzn), którzy twierdzą, że dziecku w okresie dorastania nie powinien towarzyszyć lęk przed rodzicami. Pozostałe 13% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Wykres 13. Czy uważa Pani/Pan, że dziecko powinno bać się rodziców?

Co więcej, ankietowani są zwolennikami regulacji prawnych w tym zakresie. Za wprowadzeniem, już obowiązującego ustawowego, zakazu bicia dzieci opowiada się 61% respondentów, natomiast przeciwnych tego typu prawnej regulacji jest 21% badanych. Pozostałe 18% mieszkańców nie ma zdania w tej kwestii.

Ponadto z badań wynika, że 67% mieszkańców (w tym 70,73% kobiet i 50% mężczyzn) nie pochwała stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania dzieci. Natomiast dla 17% ankietowanych (w tym 19,51% kobiet i 5,56% mężczyzn) nadal jest to dobra metoda wychowawcza. Pozostałe 16% respondentów nie ma zdania na ten temat.

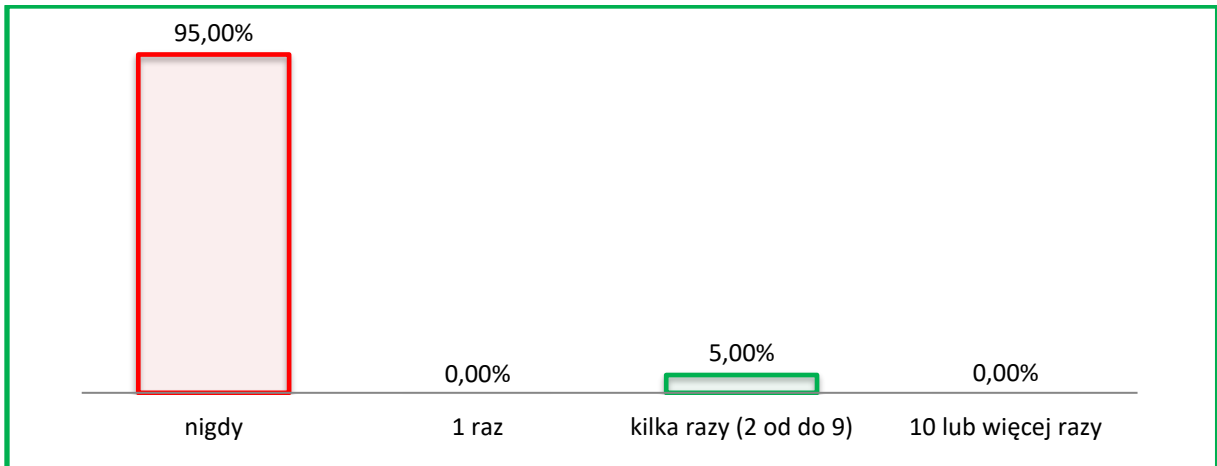
Wykres 14. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne

Zapytaliśmy także ankietowanych czy znają w swoim środowisku rodziców, którzy stosują kary cielesne. Do takich znajomości przyznaje się 13% mieszkańców, natomiast zdecydowana większość badanych (87%) nie zna w swoim otoczeniu przypadków bicia dzieci przez swoich opiekunów.

Hazard w opiniach dorosłych mieszkańców

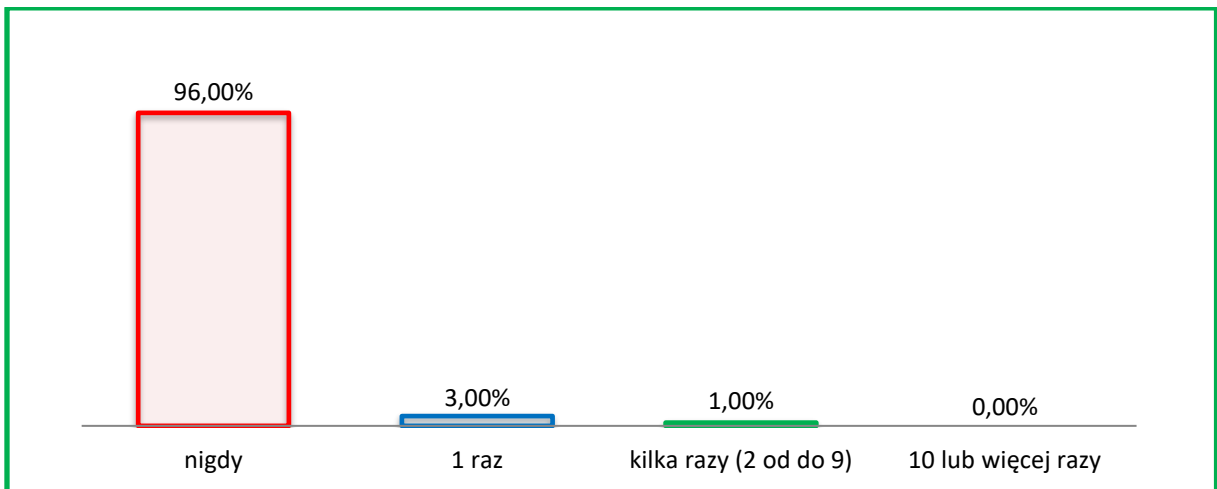
Na koniec przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców z terenu gminy Budzów chcieliśmy dowiedzieć się jaki stosunek mają badani wobec hazardu. W związku z tym zadaliśmy kilka dodatkowych pytań.

W pierwszym pytaniu zapytaliśmy ankietowanych czy kiedykolwiek brali udział w konkursach organizowanych przez różnych operatorów poprzez wysyłanie smsów. Dowiedzieliśmy się, że 95% respondentów nigdy nie brało udziału w takich konkursach. Z kolei 5% mieszkańców (5 kobiet) przyznało, iż uczestniczyło w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, czy operatorów telefonicznych od 2 do 9 razy.

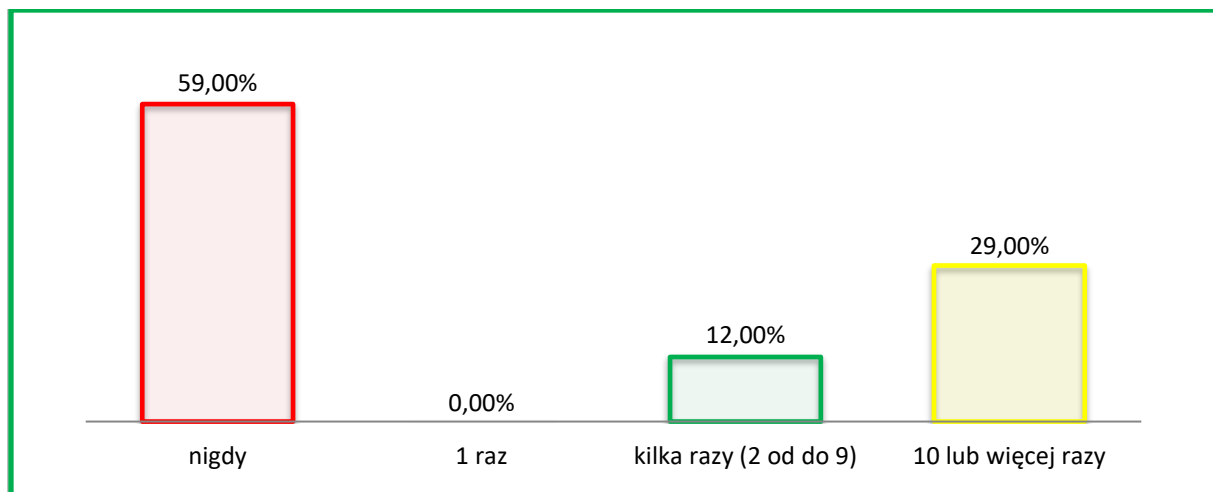
Wykres 15. Czy brał/a Pan/i udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych przez wysyłanie płatnych smsów?

Kolejno zapytaliśmy badanych czy kiedykolwiek grali na automatach w salonie gier. Do jednokrotnego uczestnictwa w salonie gier na automatach przyznaje się 3% (3 kobiety) a jeden z badanych mężczyzn grał już kilka razy. Pozostała większość badanych mieszkańców, bo 96% przyznaje, iż nigdy nie uczestniczyła w grach na automatach.

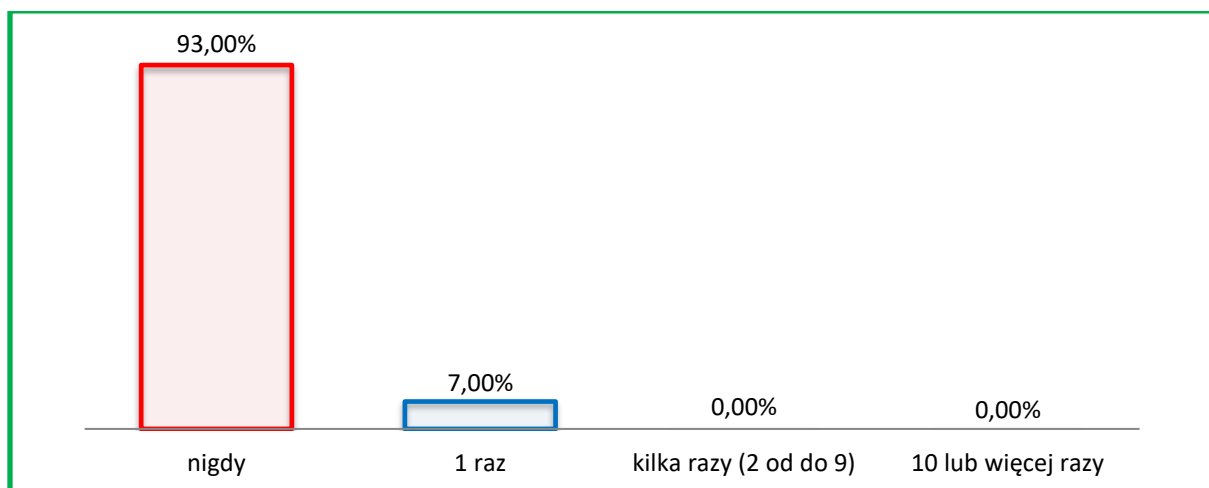
Wykres 16. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i na automatach w salonie gier?

Na pytanie czy kiedykolwiek badani respondenci obstawiali zakłady bukmacherskie - 59% mieszkańców odpowiadało przecząco na to pytanie. Kolejno 29% ankietowanych (w tym 15 kobiet i 14 mężczyzn) przyznało, iż brali udział w takich zakładach więcej niż 10 razy a od 2 do 9 razy obstawiało zakłady bukmacherskie 12% mieszkańców (w tym 11 kobiet i 1 mężczyzna).

Wykres 17. Czy kiedykolwiek obstawiał/a Pan/i zakłady bukmacherskie, np. STS, Toto mix itp.?

W ostatnim pytaniu odnośnie hazardu dowiedzieliśmy się, że 93% badanych mieszkańców nigdy nie grało na pieniądze w Internecie. Pozostałe 7% respondentów (w tym 5 kobiet i 2 mężczyzn) przyznaje się do jednokrotnego udziału w takich grach.

Wykres 18. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie?

Analizując otrzymane dane w podrozdziale dotyczącym problemów społecznych dowiadujemy się, że według badanych mieszkańców najistotniejszym problemem występującym na terenie gminy Budzów jest problem alkoholizmu, kolejno zanieczyszczenia środowiska i bezrobocie.

Ponadto z powyższych danych odczytujemy, że według 61% ankietowanych osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Co więcej, biorąc pod uwagę ostatnie 10 lat, mieszkańcy najczęściej wyrażają zdanie, iż widok osób

pijących alkohol w miejscach publicznych nie zmienił się znacząco i utrzymuje się na podobnym poziomie jak wcześniej (69%). Dobrym sygnałem jest także wynik, iż najczęściej w opinii 96% badanych widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest obecnie rzadszym zjawiskiem. Obserwuje się również mniej dorosłych jak i nieletnich spożywających alkohol oraz przypadków rozstrzygnięcia spraw przez alkohol (równo po 55%).

Z przeprowadzonych badań wynika, że według 51% mieszkańców spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich lat w badanej gminie wzrosło, natomiast według 46% respondentów kultura spożywania alkoholu w Polsce uległa poprawie.

Odczytujemy również, że mieszkańcy najczęściej spożywają alkohol okazjonalnie (72%) a preferowany przez respondentów jego rodzaj zależy od płci. Kobiety najczęściej spożywają drinki i wino, natomiast mężczyźni zazwyczaj piją piwo. Co więcej, wiek wskazywany jako czas rozpoczęcia inicjacji alkoholowej zarówno przez kobiety jak i mężczyzn to moment uzyskania 16-18 lat.

Niepokojące są dane jak wielu badanych zna w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol (65%). Zatem wyniki pokazujące jak dużą świadomość posiadają ankietowani odnośnie szkodliwości alkoholu zawartego w różnych trunkach oraz jego konsekwencji na zdrowie napawają optymizmem.

Ponadto z danych odczytujemy, że w większości mieszkańcy nie znają osób zażywających narkotyki (96%). Ankietowani również nie są skłonni traktować narkotyków czy alkoholu jako sposobu na radzenie sobie ze stresem.

W przypadku analiz dotyczących opinii mieszkańców odnośnie zjawiska przemocy w rodzinie dowiadujemy się, że dla 55% ankietowanych zjawisko to występuje coraz częściej. Ponadto 24% badanych przyznaje, że zna takie przypadki a według 66% mieszkańców najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie jest kobieta.

Co więcej, mieszkańcy gminy Budzów nie są zwolennikami rygorystycznego wychowania dzieci. 87% badanych jest zdania, że dziecko nie powinno bać się rodzica, ponadto 67% respondentów nie pochwała stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania.

W części dotyczącej postawy mieszkańców wobec hazardu dowiedzieliśmy się, że 12% mieszkańców obstawiało zakłady bukmacherskie od 2 do 9 a kolejne 29% obstawiało takie zakłady więcej niż 10 razy. Natomiast zdecydowana większość badanych deklaruwała, iż nigdy nie brała udziału w konkursach organizowanych przez różnych operatorów poprzez wysyłanie smsów (95%), nie grała na automatach w salonach gier (96%) oraz nie grała na pieniądze w Internecie (93%).

ROZDZIAŁ III

Analiza ankiet przeprowadzonych w klasach V i VI szkół podstawowych (drugi etap edukacji) na terenie gminy Budzów

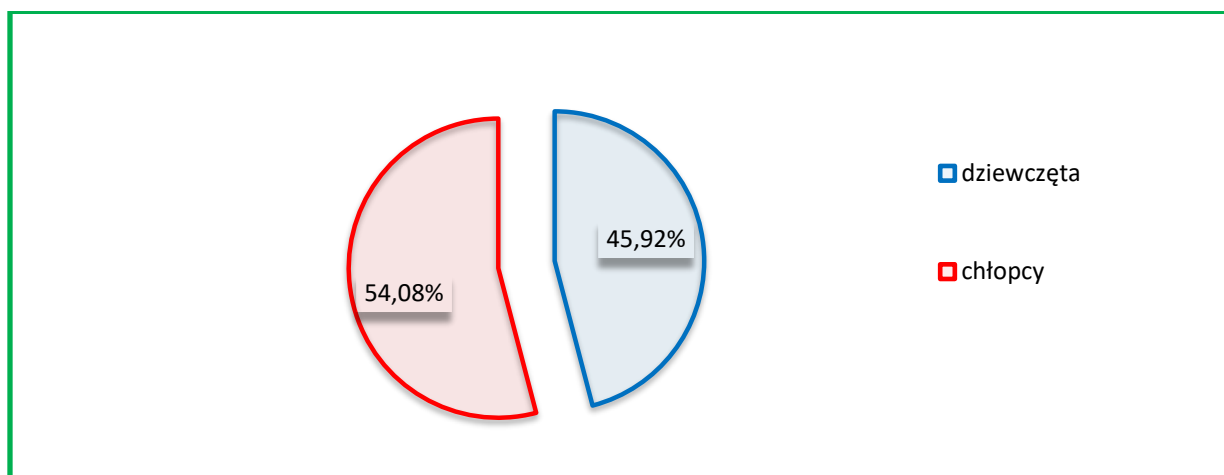
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

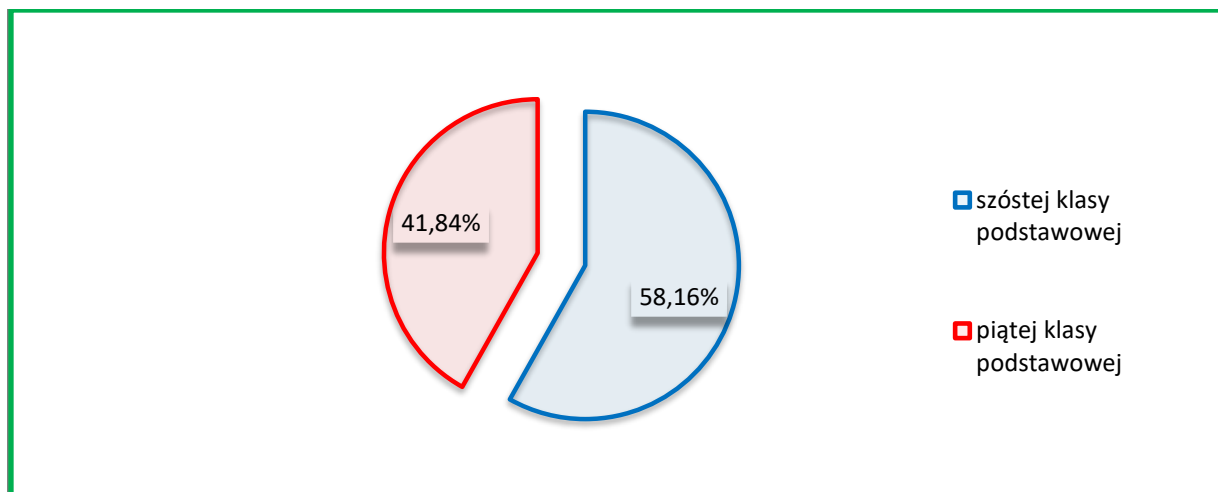
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picie alkoholu, palenie papierosów;
- 3) używania komputera oraz zagrożenia wynikające z cyberprzemocy.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 98 uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Budzów. Wśród badanych było 45 dziewcząt i 53 chłopców, gdzie do piątej klasy uczęszczało 41 uczniów oraz 57 do szóstej.

Wykres 19. Podaj swoją płeć

Wykres 20. Jesteś uczniem klasy?

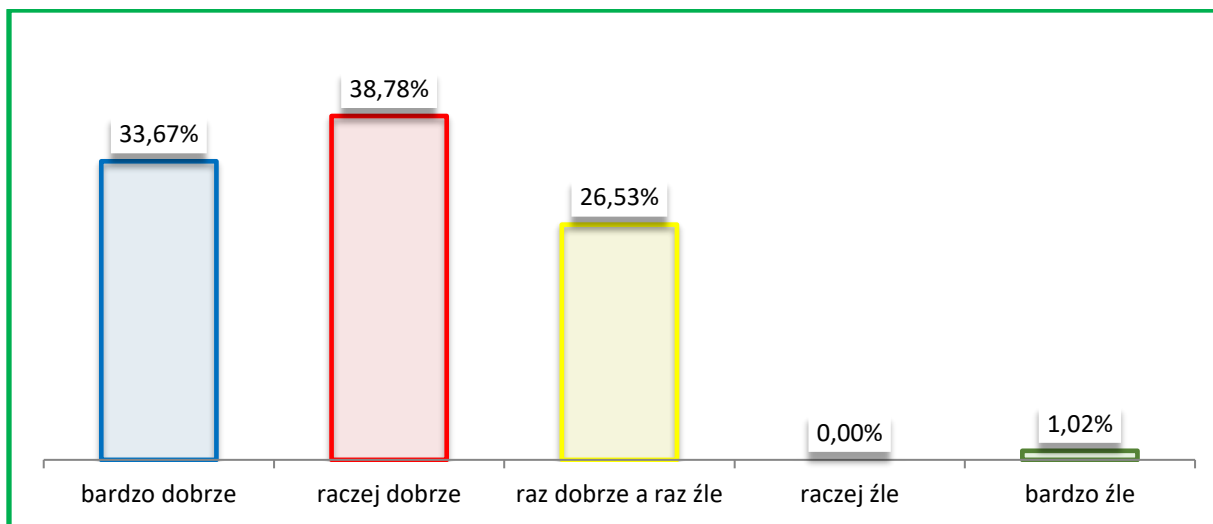
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

Jednym z najpoważniejszych zagrożeń ostatnich lat jest nasilające się zjawisko agresji wśród dzieci i młodzieży. Problem przemocy i agresji coraz szerzej przenika do szkół, obniża się wiek młodych agresorów, coraz bardziej wyszukane stają się metody i formy ich działania¹³. Dlatego też w naszych badaniach postanowiliśmy w sposób szczegółowy zbadać występowanie tego problemu.

Analizując klimat, w którym funkcjonują uczniowie klas V i VI szkół podstawowych z gminy Budzów dochodzimy do wniosku, że badani czują się w szkole dobrze. Swoje samopoczucie w szkole jako raczej dobre oceniło 38,78% respondentów a kolejne 33,67% uczniów uważa, że czuje się w szkole bardzo dobrze. 26,53% badanych uczniów przyznaje, iż czuje się w swojej szkole raz dobrze a raz źle. Natomiast jeden z uczniów nie czuje się w swojej szkole dobrze i określa swoje samopoczucie jako bardzo złe.

Uwzględniając płeć ankietowanych, większość dziewcząt przyznaje, iż czuje się w szkole bardzo dobrze lub raczej dobrze (równo po 42,22%). Chłopcy natomiast, najczęściej oceniają swoje samopoczucie w szkole jako raczej dobre, bądź raz dobre a raz złe (równo po 35,85%).

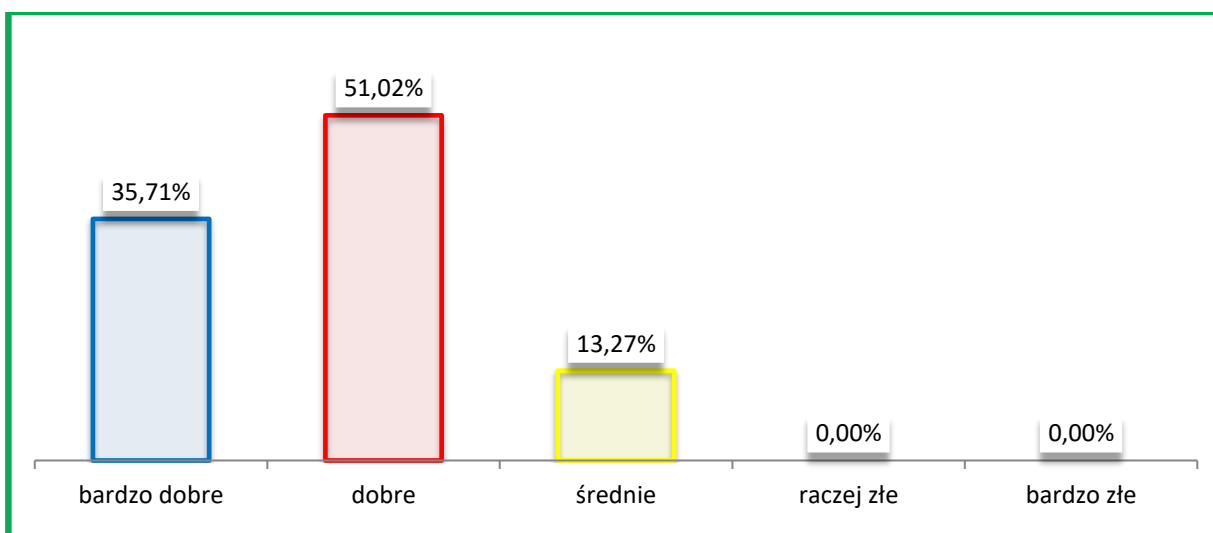
¹³ <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU4962>

Wykres 21. Jak się czujesz w swojej szkole?

Ponadto badani uczniowie klas V i VI ze szkół podstawowych wysoko ocenili swoje zachowanie na lekcjach i w czasie przerwy. Do bardzo dobrego zachowania przyznaje się 35,71% uczniów a swoje zachowanie w szkole jako dobre ocenia najczęściej, bo 51,02% ankietowanych. Przeciętne noty wystawiło sobie pozostałe 13,27% badanych uczniów.

Uwzględniając płeć respondenta, zarówno dziewczęta jak i chłopcy oceniali swoje zachowanie w szkole dobrze. Było to 53,33% uczennic oraz 49,06% uczniów.

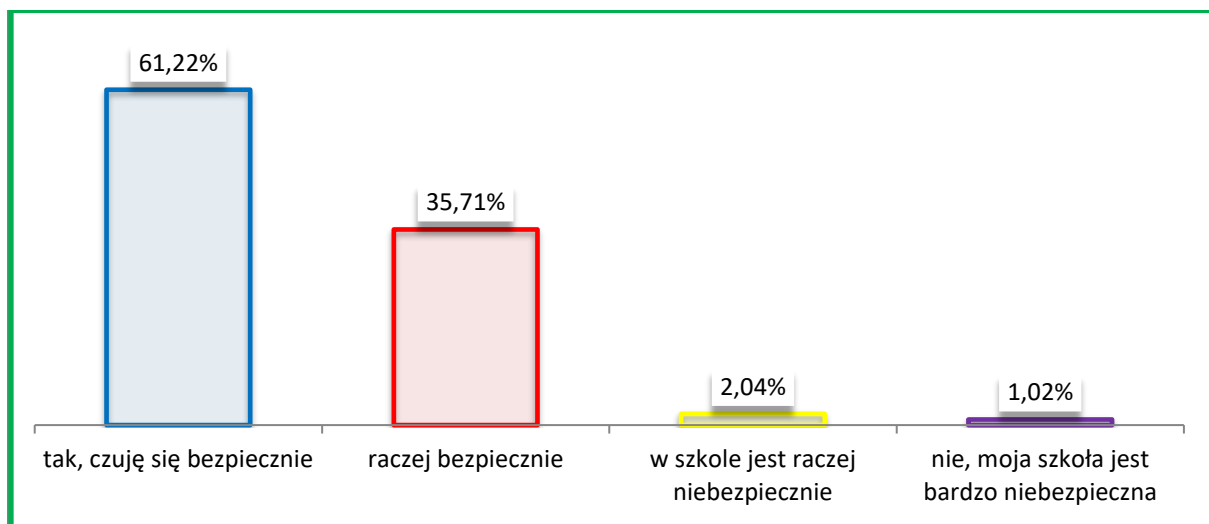

Wykres 22. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole

Wysokie są również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Jak wynika z analizy danych większość respondentów (61,22%) czuje się w szkole bezpiecznie

a kolejne 35,71% raczej bezpiecznie. Tylko 2,04% (2 uczniów) zadeklarowało, że w szkole jest raczej niebezpiecznie a jedna osoba jest zdania, że szkoła to miejsce bardzo niebezpieczne.

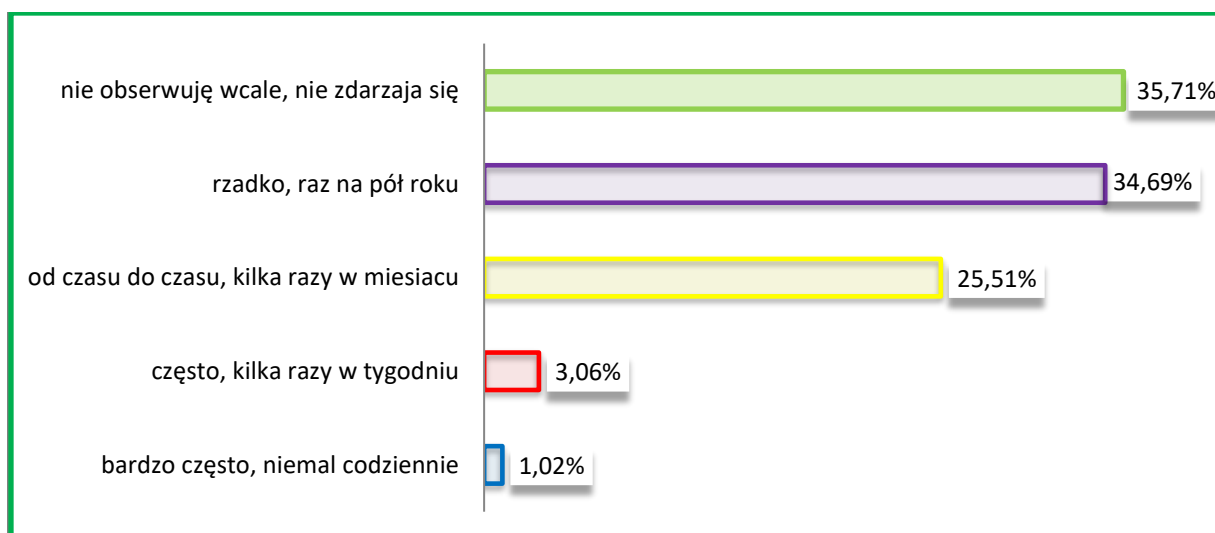
Bez względu na płeć badani uczniowie klas V i VI szkół podstawowych zgodnie twierdzą, iż czują się w szkole bezpiecznie. Takiej odpowiedzi udzieliło 68,89% dziewcząt i 54,72% chłopców.

Wykres 23. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Zapytaliśmy także badanych uczniów czy zdarza im się wagarować. Tylko 5,10% (5 uczniów) przyznało się do celowego opuszczania zajęć. Pozostałe 94,90% respondentów przyznaje, iż nie opuszcza zajęć w szkole. Wynik ten jest sygnałem świadczącym, że uczniowie czują się w szkole bezpiecznie i chętnie uczestniczą w zajęciach.

Kolejno zapytaliśmy ankietowanych jak często obserwują zjawiska przemocy w szkole. 34,69% badanych twierdzi, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, raz na pół roku a 25,51% respondentów jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. Kolejne 3,06% ankietowanych przyznaje, że zjawisko przemocy zdarza się często, kilka razy w tygodniu. Z kolei jeden z badanych uczniów zadeklarował, że obserwuje takie zjawisko bardzo często, niemal codziennie. Pozostałe 35,71% uczniów klas V i VI szkół podstawowych przyznaje, iż nie obserwuje ich wcale.

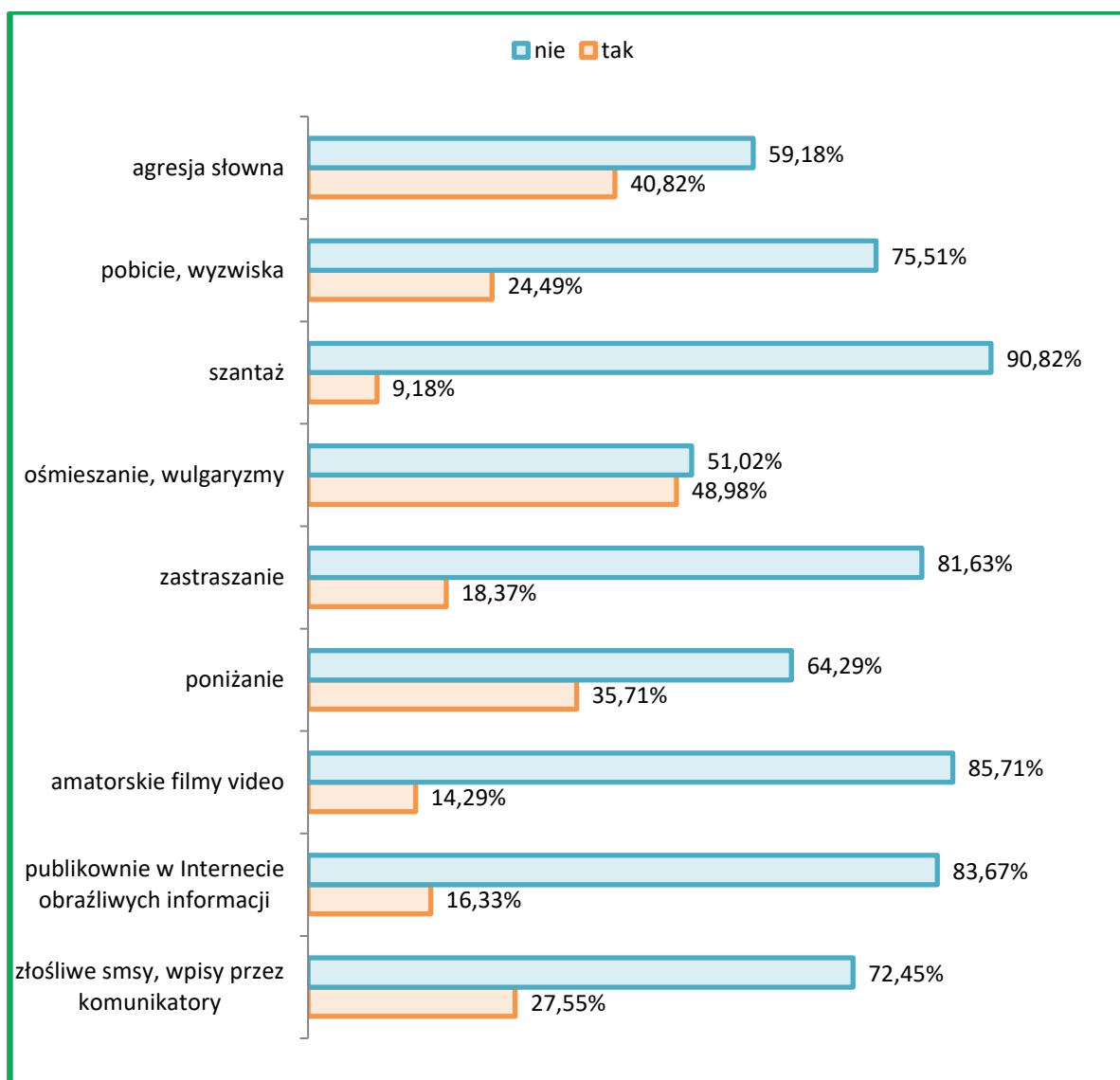

Wykres 24. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Bycie ofiarą przemocy, jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi to do zamykania się w sobie, wycofania a nawet obwiniania się, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni obserwować zachowanie uczniów, aby zjawisko przemocy się zmniejszyło, ale też rozmawiać o przemocy z uczniami.

Poprosiliśmy zatem uczniów o odpowiedź na pytanie: "czy są w szkole uczniowie, których się boisz?". 15,31% uczniów klas V i VI szkół podstawowych (w tym 11,11% dziewcząt i 18,87% chłopców) przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boi. Ponadto 9,18% ankietowanych uważa, że osobiście doświadczyło przemocy (w tym 6,67% dziewcząt i 11,32% chłopców).

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. 27,55% respondentów zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np.: Gadu-Gadu, Skype i inne. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 16,33% badanych uczniów a z amatorskimi filmami video 14,29% ankietowanych. Z kolei 35,71% uczniów spotkało się z poniżaniem. 18,37% badanych zna zjawisko zastraszania a 40,82% zetknęło się z agresją słowną. 9,18% badanych respondentów spotkała się z próbami szantażu. Pobicia i wyzwiska są znane 24,49% respondentów a najwięcej bo 48,98% ankietowanych spotkało się z ośmieszaniem i wulgaryzmami.

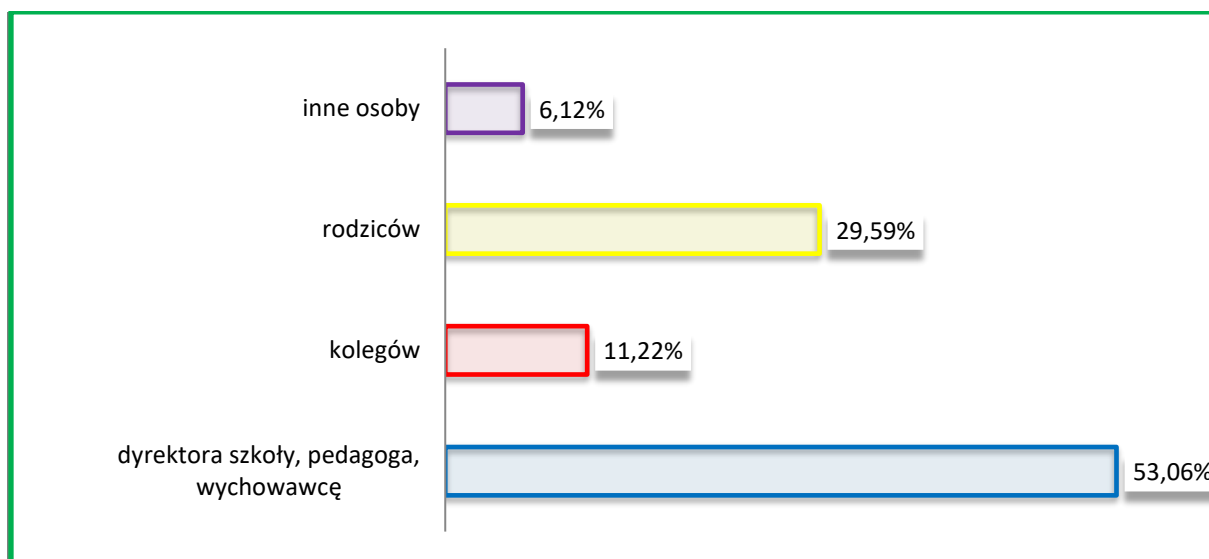

Wykres 25. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

W związku z tym chcieliśmy także dowiedzieć się czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 38,78% badanych przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Ponadto do doświadczenia takiej przemocy przyznaje się 35,56% dziewcząt oraz 41,51% chłopców.

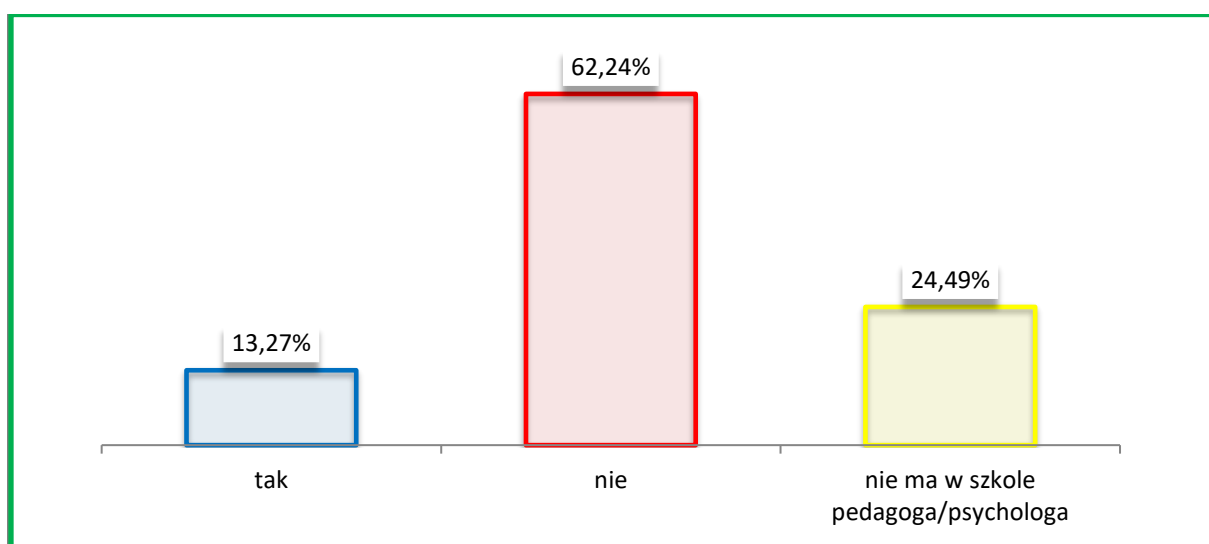
Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy - 53,06% uczniów odpowiedziało, że dyrektora szkoły, pedagoga lub wychowawcę, kolejne 29,59% badanych zawiadomi o takim fakcie rodziców. Z kolei 11,22% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą wsparcia szukałoby wśród swoich kolegów. Pozostałe 6,12% wskazało, że zawiadomi wtedy inne osoby.

Świadczy to o tym, że badani uczniowie ufają swoim nauczycielom oraz rodzicom. Dzięki temu, w sytuacji zagrożenia, będą mogli podpowiedzieć takiej osobie najlepszą ścieżkę rozwiązania problemu.

Wykres 26. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

Zapytaliśmy również uczniów klas V i VI szkół podstawowych czy mają w swojej szkole kontakt z pedagogiem lub psychologiem. 13,27% ankietowanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 62,24% deklaruje, że nie ma takiego kontaktu. Pozostałe 24,49% badanych udzieliło odpowiedzi, iż nie ma w szkole pedagoga lub psychologa.

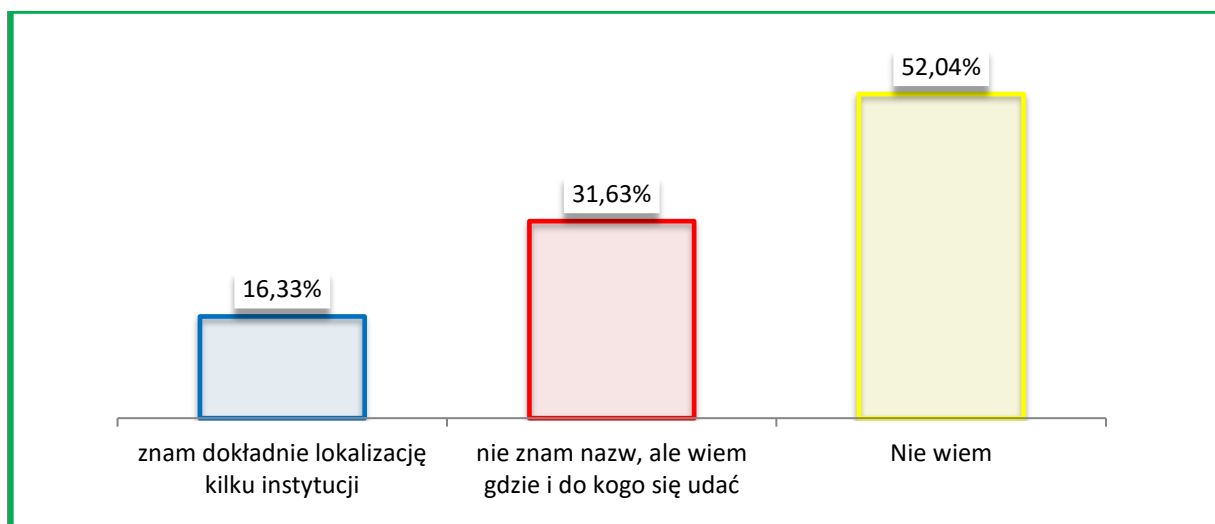

Wykres 27. Czy masz w szkole kontakt z pedagogiem/psychologiem?

Ponadto z badań ankietowanych wynika, że do potrzeby kontaktu z psychologiem, bądź pedagogiem przyznaje się 4,08% (4 uczniów).

Na pytanie czy w swoim środowisku badani uczniowie znają instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą, tylko 16,33% przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. Kolejno 31,63% ankietowanych, przyznało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc. Natomiast aż 52,04% (51 uczniów) nie zna w swoim środowisku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom dotkniętym przemocą.

Niestety wielu badanych nie zna żadnych instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. Ważne jest zatem aby rozmawiać z uczniami o takich instytucjach, gdzie się znajdują oraz jak i w czym pomagają. Taka wiedza może przełożyć się na działanie, a w efekcie uniknięcie niepotrzebnych konsekwencji niosących za sobą przez zjawisko przemocy.

Wykres 28. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Co więcej, poprosiliśmy uczniów klas V i VI szkół podstawowych o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Do takich zdarzeń przyznało się 11,22% ankietowanych (w tym 6,67% dziewcząt i 15,09% chłopców).

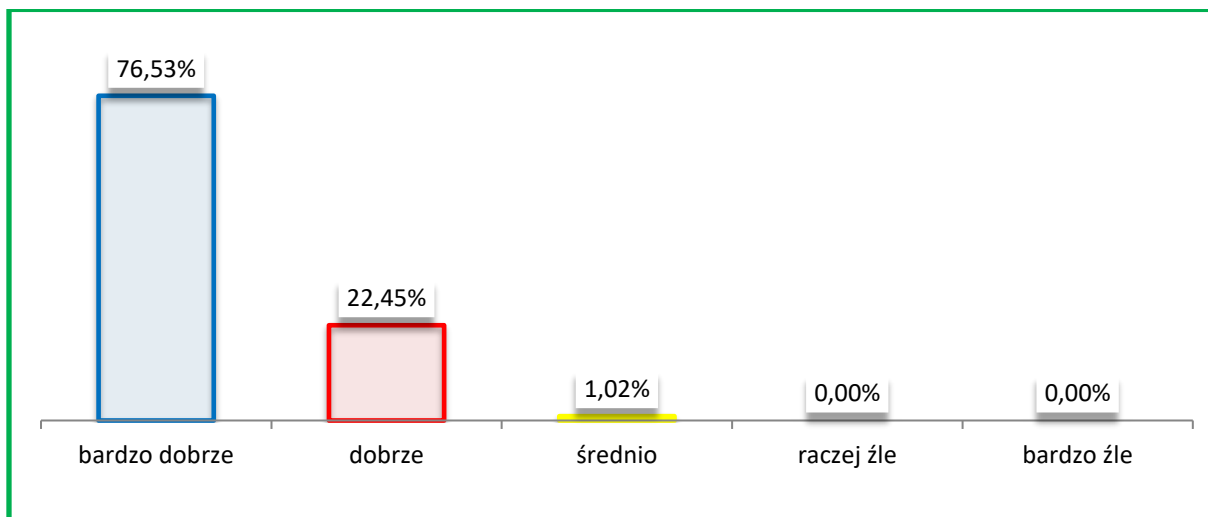
Chcieliśmy także dowiedzieć się czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazła się grupa 9,18% badanych (w tym 2,22% dziewcząt i 15,09% chłopców), którzy przyznali się do stosowania przemocy.

Dobra relacja rodzic-dziecko przekłada się na poczucie bezpieczeństwa w domu, chęć dzielenia się swoimi problemami. Dlatego też w ankiecie przeprowadzonej wśród uczniów

z V i VI klas szkół podstawowych z gminy Budzów pojawiły się pytania odnośnie oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych.

Badani uczniowie w zdecydowanej większości oceniają pozytywnie swoje relacje z rodzicami. W tym 76,53% respondentów oceniło je jako bardzo dobre a 22,45% jako dobre. Tylko jeden z badanych uczniów uważa, że te relacje są średnie.

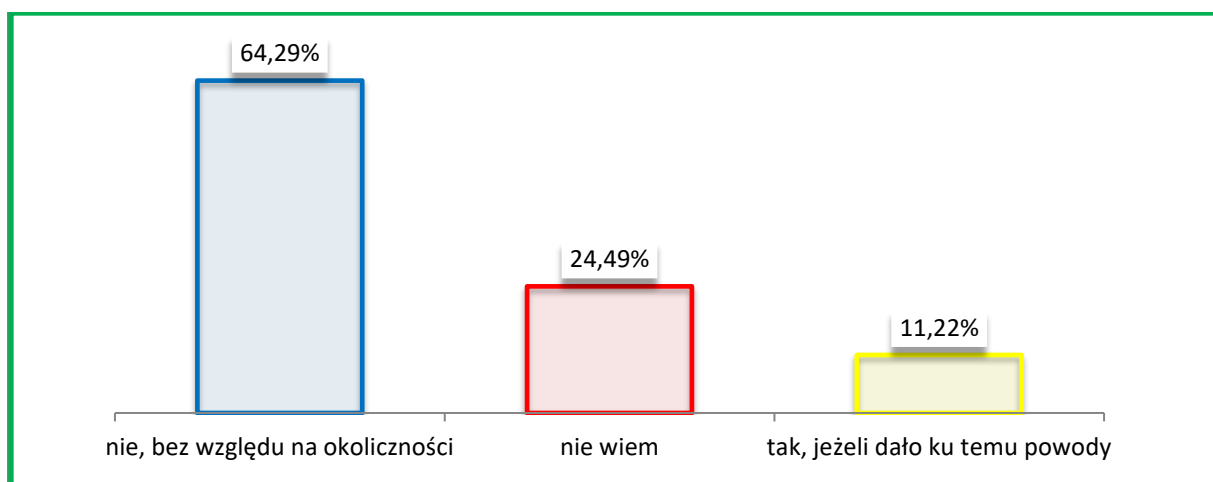
Warto również dodać, wszyscy respondenci deklarują, iż czują się bezpiecznie w domu.

Wykres 29. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Gdy zapytaliśmy uczniów o to czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami – 66,33% odpowiedziało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Była to odpowiedź najczęściej wskazywana zarówno przez dziewczęta (60%) jak i chłopców (71,70%). Kolejne 28,57% była zadania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze. Pozostałe 5,10% stanowili ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach rodzicom.

Zapytaliśmy także badanych czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko. Większość ankietowanych – 64,29% odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 11,22% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 24,49% uczniów nie wiedziało, jak odpowiedzieć na pytanie o prawo rodzica do uderzenia swojego dziecka.

Wykres 30. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Powyższe zestawienie wyników dotyczące problemu agresji i przemocy w środowisku szkolnym i domowym pokazuje, iż badani uczniowie z klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Budzów dobrze czują się w swoich szkołach i najczęściej określają swoje samopoczucie w szkole jako dobre (blisko 39%). Ponadto nieco ponad 61% uczniów jest zdania, że szkoła do której uczęszczają to miejsce bezpieczne. Tak wysoki rozkład samopoczucia przekłada się na niewielki procent osób opuszczających celowo zajęcia, do których przyznaje się 5 respondentów.

W przypadku danych dotyczących obserwacji zjawisk przemocy w szkole należy zwrócić uwagę, że blisko 35% uczniów deklaruje spotykanie się z takimi sytuacjami rzadko, raz na pół roku, natomiast niespełna 36% nie obserwuje zjawisk przemocy w szkole. Co więcej, najczęściej stosowaną formą przemocy jest ośmieszanie i stosowanie wulgaryzmów, kolejno agresja słowna oraz poniżanie.

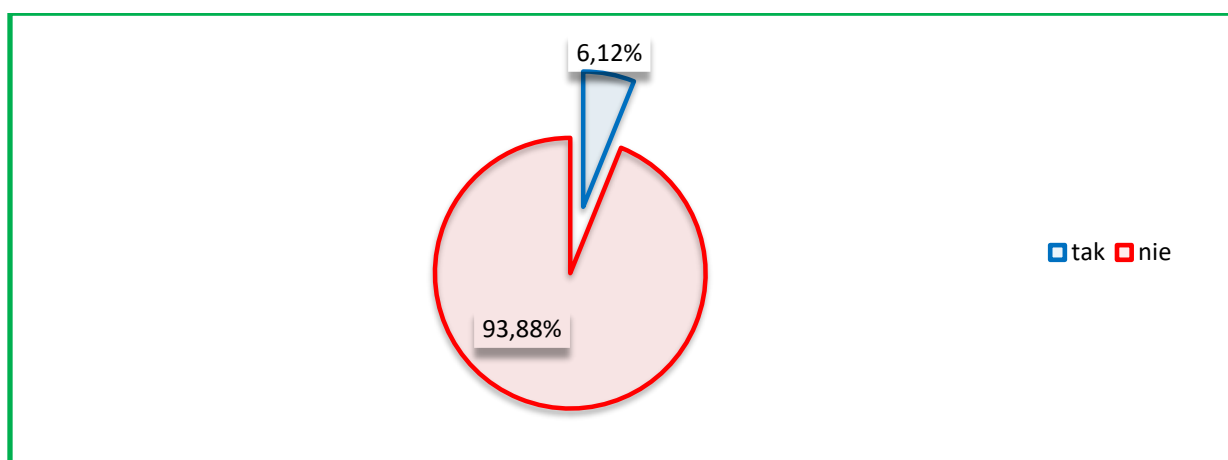
Ponadto, nieco ponad 15% uczniów V i VI klas szkół podstawowych wskazuje na występowanie w szkole osób, których się boi a nieco ponad 9% badanych doświadczyło przemocy w szkole. Co więcej, to chłopcy dużo częściej są ofiarami przemocy. Warto dodać, że chłopcy również częściej biorą udział w czynnym akcie przemocy poza szkołą (nieco ponad 15%). Dlatego dobrym sygnałem wynikającym z badań jest procent określający jak wielu uczniów deklaruje, że zawiadomi dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawcę oraz rodziców jeśli będzie ofiarą lub świadkiem przemocy (blisko 83%).

Analiza danych dotyczących relacji badanych z rodzicami pozwoliła na wywnioskowanie, iż uczniowie relacje te postrzegają najczęściej jako bardzo dobre (blisko 77%). Co więcej, nieco ponad 66% respondentów ma pełne zaufanie do swoich rodziców i dzieli się z nimi swoimi problemami. Warto również dodać, że wszyscy badani uczniowie czują się w swych domach bezpiecznie.

Uczniowie wobec problemów związanych substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń badanych z wyrobami nikotynowymi. Zapytaliśmy zatem uczniów klas V i VI szkół podstawowych z gminy Budzów czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród badanych do pierwszych kontaktów z papierosami przyznało się 6,12% ankietowanych (6 chłopców). Zdecydowana większość uczniów, bo aż 93,88% odpowiedziała, że jeszcze nigdy ich nie paliła.

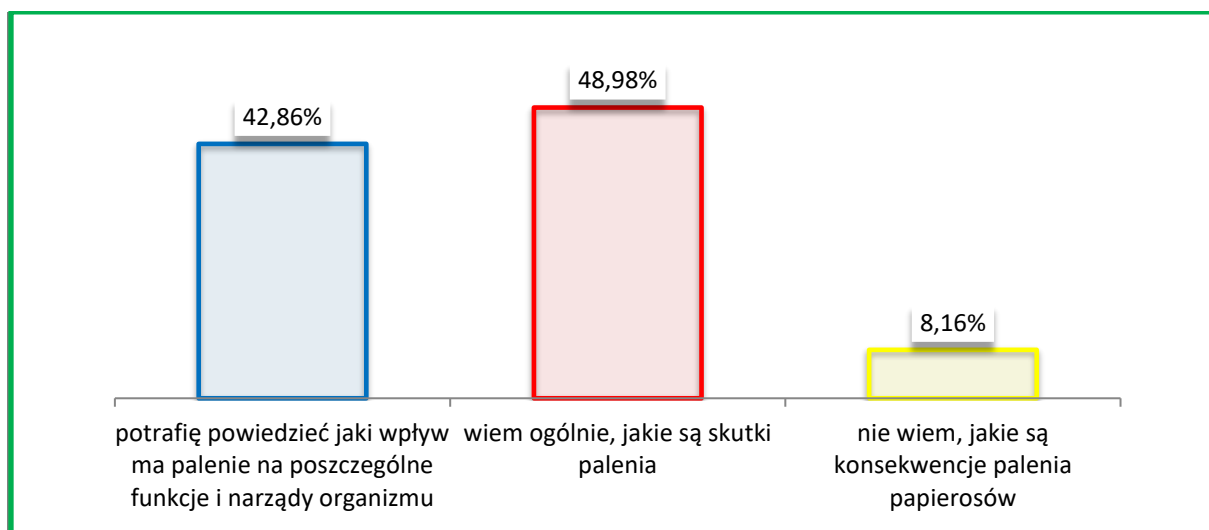

Wykres 31. Czy paliłeś/paliłaś kiedyś papierosa?

Zapytaliśmy także uczniów czy w swoim środowisku znają osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po papierosa. 27,55% badanych uczniów przyznało, że zna takie osoby. Pozostałe 72,45% badanych deklaruje, że nie ma takich znajomości.

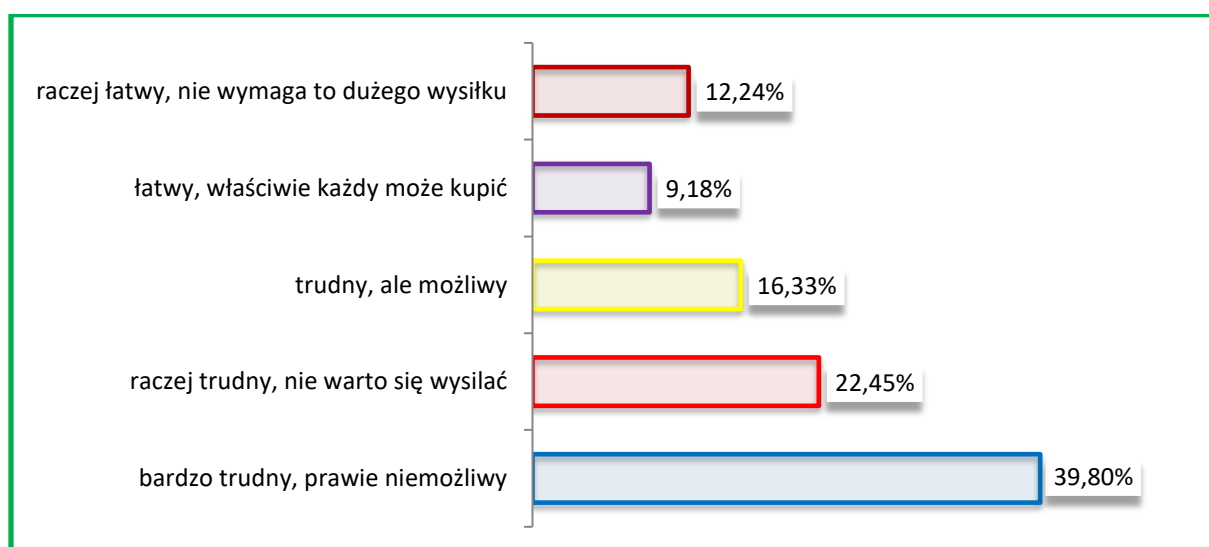
W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy znają zdrowotne konsekwencje palenia papierosów. Ankietowani uczniowie wysoko ocenili swoją wiedzę na ten temat i 42,86% uczniów ze szkół podstawowych deklaruje, że potrafi powiedzieć, jaki

wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, kolejne 48,98% zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 8,16% badanych uczniów przyznaje, że nie zna konsekwencji palenia papierosów.

Wykres 32. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Ponadto większość, bo 39,80% uczniów uważa, iż zakup papierosów to zadanie bardzo trudne, wręcz niemożliwe a 22,45% respondentów uważa zakup papierosów za raczej trudny i niewarty ich wysiłku. 16,33% uczniów twierdzi, że jest to zadanie trudne, ale możliwe. Z kolei 9,18% badanych uważa, że zakup papierosów jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku a 12,24% ankietowanych jest zdania, że jest to zadanie łatwe i właściwie każdy może je kupić.

Wykres 33. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?

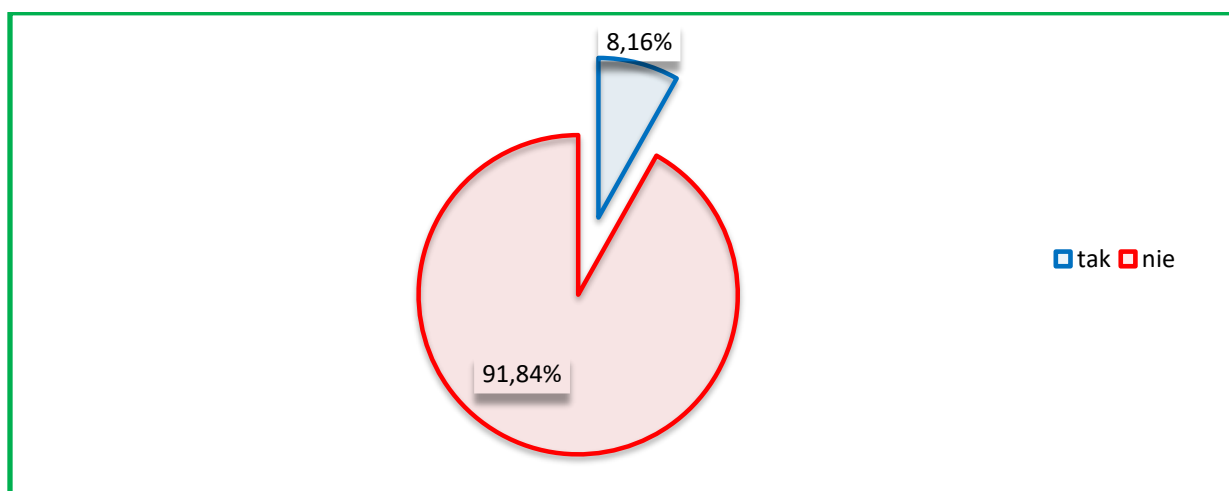
Powyższe dane zawarte w podrozdziale poświęconemu paleniu papierosów przez badanych uczniów V i VI klas szkół podstawowych obrazują, iż większość z nich nie odbyła jeszcze inicjacji nikotynowej a do takich prób przyznaje się nieco ponad 6% respondentów. Wśród badanych, którzy przyznali się do palenia, było 6 chłopców.

Co więcej, dla większości ankietowanych dostęp do papierosów jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy (blisko 40%).

Niepokojący jest jednak wynik, iż blisko 28% (27 uczniów) zna osoby niepełnoletnie, które palą papierosy, dlatego wysoki procent ankietowanych przyznających, iż zna szczegółowe bądź ogólne konsekwencje palenia papierosów napawa optymizmem (blisko 92%).

Picie alkoholu

Pytając uczniów V i VI klas szkół podstawowych z terenu gminy Budzów czy mieli już pierwszy kontakt z alkoholem – 8,16% badanych (w tym 1 dziewczyna i 7 chłopców) odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Pozostałe 91,84% respondentów przyznaje, że nie piło jeszcze alkoholu.

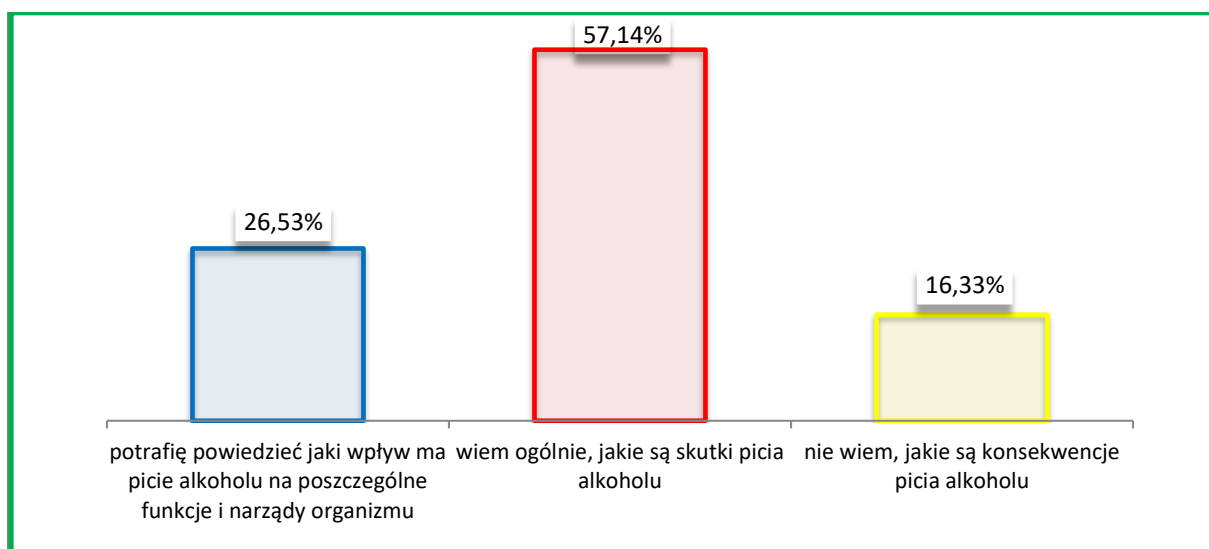

Wykres 34. Czy piłeś/pięś kiedyś alkohol?

W kolejnym pytaniu chcieliśmy dowiedzieć się czy biorący udział w badaniu uczniowie znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol. 28,57%

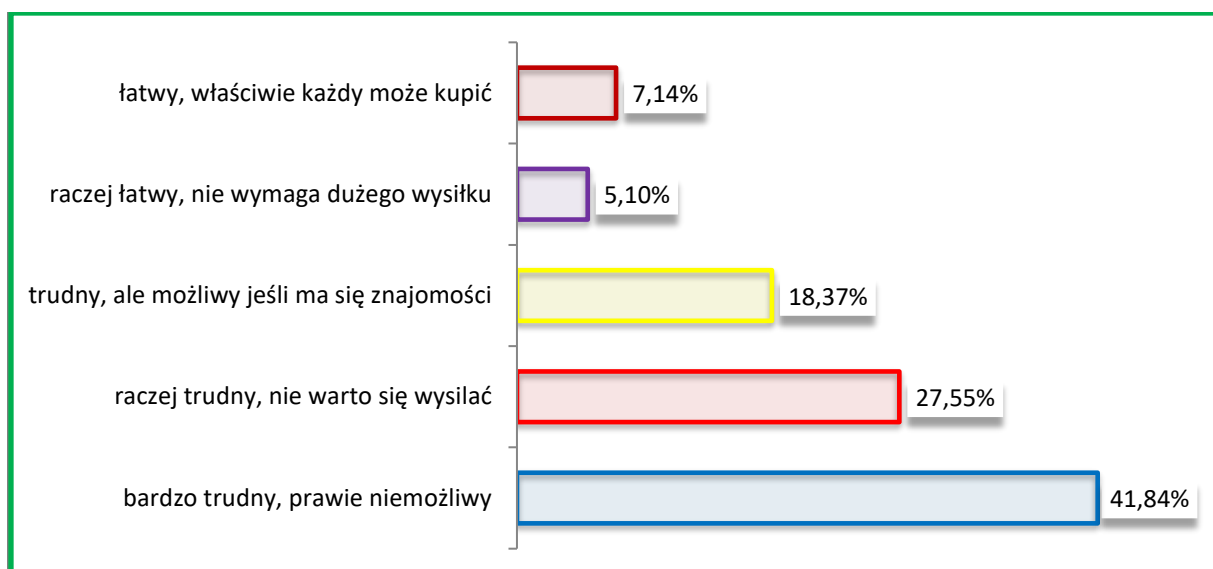
badanych uczniów przyznała, że zna takie osoby. Pozostałe 71,43% badanych deklaruje brak takich znajomości.

W badaniach nie zabrakło także pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 26,53% uczniów deklaruje, iż potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie alkoholu na poszczególne funkcje organizmu a 57,14% respondentów posiada ogólną wiedzę na temat. Niemniej jednak 16,33% uczniów przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

Wykres 35. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Ponadto zdecydowana większość badanych uczniów uważa alkohol za towar trudno dostępny. 41,84% ankietowanych jest zdania, że kupno alkoholu jest bardzo trudne, wręcz niemożliwe a 27,55% twierdzi, że jest to zadanie raczej trudne i nie warte wysiłku. Kolejne 18,37% badanych uczniów uważa, iż jest to trudne zadanie, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to możliwe. Z kolei 5,10% respondentów deklaruje, że zakup alkoholu jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku a dla 7,14% badanych jest to substancja łatwo dostępna i właściwie każdy może ją kupić.

Wykres 36. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?

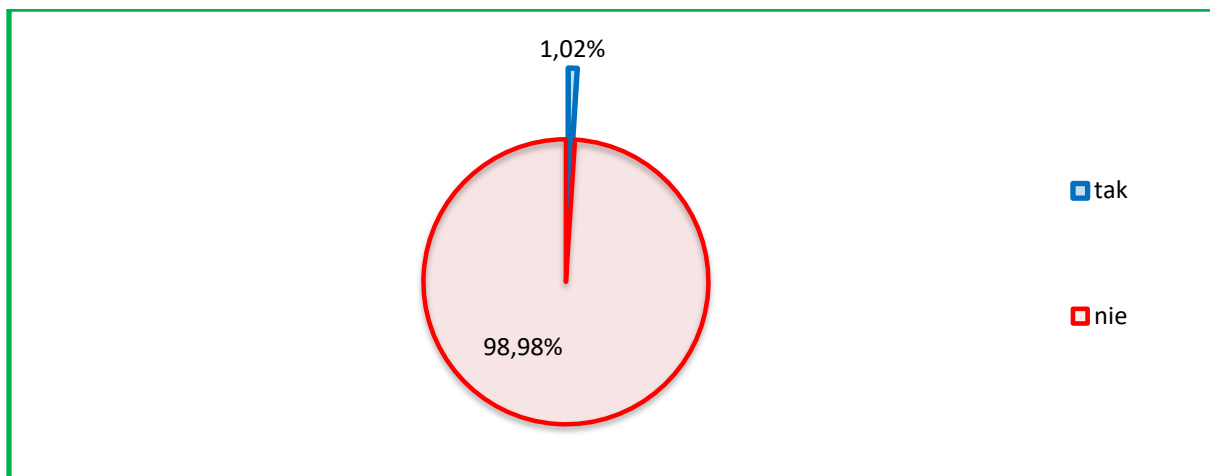
Powyższa analiza pozwala stwierdzić, iż badani uczniowie ze szkół podstawowych klas V i VI z gminy Budzów w większości nie odbyli inicjacji alkoholowej. Wśród ankietowanych przyznających się do spożywania alkoholu, było 7 chłopców oraz 1 dziewczyna.

Ponadto dostęp do alkoholu jest postrzegany przez większość uczniów jako substancja bardzo trudna do zdobycia, wręcz niemożliwa (blisko 42%).

Co więcej, blisko 29% (28 uczniów) deklaruje, iż zna osoby poniżej 18 roku życia spożywające alkohol, dlatego wysoki procent ankietowanych przyznających, iż zna szczegółowe bądź ogólne konsekwencje spożywania alkoholu napawa optymizmem (blisko 84%).

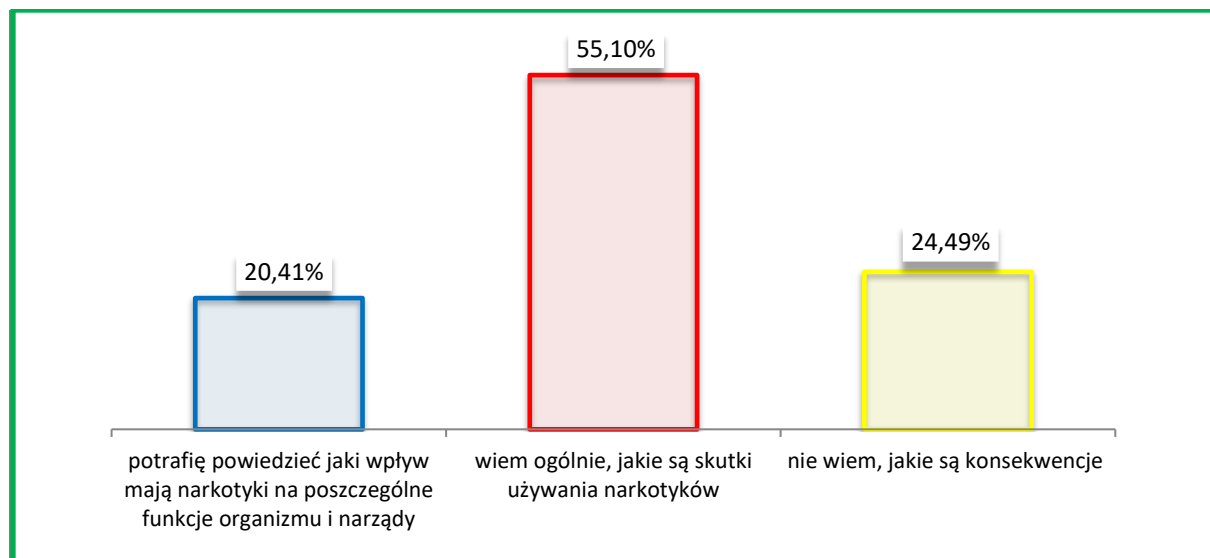
Zażywanie narkotyków

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Budzów na temat problemu narkomanii wynika, że tylko 1 chłopiec zna w swoim środowisku osoby zażywające te substancje psychoaktywne. Pozostałe 98,98% respondentów neguje posiadanie takich znajomości.

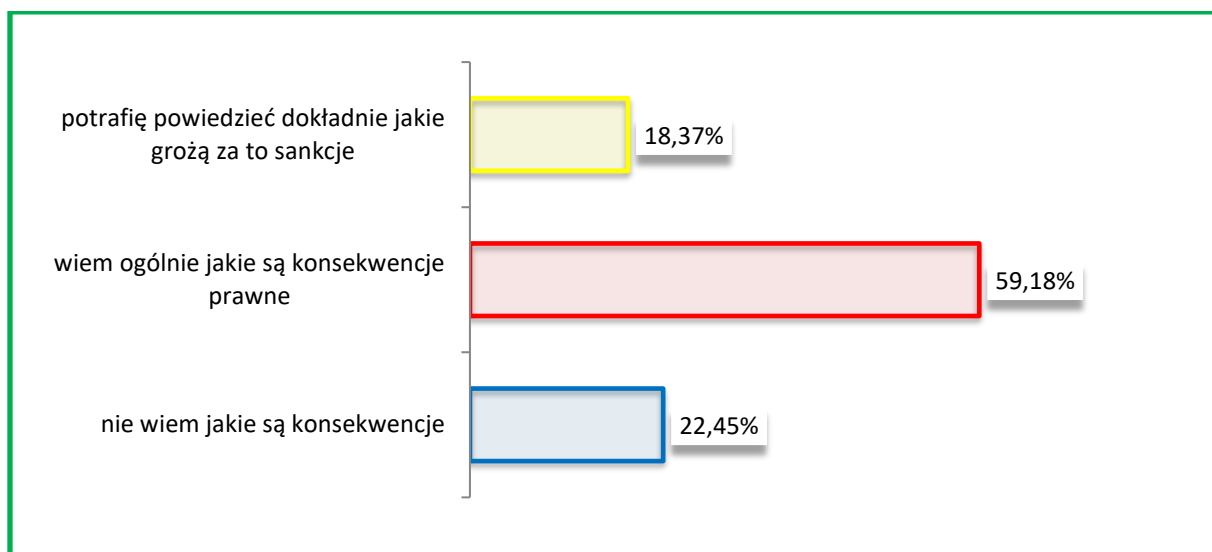
Wykres 37. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Gdy zapytaliśmy o zdrowotne konsekwencje stosowania narkotyków - 55,10% badanych uczniów przyznało, że wie jakie są ogólnie skutki zdrowotne ich zażywania a 20,41% potrafi wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Należy jednak zwrócić uwagę, że 24,49% respondentów tych konsekwencji nie zna.

Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Ponadto 22,45% uczniów również nie zna prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Kary te ogólnie zna 59,18% ankietowanych a pozostałe 18,37% badanych uczniów potrafi dokładnie powiedzieć, jakie grożą za to sankcje.

Wykres 39. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Podrozdział dotyczący problemu narkomanii wśród uczniów uczęszczających do V i VI klas szkół podstawowych w gminie Budzów pokazał, iż prawie wszyscy ankietowani (niepełna 99%) nie znają w swoim środowisku osób, które zażywają narkotyki. Do takich znajomości przyznał się jeden chłopiec.

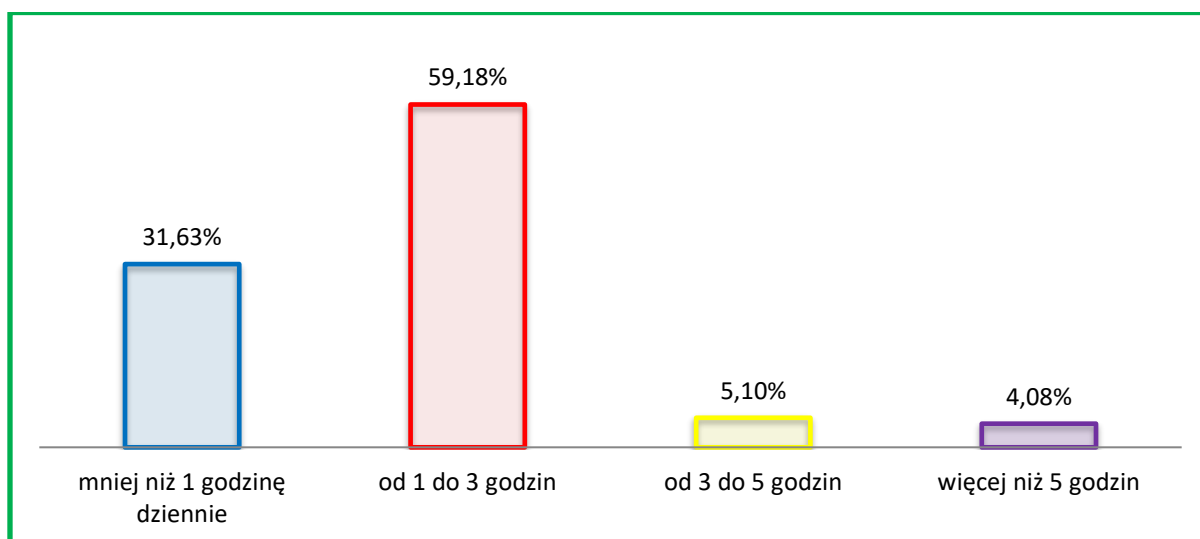
Ponadto uzyskane dane pozwalają stwierdzić, iż blisko 76% badanych uczniów zna konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków a blisko 78% respondentów również zna konsekwencje prawne ich stosowania.

Uczniowie a inne zagrożenia

Komputer i Internet

Badani uczniowie z klas V i VI szkół podstawowych z gminy Budzów w 98,98% posiadają swój komputer, tablet lub telefon. Zapytani o to, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na korzystanie ze sprzętu elektronicznego, najczęściej odpowiadali, że jest to od 1 do 3 godzin na dobę. Odpowiedź tę wskazało 59,18% ankietowanych. Kolejno 31,63% odpowiedziało, że jest to mniej niż 1 godzina dziennie a 5,10% zadeklarowało, że jest to od 3 do 5 godzin na dobę. Więcej niż 5 godzin przed komputerem, telefonem czy tabletem w ciągu dnia spędza 4,08% badanych uczniów.

Biorąc pod uwagę płeć badanych, zarówno dziewczęta (64,44%) jak i chłopcy (54,72%) najczęściej odpowiadali, że w ciągu dnia spędzają od 1 do 3 godzin dziennie korzystając ze sprzętów multimedialnych.

Wykres 40. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Ponadto badani, korzystając z komputera, telefonu czy tabletu ,najczęściej poświęcają ten czas na naukę. Kolejno wykorzystują ten czas na gry w wirtualne światy, śledzenie portali społecznościowych oraz śledzenie stron internetowych służących rozrywce.

Zadaliśmy również pytanie uczniom czy często zawierają nowe znajomości w Internecie. 43,88% badanych uczniów deklaruje, że nigdy nie zawiera takich znajomości.

Kolejne 46,94% badanych twierdzi, że zawiera takie znajomości raczej okazjonalnie, od czasu do czasu. Natomiast 9,18% ankietowanych deklaruje zawieranie takich znajomości bardzo często.

Powyższe wyniki uzyskane w podrozdziale dotyczącym używania sprzętów elektronicznych przez uczniów z klas V i VI szkół podstawowych z terenu gminy Budzów pokazują, że zdecydowana większość ankietowanych posiada swój komputer, tablet czy telefon. Ponadto czas od 1 do 3 godzin na dobę jest podawany jako najczęstszy na ich użytkowanie (nieco ponad 59%) i w większości jest on wykorzystywany na pomoc przy nauce, kolejno gry w wirtualne światy.

Co więcej, niespełna 47% ankietowanych zawiera okazjonalnie znajomości przez Internet, natomiast blisko 44% uczniów jest zdania, że nie zawierają takich znajomości. Należy zatem zwrócić uwagę, iż młode osoby często są bardzo łatwowierne a przez to narażone na tragiczne konsekwencje zawierania takich znajomości.

Cyberprzemoc

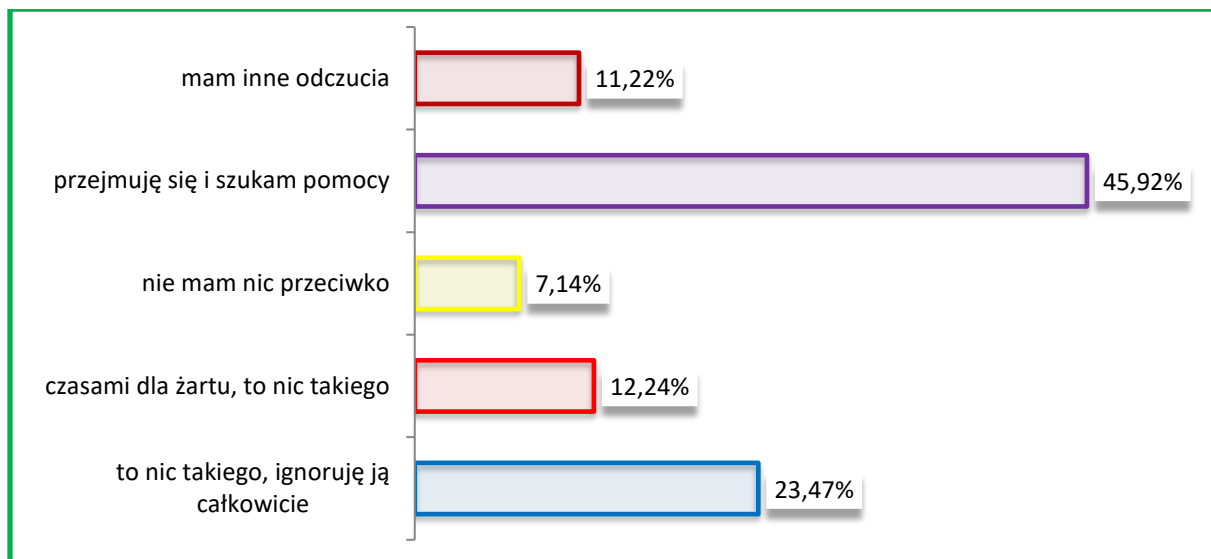
W badaniu nie zabrakło również pytań na temat coraz częściej obecnego zjawiska w szkołach jakim jest cyberprzemoc. Zjawisko to, w przeciwieństwie do przemocy tradycyjnej, cechuje anonimowość sprawcy, który za pomocą umiejętności wykorzystywania różnych mediów elektronicznych wyrządza krzywdę ofierze. Szybkość rozpowszechniania się materiałów w sieci powoduje, iż ciężko zatrzymać to niebezpieczne zjawisko. W efekcie na przykład kompromitujące zdjęcia są często niemożliwe do usunięcia¹⁴.

Z naszych ankietowanych badań dowiedzieliśmy się, że 76,53% badanych uczniów, wie czym jest to zjawisko. Co więcej, następne pytanie pokazało, że 45,92% badanych przejmuje się i stara się szukać pomocy wobec aktów cyberprzemocy. Mimo to 23,47% uczniów ignoruje to zjawisko uważając, że to nic takiego. Kolejne 12,24% respondentów uważa cyberprzemoc za formę żartu i twierdzi, że to nic takiego a 7,14% nie ma nic

¹⁴ Wojtasik Ł., *Poradnik jak reagować na cyberprzemoc*, Fundacja Dzieci Niczyje, wydanie II, str. 6

przeciwko temu zjawisku. Pozostałe 11,22% uczniów ma inne odczucia z powodu braku wiedzy na ten temat.

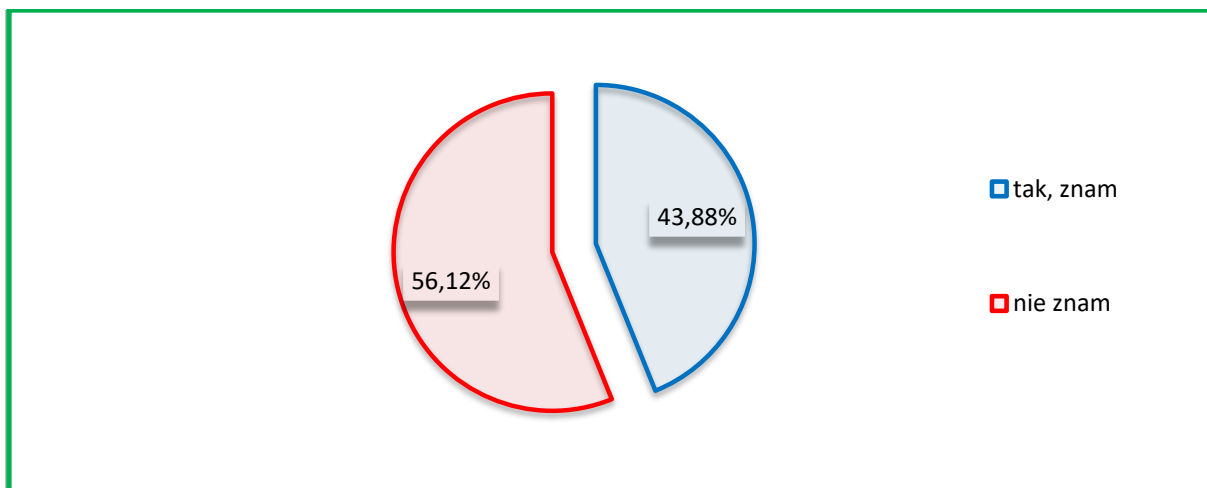
Uwzględniając płeć respondenta najczęściej wybieraną odpowiedzią wśród dziewcząt oraz chłopców była ta świadcząca o tym, że przejmują się tym zjawiskiem i szukają pomocy. Takiej odpowiedzi udzieliło 46,67% uczennic i 45,28% uczniów.

Wykres 41. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

Gdy zapytaliśmy uczniów czy wbrew ich woli wykonano im film lub zrobiono zdjęcie, 15,31% ankietowanych stwierdziło, że taka sytuacja miała miejsce. Pozostałe 48,98% była zdania, że nigdy nie miało takiego problemu a 35,71% nie przypomina sobie takiej sytuacji.

Zapytaliśmy także uczniów czy znają organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. 43,88% badanych uczniów potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą. Najczęściej wymienianym serwisem internetowym wśród ankietowanych był: Sieciaki.pl a organizacją: Kampania Dziecko w sieci oraz Akademia Bezpiecznego Internetu. Niestety pozostałe 56,12% uczniów uczęszczających do klas V i VI szkół podstawowych nie zna ani jednej takiej organizacji.

Wykres 42. Czy słyszałeś/aś o organizacjach i serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą?

Zebrane dane w podrozdziale dotyczącym cyberprzemocy pokazują, iż badani uczniowie V i VI klas szkół podstawowych z terenu gminy Budzów w większości wiedzą czym jest to zjawisko (blisko 77%), a przejmowanie się i szukanie pomocy w przypadku jego występowania jest najczęstszą reakcją wskazaną zarówno przez ankietowanych chłopców jak i dziewczęta (blisko 47% uczennic i nieco ponad 45% uczniów).

Ponadto alarmujący jest wynik, iż nieco ponad 56% badanych uczniów nie zna żadnej organizacji, ani serwisu internetowego udzielającego pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Nauczyciele i rodzice powinni więcej rozmawiać z dziećmi o tym zjawisku.

ROZDZIAŁ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych w VII klasach szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów (trzeci etap edukacji) w szkołach na terenie gminy Budzów

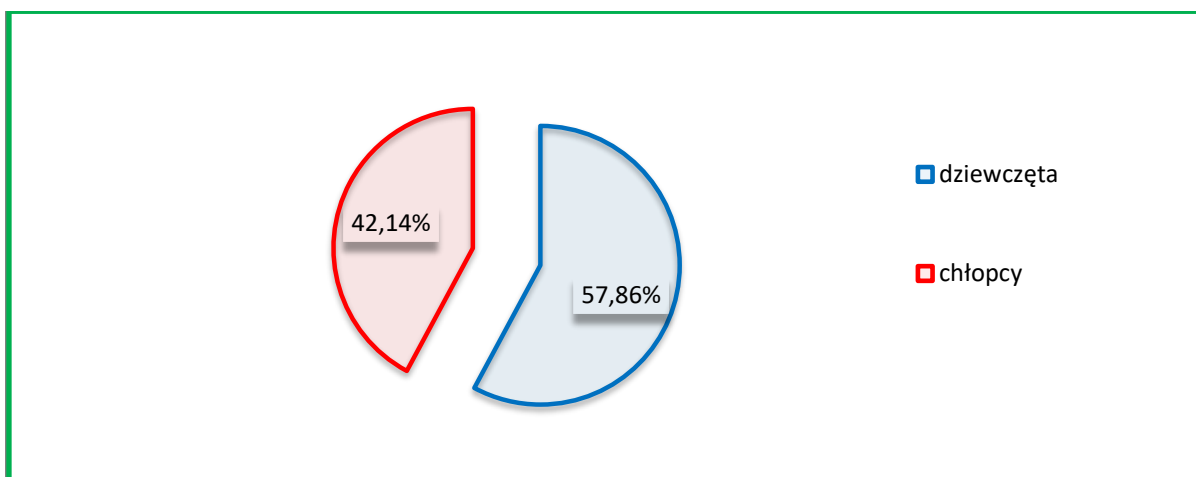
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

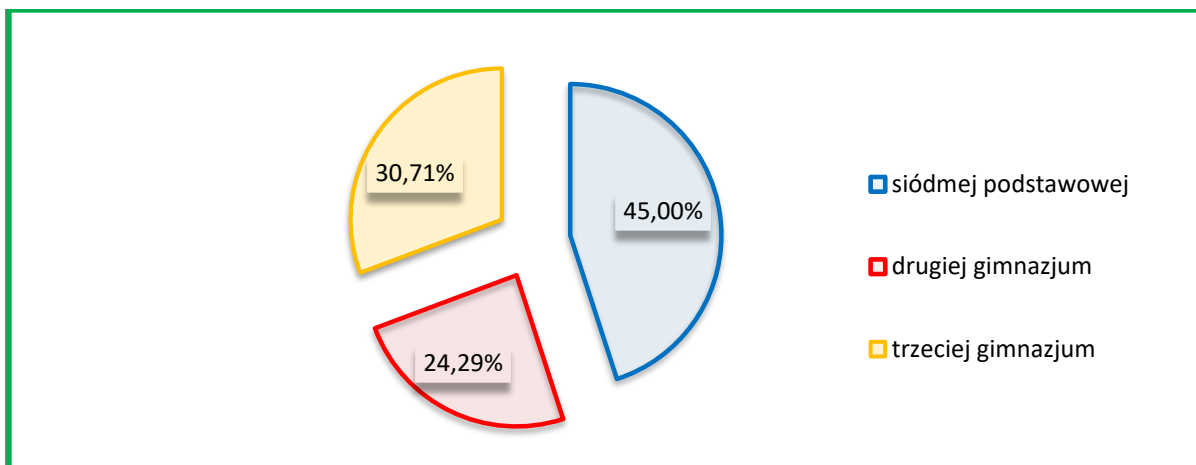
- 1) problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

Badania wśród uczniów prowadzone były za pomocą anonimowej ankiety internetowej. W badaniu wzięło udział ogółem 140 uczniów z terenu gminy Budzów. Wśród badanych było 81 dziewcząt i 59 chłopców, gdzie do siódmej klasy podstawowej uczęszczało 63 uczniów, do drugiej gimnazjum 34 uczniów i do trzeciej gimnazjum 43 uczniów.

Wykres 43. Podaj swoją płeć

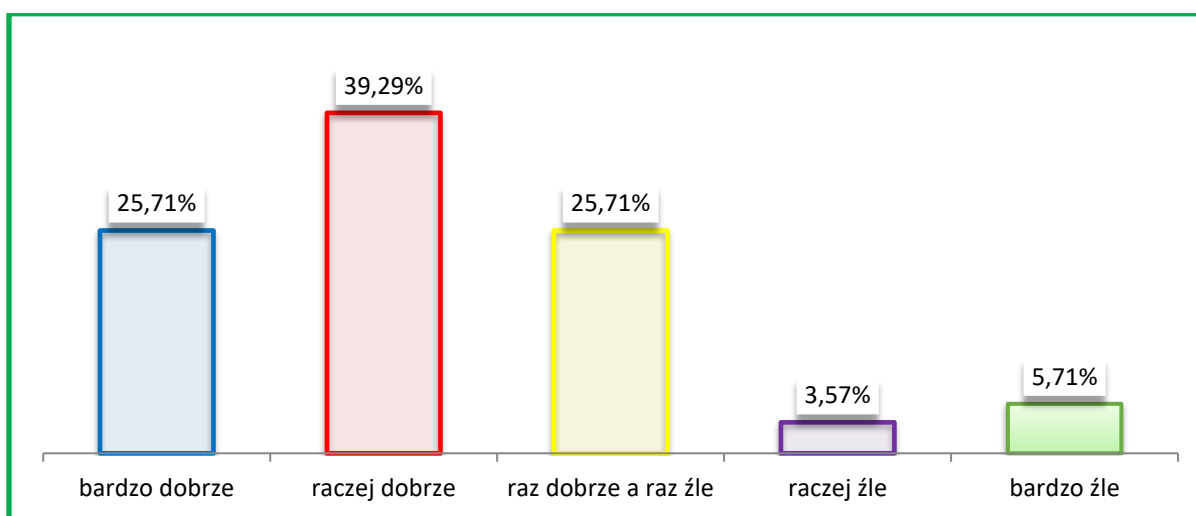

Wykres 44. Jesteś uczniem której klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym

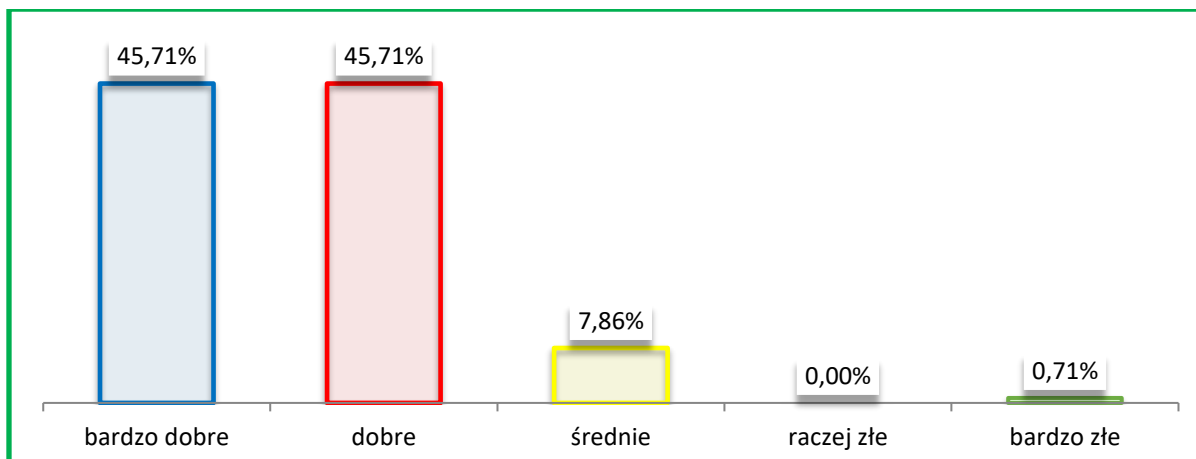
Analiza klimatu w jakim funkcjonuje młodzież w swoim środowisku pokazuje, że spora część uczniów czuje się w szkole dobrze. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez badanych uczniów była ta, iż czują się w szkole raczej dobrze (39,29%). Kolejne 25,71% ankietowanych ocenia swoje samopoczucie w szkole jako bardzo dobre. Istnieje jednak grupa uczniów, którzy nie zawsze dobrze czują się w szkole, do której uczęszczają. 25,71% respondentów przyznaje, że w szkole czuje się raz dobrze a raz źle. Wśród uczniów znaleźli się także tacy, którzy czują się w szkole raczej źle (3,57%) lub bardzo źle (5,71%).

Biorąc pod uwagę płeć ankietowanych zarówno dziewczęta jak i chłopcy najczęściej odpowiadali, że czują się raczej dobrze w swojej szkole. Było to 41,98% uczennic oraz 35,59% uczniów.

Wykres 45. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?

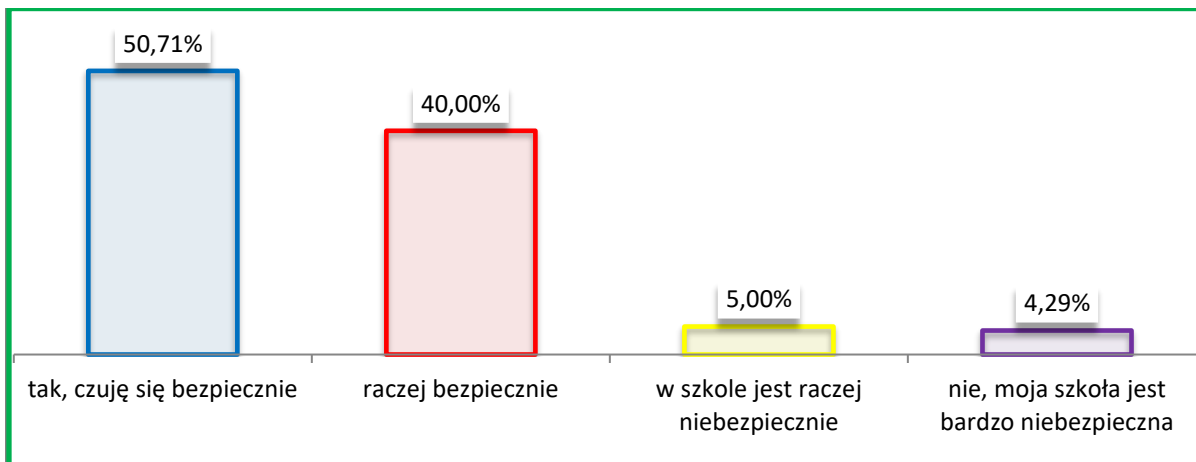
Sami uczniowie wysoko ocenili swoje zachowanie w czasie zajęć lekcyjnych oraz na przerwach w szkole. Do bardzo dobrego zachowania przyznało się 45,71% ankietowanych (w tym 53,09% dziewcząt) i również tylu samo badanych ocenia je dobrze (w tym 47,46% chłopców). Kolejno średnie noty wystawiło sobie 7,86% respondentów. Tylko jeden z badanych uczniów przyznaje się do bardzo złego zachowania w szkole.

Wykres 46. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Następnie zapytaliśmy ankietowanych o poczucie bezpieczeństwa w szkole, do której uczęszczają. Nieco ponad połowa badanych uczniów (50,71%) deklaruje, iż w szkole czuje się bezpiecznie a kolejne 40,0% raczej bezpiecznie. Jednak były również odpowiedzi wskazujące, iż nie wszyscy uczniowie czują się komfortowo w szkole. 5,0% (7 uczniów) zadeklarowało, iż szkoła w ich opinii to miejsce raczej niebezpieczne, a według 4,92% (6 uczniów) bardzo niebezpieczne.

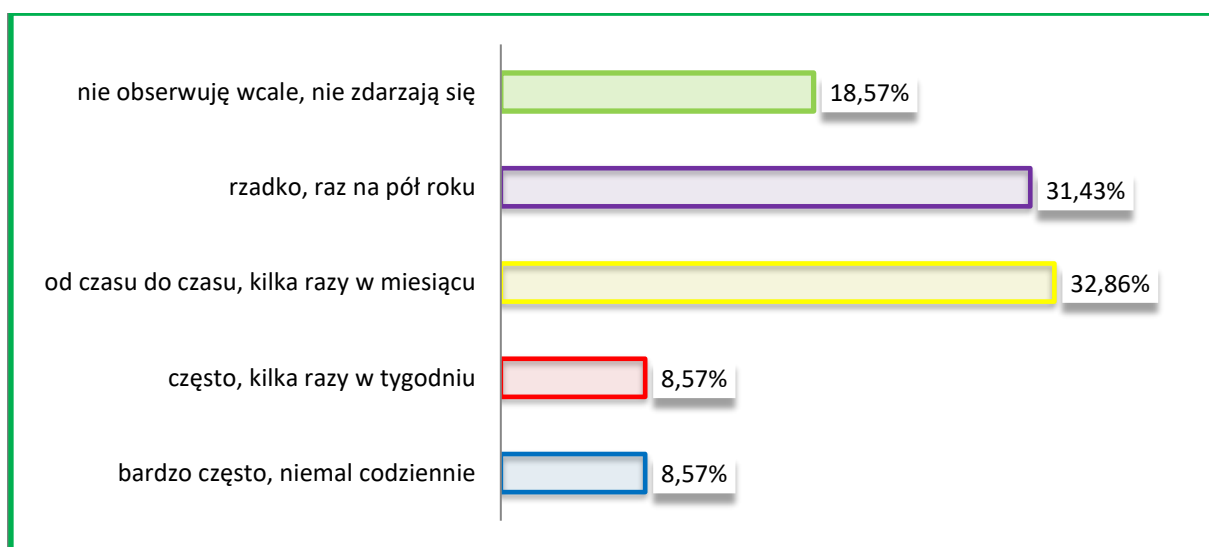
Uwzględniając płeć respondenta – 53,09% dziewcząt oraz 47,46% chłopców deklarowali, że czują się w szkole bezpiecznie.

Wykres 47. Czy czujesz się bezpiecznie w swojej szkole?

Następnie zapytaliśmy uczniów czy zdarza im się wagarować. 12,86% ankietowanych (w tym 8,46% dziewcząt oraz 18,64% chłopców) odpowiedziało, że zdarzyło im się opuścić zajęcia. Pozostałe 87,14% przyznaje, że nigdy nie wagarowało.

Pomimo, że uczniowie wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej i należy zaznaczyć, że występują one najczęściej kilka razy w miesiącu. Takiej odpowiedzi udzieliło 32,86% badanych respondentów. Kolejne 31,43% uczniów jest świadkiem przemocy wobec innych rówieśników raz na pół roku. Kilka razy w tygodniu, bądź niemal codziennie obserwuje takie zjawisko równo po 8,57% uczniów. Pozostałe 18,57% młodych ludzi przyznaje, iż w szkole nie obserwuje wcale zjawisk przemocy

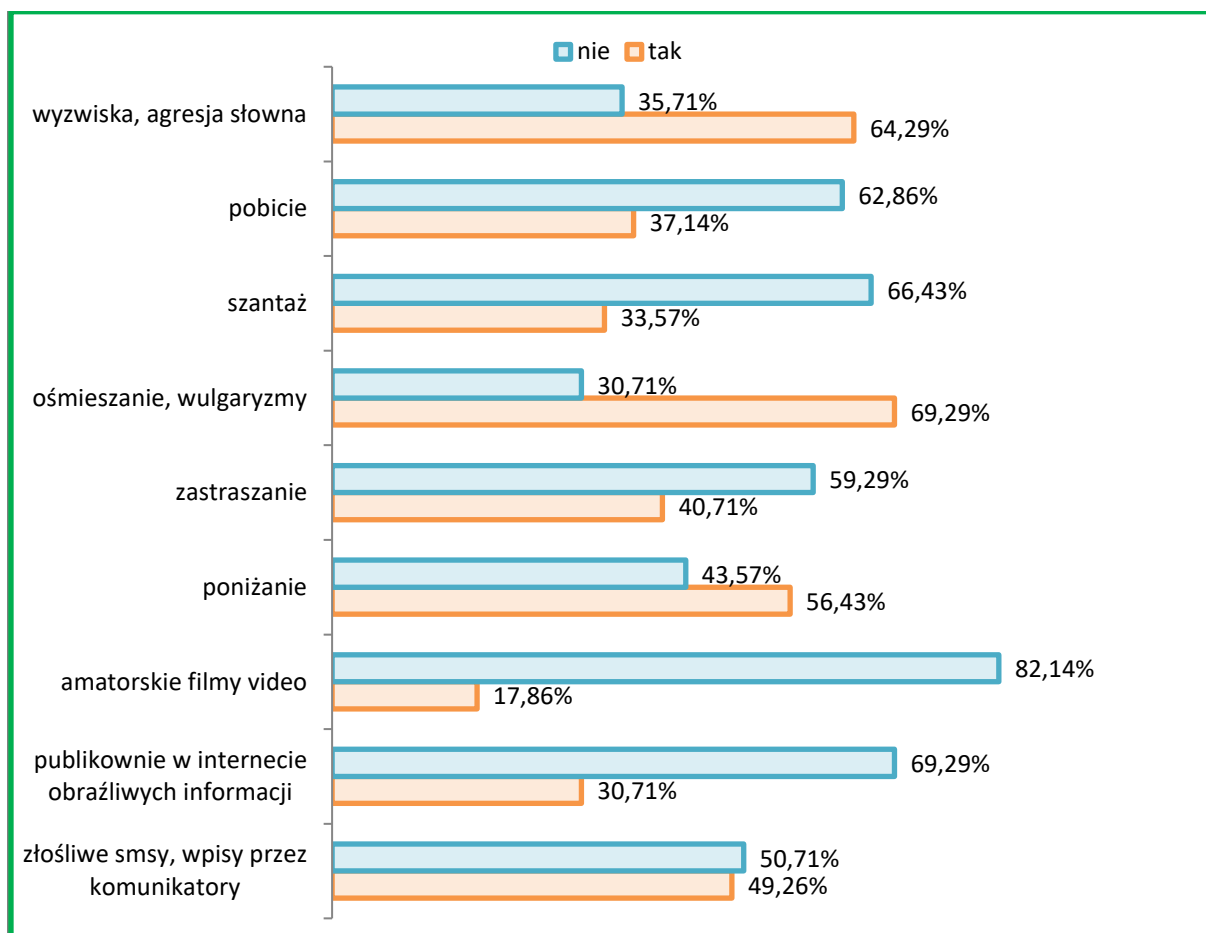

Wykres 48. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w swojej szkole?

Ponadto 16,43% respondentów (w tym 17,28% dziewcząt i 15,25% chłopców) przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boi a do osobistego doświadczenia zjawiska przemocy przyznaje się 24,29% badanych uczniów (w tym 20,99% dziewcząt i 28,81% chłopców). Należy jednak pamiętać, że istnieje spora grupa osób, która wstydzi się przyznać do bycia ofiarą przemocy lub do uzewnętrznienia strachu w stosunku do innych uczniów.

Zapytaliśmy też uczniów czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Jak widać na podstawie odpowiedzi udzielanych przez respondentów badani uczniowie znają różne formy przemocy. Najczęstszą formą przemocy jakiej doświadczyli było ośmieszanie i stosowanie wulgaryzmów (69,29%). Z kolei 49,26% respondentów zna zjawiska przemocy,

takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np.: FB, Twitter, Skype i inne. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 30,71% badanych a z amatorskimi filmami video 17,86%. Ponadto 56,43% respondentów spotkało się z poniżaniem. 40,71% ankietowanych zna zjawisko zastraszania a 33,57% uczniów spotkało się z próbami szantażu. Natomiast świadkami pobicia było 37,14% respondentów a z agresją słowną spotkało się 64,29% uczniów.

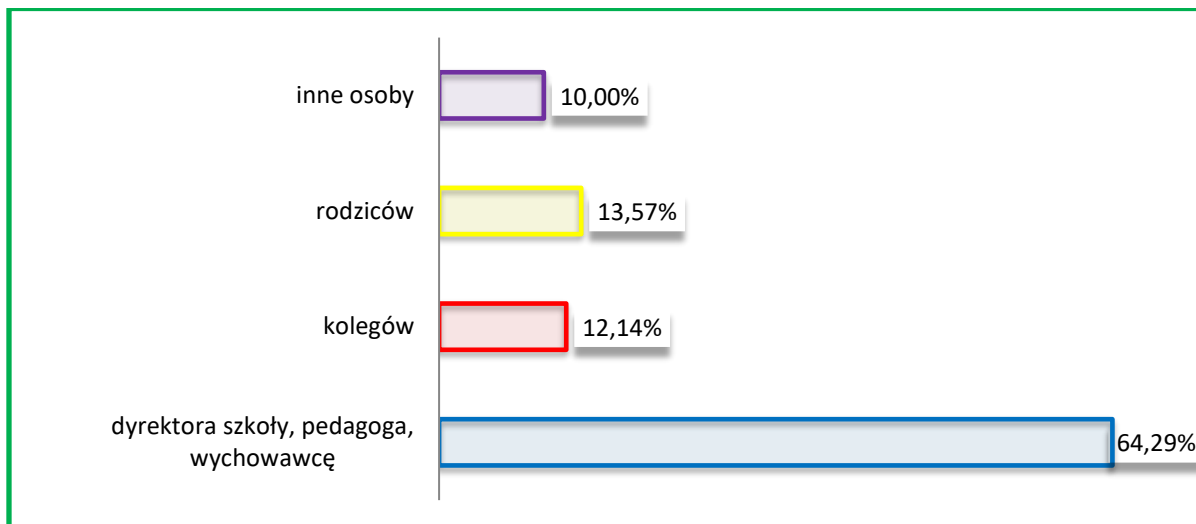

Wykres 49. Czy znasz przypadki stosowania w Twoim środowisku szkolnym któreś z wymienionych form przemocy?

W związku z powyższym chcieliśmy także dowiedzieć się czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 41,43% młodych ludzi przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali respondenci (58,57%) odpowiedzieli, że w stosunku do nich takie zachowanie nigdy się nie wydarzyło.

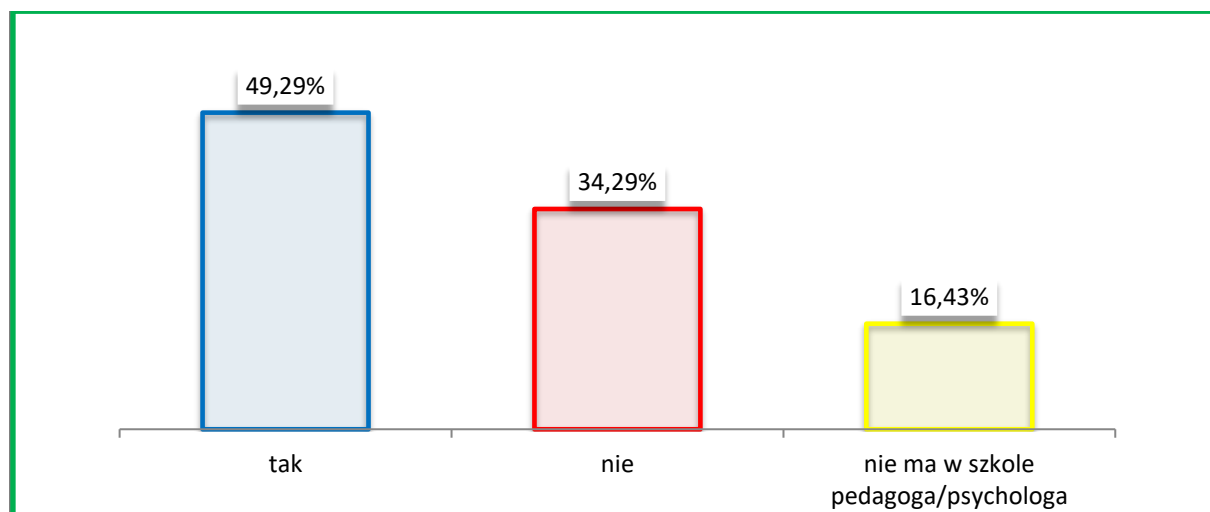
Analizując to pytanie w podziale na płeć, takiej przemocy doświadczyło 41,98% dziewcząt oraz 40,68% chłopców.

Ponadto zadaliśmy pytanie badanym uczniom, kogo przede wszystkim powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy. Większość uczniów odpowiedziało, że dyrektora szkoły, pedagoga lub wychowawcę (64,29%). Natomiast 13,57% ankietowanych, w sytuacji zagrożenia przemocą, wsparcia szukałoby wśród rodziców a 12,14% wskazało na kolegów.

Wykres 50. Kogo zawiadomisz jeżeli będziesz świadkiem przemocy?

Zapytaliśmy również uczniów czy mają w swojej szkole kontakt z pedagogiem lub psychologiem. 49,29% badanych respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 34,29% deklaruje, że nie ma takiego kontaktu. Pozostałe 16,43% uczniów przyznaje, że nie ma w szkole pedagoga, bądź psychologa.

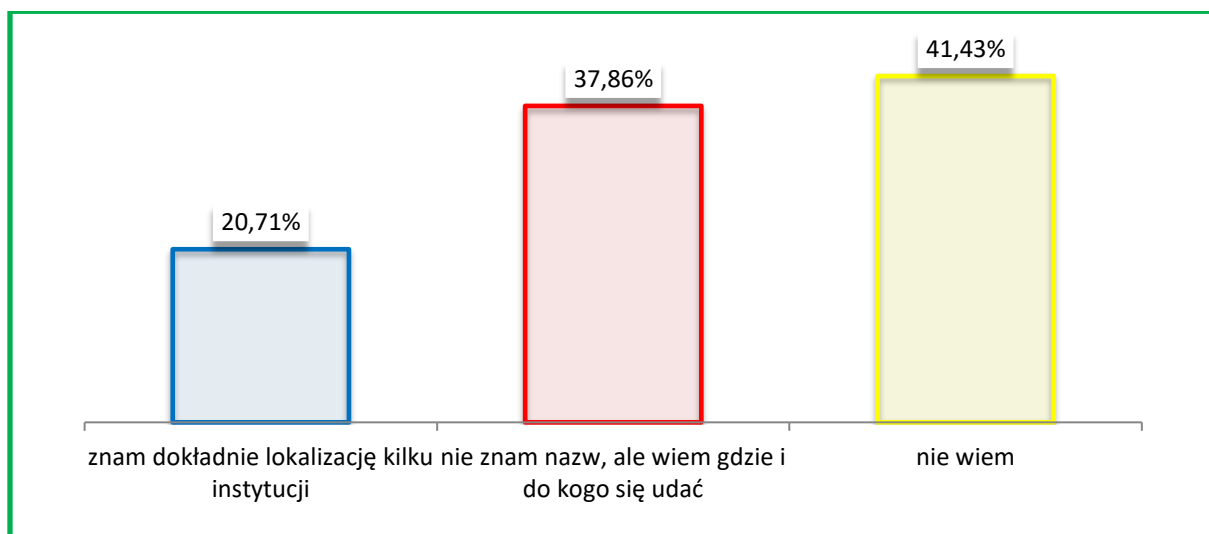

Wykres 51. Czy masz kontakt z pedagogiem/psychologiem w szkole?

Na pytanie czy w swoim środowisku badani uczniowie znają instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą – 37,86% przyznało, że nie zna nazw takich

instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc, natomiast 20,71% respondentów przyznało, że zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym. Niestety, aż 41,43% (58 młodych ludzi) nie zna żadnych instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy.

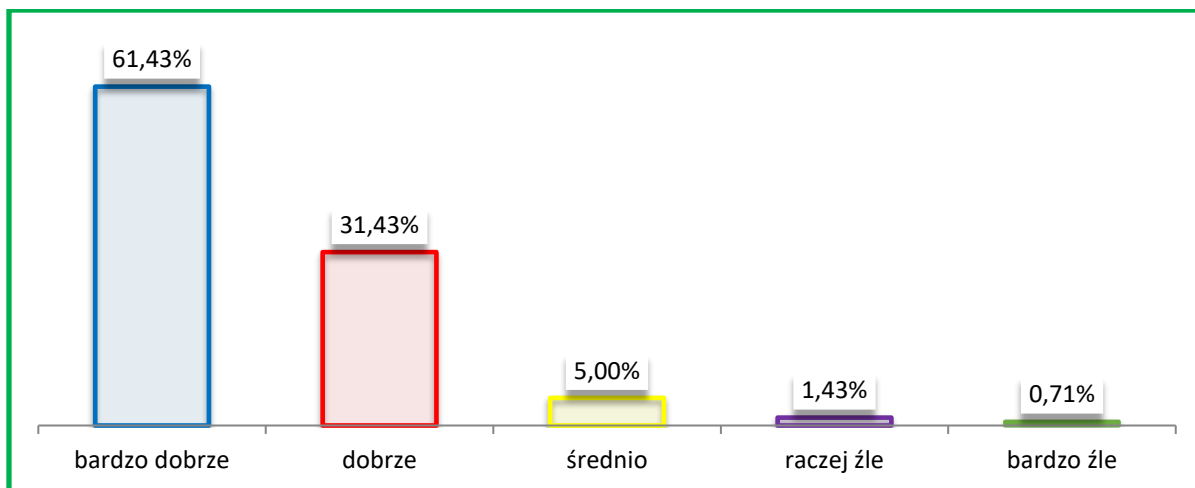
Jak pokazują powyższe wyniki, rodzice oraz nauczyciele powinni więcej rozmawiać z dziećmi na temat przemocy, informując przy tym o takich placówkach. Taka wiedza może pomóc wielu osobom, gdyż niejednokrotnie łatwiej zwrócić się wtedy o pomoc do nieznanych nam osób, w tym do specjalistów.

Wykres 52. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Poprosiliśmy również uczniów o odpowiedź czy poza terenem szkoły spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych – 26,43% (w tym 17,28% dziewcząt i 38,98% chłopców) przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. W związku z tym chcieliśmy także dowiedzieć się czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród badanej młodzieży znalazła się grupa 14,29% uczniów (w tym 6,17% dziewcząt i 25,42% chłopców), którzy przyznali się do stosowania przemocy.

Kolejno w kwestionariuszu pojawiły się pytania dotyczące relacji badanych uczniów z rodzicami. Warto zaznaczyć, iż badana młodzież w zdecydowanej większości ocenia pozytywnie swoje relacje z rodzicami. 61,43% ankietowanych ocenia je jako bardzo dobre a kolejne 35,80% jako dobre. Natomiast w ocenie 4,94% respondentów relacje te są średnie a jeden z badanych uczniów ocenił swoje relacje z rodzicami jako raczej złe.

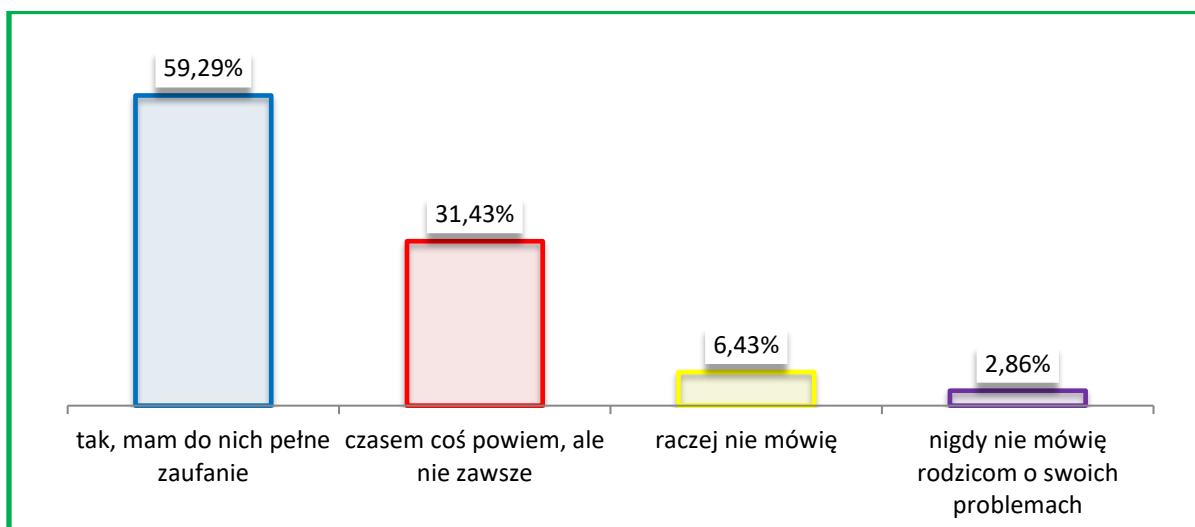

Wykres 53. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto w większości badani uczniowie czują się bezpiecznie w swoim domu. Takiej odpowiedzi udzieliło 99,29% ankietowanych, natomiast tylko jeden z badanych uczniów odpowiedział przecząco na to pytanie.

Zadaliśmy również pytanie ankietowanym uczniom czy mogą porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów. 59,29% uczniów uważa, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Kolejno 31,43% respondentów była zdania, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze, natomiast 6,43% stanowili ankietowani deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach rodzicom. Pozostałe 2,86% to osoby stanowczo o nich nie wspominające.

Uwzględniając płeć ankietowanych zarówno dziewczęta jak i chłopcy darzą zaufaniem rodziców (w tym 59,26% dziewcząt oraz 59,32% chłopców).

Wykres 54. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Co więcej, zdecydowana większość uczniów uważa, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności (72,86%). W ocenie 6,43% badanych mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 20,71% respondentów nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

Otrzymane wyniki zamieszczone w podrozdziale dotyczącym problemu przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym pokazują, że badani uczniowie z VII klas szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów z gminy Budzów czują się w swojej szkole raczej dobrze (nieco ponad 39%) a po niespełna 46% badanych, bardzo dobrze oraz dobrze ocenia swoje zachowanie w szkole.

Nieco ponad połowa badanej młodzieży ocenia też swoją szkołę jako miejsce bezpieczne, w którym najczęściej obserwują zjawiska przemocy kilka razy w miesiącu (blisko 33%). Warto dodać, że kolejne nieco ponad 32% uczniów obserwuje takie zjawiska kilka razy w roku. Najczęściej stosowanymi formami przemocy z jakimi spotykają się uczniowie w szkołach są: ośmieszanie i stosowanie wulgaryzmów, agresja słowna oraz poniżanie. Warto również dodać, że to dziewczęta częściej wskazują na występowanie w szkole osób, których się boi (nieco ponad 17%), chłopcy natomiast dużo częściej doświadczają aktów przemocy w szkole (blisko 29%) oraz poza jej murami (niespełna 39%).

Ponadto alarmujący jest wynik, iż nieco ponad 25% chłopców uczestniczy w czynnym udziale aktów przemocy poza murami szkoły. Co więcej, należy zwrócić uwagę na fakt, że nieco ponad 41% młodych ludzi nie zna żadnych instytucji zajmujących się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. Dlatego zadawalający jest wynik, iż nieco ponad 64% uczniów zawiadomi dyrektora szkoły, pedagoga bądź wychowawcę jeśli będzie ofiarą lub świadkiem przemocy.

W przypadku wyników dotyczących opinii badanych uczniów na temat ich relacji z rodzicami, dowiadujemy się, że są one najczęściej postrzegane jako bardzo dobre (nieco ponad 61%). Co więcej, rodzice cieszą się sporym zaufaniem wśród swoich pociech i nieco ponad 59% ankietowanych zadeklarowało, że dzieli się z nimi swoimi problemami. Cieszy również fakt, iż prawie wszyscy uczniowie czują się bezpiecznie w swoim domu.

Uczniowie wobec problemów związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych

Palenie papierosów

Do najbardziej popularnych i powszechnie dostępnych substancji uzależniających zalicza się nikotyna, która w formie tytoniu jest legalnie dopuszczona do sprzedaży przy czym nie jest przedmiotem aż tak szerokiej dyskusji społecznych jak nadużywanie alkoholu czy stosowanie narkotyków. Niewątpliwie przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż palenie papierosów nie ma tak daleko idących konsekwencji społecznych, choć powoduje bardzo poważne konsekwencje zdrowotne.

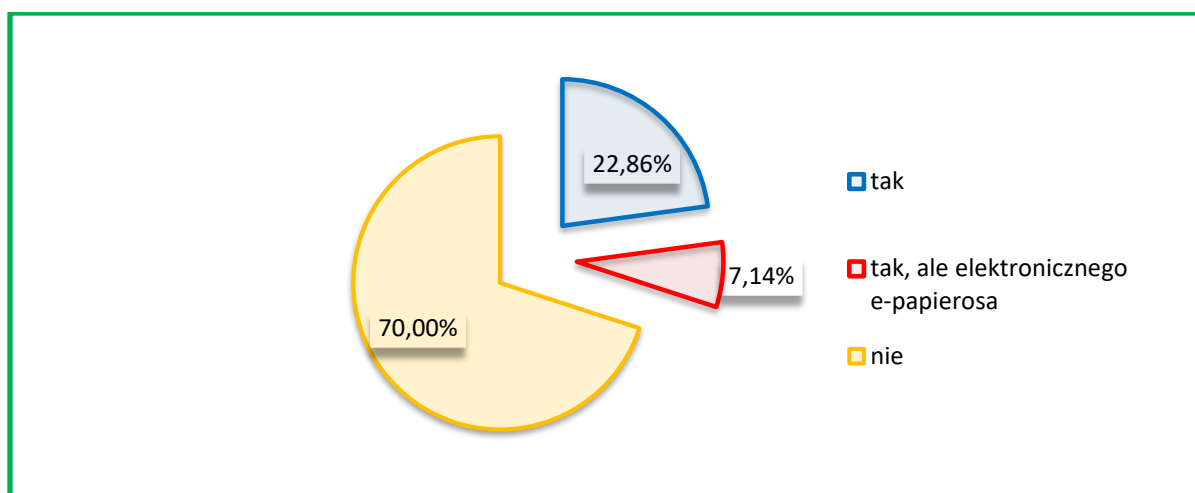
Badania CBOS 2015 pokazują, że w Polsce do regularnego palenia przyznaje się nieco ponad 30% badanych, 32,8% stanowią osoby, które kiedyś paliły, ale obecnie tego nie robią a 37% to ci, którzy deklarują, iż nigdy nie palili.¹⁵

W przypadku młodych osób badania CBOS 2014 dotyczące młodzieży pokazują, że połowa z uczniów nie miała jeszcze styczności z papierosami. W przypadku młodzieży palącej od 2008 roku można zaobserwować stabilizację tego wskaźnika. 21% badanych zadeklarowało, że pali papierosy regularnie a odsetek palących okazjonalnie w tak zwanych sytuacjach wyjątkowych od 2010 roku stale wzrasta¹⁶.

W naszych ankietach zapytaliśmy uczniów czy zdarzyło im się kiedykolwiek zapalić papierosa. Nigdy nie paliło 70% respondentów. Wśród pozostałych uczniów do palenia tradycyjnych papierosów przyznaje się 22,86% ankietowanych (w tym 22 dziewczyny i 10 chłopców). Natomiast 7,14% badanych uczniów (w tym 3 dziewczyny i 7 chłopców) przyznaje, że pali, ale e-papierosa. Wśród palących papierosy elektroniczne, wszyscy respondenci twierdzą, że e-papierosy są mniej szkodliwe, niż tradycyjne, jak również wszyscy przyznają, że rodzice nie pozwalają im palić papierosa w tej formie.

¹⁵ CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015r.

¹⁶ CBOS, *Młodzież 2013*, 2014r.

Wykres 55. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek zapalić papierosa?

Następnie zadaliśmy kilka dodatkowych pytań uczniom, którzy przyznali się do palenia papierosów w formie tradycyjnej. Na pytanie ile razy palili już papierosa dowiedzieliśmy się, że próbę pojedynczego zapalenia papierosa (1-2 razy) ma za sobą najwięcej, bo 43,75% respondentów (w tym 40,91% dziewcząt i 50% dziewcząt). Z kolei 31,25% (w tym 31,82% dziewcząt i 30% chłopców) paliło już ponad 40 razy. Kolejne 12,50% badanych przyznaje, że zapaliło papierosa od 3 do 5 razy a 6,25% twierdzi że paliło 10-19 razy.

Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	n=32
1-2 razy	43,75% - 14 osób
3-5 razy	12,50% - 4 osób
6-9 razy	3,13% - 1 osoba
10-19 razy	6,25% - 2 osoby
20-39 razy	3,13% - 1 osoba
40 razy lub więcej	31,25% - 10 osób

Tabela 5. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

Ponadto z deklaracji uczniów wynika, że 40,63% z nich pierwszego papierosa zapaliło po namowieniu osób trzecich. Pozostali uczniowie (59,38%) decyzję o zapaleniu pierwszego papierosa podjęli samodzielnie.

Co więcej, 40,63% badanych respondentów zadeklarowało, że paliło papierosy na wakacjach. Kolejne równo po 6,25% ankietowanych twierdzi, że miejscem gdzie pierwszy raz

palito papierosy była szkoła oraz "pójście na wagar". Natomiast 43,75% uczniów podało inne miejsca, na przykład twierdząc, że pierwszy mieli inicjację z papierosem w lesie.

Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy		n=32
w szkole		6,25% - 2 osoby
na wagarach		6,25% - 2 osoby
na dyskotecze		3,13% - 1 osoba
na wakacjach		40,65% - 13 osób
w innym miejscu		43,75% - 14 osób

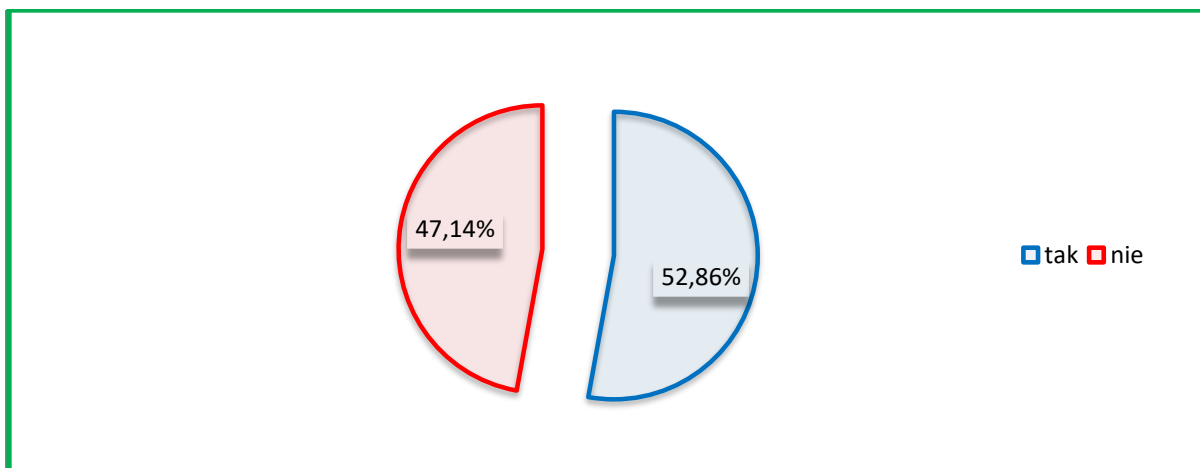
Tabela 6. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?

Zapytaliśmy też uczniów mających już za sobą inicjację nikotynową o to jak często sięgali po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni od przeprowadzonego badania. Odpowiedzi „ani razu” udzieliło 71,88% uczniów a jednego papierosa dziennie paliło 12,50% respondentów. Z kolei równo po 6,25% badanych paliło mniej niż jeden papieros na tydzień, bądź więcej niż 20 papierosów dziennie.

Jak często sięgałaś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni		n=32
ani razu		71,88% - 23 osoby
mniej niż jeden papieros na tydzień		6,25% - 2 osoby
mniej niż jeden papieros dziennie		12,50% - 4 osoby
6-10 papierosów dziennie		3,13% - 1 osoba
11-20 papierosów dziennie		0,00% - 0 osób
więcej niż 20 papierosów dziennie		6,25% - 2 osoby

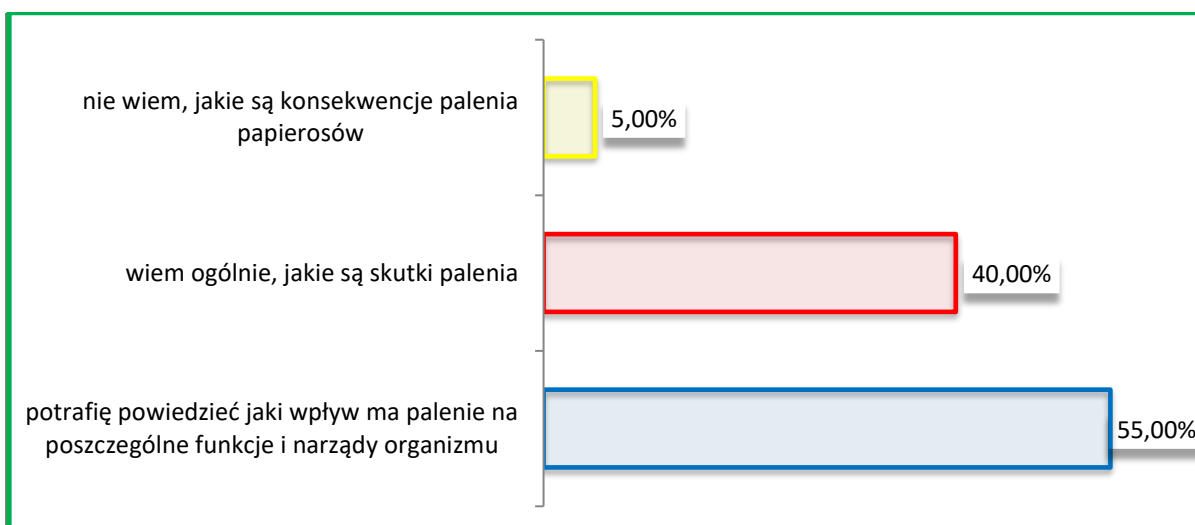
Tabela 7. Jak często sięgałaś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?

Następnie poprosiliśmy wszystkich ankietowanych uczniów aby odpowiedzieli na pytanie czy znają osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. 52,86% (74 respondentów) udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Pozostałe 47,14% badanych udzieliło odpowiedzi, że wśród swoich rówieśników nie znają nieletnich osób, które sięgają po papierosy.

Wykres 56. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Ponadto badania pokazują, że uczniowie wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia tradycyjnych papierosów. 55% respondentów potrafi powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje i narządy organizmu a 40% zna ogólne skutki palenia. Mimo to, pozostałe 5% ankietowanych nie zna tych konsekwencji.

Wykres 57. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż jest spora grupa uczniów, którzy nie uważają papierosów za towar trudno dostępny. Dla 17,14% respondentów zakup papierosów jest bardzo łatwym zadaniem i nie wymaga żadnego wysiłku a według 18,57% zakup ten jest raczej łatwym zadaniem. Z kolei 25% ankietowanych uważa, że kupno papierosów to zadanie trudne, ale możliwe. Dla 15,71% badanych taki zakup jest raczej trudny i nie wart wysiłku

a pozostałe 23,57% uczniów jest zdania, że zakup tytoniu przez osobę niepełnoletnią jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy i leży poza zasięgiem ich możliwości.

Wykres 58. Poziom dostępności wyrobów tytoniowych

Powyższe zestawienie wyników otrzymanych w podrozdziale dotyczącym inicjacji nikotynowej przez młodzież z terenu gminy Budzów obrazuje, iż 70% badanych uczniów nie paliła papierosów. Wśród badanych przyznających się do palenia papierosów, zarówno w formie tradycyjnej jak i elektronicznej, było 25 dziewcząt i 17 chłopców. Z kolei 25% respondentów twierdzi, że dostęp do papierosów jest trudny, ale możliwy.

Ponadto, blisko 44% uczniów deklaruje, iż paliło zapaliło papierosa jednorazowo. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż 13 uczniów decyzję o sięgnięciu i zapaleniu papierosa podjęła po namowie osób trzecich. Co więcej, czas wakacji oraz pobyt w lesie to miejsca najczęstszych inicjacji nikotynowych.

Do znajomości osób poniżej 18 roku życia, które palą papierosy przyznaje się niespełna 53% ankietowanych.

Zadowolający jest wynik, iż badani uczniowie deklarują wysoki poziom wiedzy na temat skutków palenia papierosów i 95% zna ogólne, bądź szczegółowe skutki palenia papierosów.

Picie alkoholu

Poziom nadużywania alkoholu przez dzieci i młodzież Polską daje powód do niepokoju. Badania CBOS 2013, 2014 pokazują, że napoje alkoholowe to najliczniej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród młodych ludzi, którzy najczęściej sięgają po piwo. Niepokojący jest fakt, że odsetek uczniów sięgających po wódkę, który od 2010 roku diametralnie wzrósł (o 7 punktów procentowych).¹⁷

Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodzież z gminy Budzów.

Najpierw zadaliśmy pytanie uczniom czy i kiedy zdarzyło im się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy. Większość ankietowanych, bo 63,57% (w tym 55 dziewcząt i 34 chłopców) odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca, natomiast pozostali - 36,43% (51 uczniów) przyznaje, że ma już za sobą inicjację alkoholową. Wiek 11 lat jako jej początek wskazało 12,14% respondentów a 7,86% badanych deklaruje, że moment rozpoczęcia inicjacji przypada na wiek 13 lat. Z kolei 6,43% ankietowanych wskazało wiek 12 lat, natomiast 14 oraz 15 lat to początek pierwszych inicjacji alkoholowych dla 3,57% uczniów. Do spożycia alkoholu w wieku 16 lat przyznaje się pozostałe 2,86% uczniów.

Biorąc pod uwagę płeć badanych, którzy mają tę inicjację już za sobą, najczęstszym momentem jej rozpoczęcia wśród dziewcząt jest wiek 13 lat a wśród chłopców, 11 lat.

Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy		n=140
nigdy		63,57% - 89 osób
11 lat		12,14% - 17 osób
12 lat		6,43% - 9 osób
13 lat		7,86% - 11 osób
14 lat		3,57% - 5 osób
15 lat		3,57% - 5 osób
16 lat		2,86% - 4 osoby

Tabela 8. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?

¹⁷ CBOS, *Młodzież 2013, 2014r.*

Ponadto spośród tych uczniów, którzy pili już alkohol - 23,53% wskazuje, iż pierwszy raz spróbowało alkohol za namową osób trzecich. Pozostałe 76,47% respondentów przyznaje, że do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał a alkohol pili z własnej inicjatywy.

Następnie zadając pytanie uczniom, mającym już za sobą inicjację alkoholową, o okoliczność pierwszej próby jego spożywania, dowiedzieliśmy się, że 37,25% ankietowanych spróbowało alkohol w czasie wakacji. Kolejne 7,84% respondentów zadeklarowało, że pierwszy raz piło na dyskotecce lub w pubie a 3,92% badanych uczniów sięgnął po alkohol na wagarach. Pozostałe 50,98% ankietowanych podało inne miejsce, na przykład podczas zabawy sylwestrowej lub przyjęcia urodzinowego.

W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?		n=51
na wagarach		3,92% - 2 osoby
na dyskotecce/w pubie		7,84% - 4 osoby
na wakacjach		37,25% - 19 osób
w innym miejscu		50,98% - 26 osób

Tabela 9. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?

Zapytaliśmy również badanych uczniów jak często sięgają po alkohol. Do jednorazowego spożycia alkoholu przyznaje się większość respondentów, bo 49,02%. Kolejno kilka razy w roku deklaruje spożycie alkoholu 23,53% badanych a kilka razy w miesiącu sięga po alkohol 17,65% ankietowanych. 7,84% badanych spożywa napoje alkoholowe codziennie lub prawie codziennie.

Jak często sięgasz po alkohol		n=51
codziennie, lub prawie codziennie		7,84% - 4 osoby
kilka razy w tygodniu		1,96% - 1 osoba
kilka razy w miesiącu		17,65% - 9 osób
kilka razy w roku		23,53% - 12 osób
piłam/em tylko raz		49,02% -25 osób

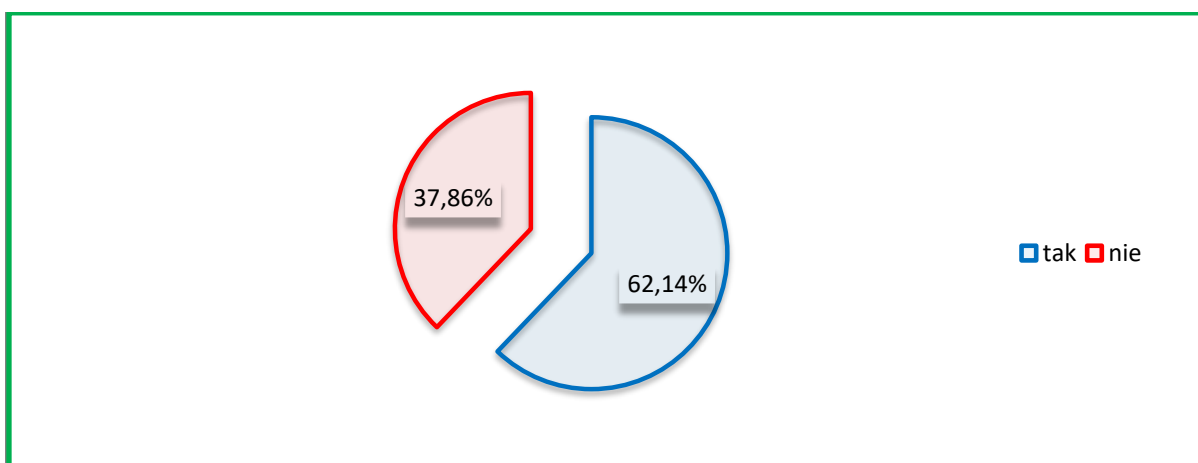
Tabela 10. Jak często sięgasz po alkohol?

Pytając ankietowanych o najczęstsze powody sięgania po alkohol udało nam się uzyskać następujące informacje: 39,22% badanej młodzieży sięga po alkohol dla towarzystwa a równo po 11,76% badanych uważa, że piją z przyzwyczajenia, bądź kiedy są smutni lub źli. Pozostałe 37,25% uczniów sięgnęło po alkohol w innej sytuacji, na przykład z ciekawości.

Dla czego najczęściej sięgasz po alkohol		n=51
dla towarzystwa		39,22% - 20 osób
z przyzwyczajenia		11,76% - 6 osób
kiedy jestem smutny lub zły		11,76% - 6 osób
w innej sytuacji		37,25% - 19 osób

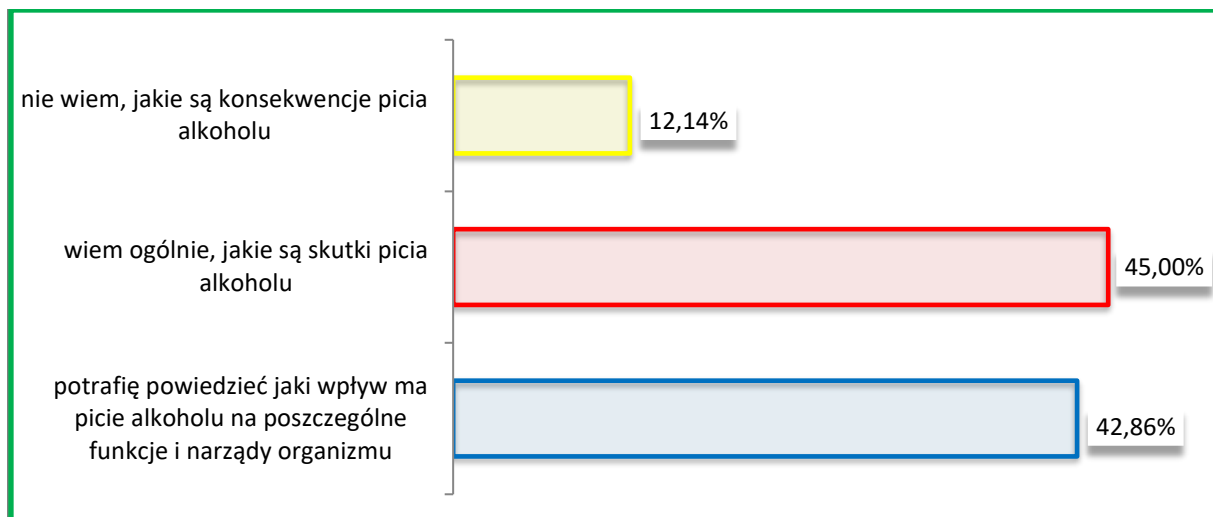
Tabela 11. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Nie zabrakło też pytania na temat znajomości osób niepełnoletnich spożywających alkohol w środowisku badanych uczniów. 62,14% respondentów przyznało, że zna takie osoby a 37,86% badanych twierdzi, iż nie zna osób poniżej 18 roku życia pijących alkohol. Niestety porównując uzyskane odpowiedzi z wynikami młodszych uczniów, można zauważyć, że liczba takich znajomości u starszych uczniów wzrosła ponad dwukrotnie.

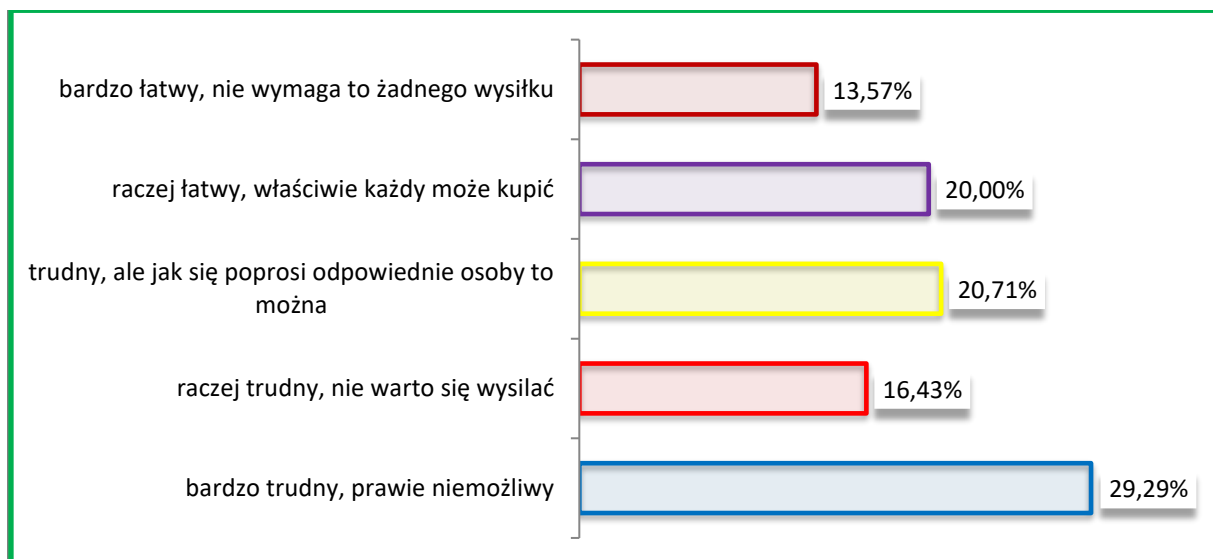
Wykres 59. Czy znasz osoby niepełnoletnie spożywające alkohol?

Ponadto młodzież także i tu wysoko ocenia swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu. 42,86% uczniów potrafi powiedzieć jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje i narządy organizmu a kolejne 45% deklaruje, że posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia. Pozostałe 12,14% badanych uczniów przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

Wykres 60. Czy znasz konsekwencje zdrowotne spożywania alkoholu?

Gdy zapytaliśmy badanych uczniów, jak trudny jest dostęp do alkoholu w ich środowisku, najczęstszą odpowiedzią wybraną przez 29,29% respondentów była ta, iż jest to bardzo trudne zadanie, prawie niemożliwe. Kolejne 16,43% uczniów uważa, że dostęp do alkoholu jest raczej trudny i nie wart wysiłku a 20,71% twierdzi, że kupno alkoholu jest trudne ale odpowiednie znajomości ułatwiają jego zdobycie. Pozostałe 20% badanych wybrało odpowiedź, że jest on raczej łatwy i właściwie każdy może kupić, natomiast dla 13,57% uczniów zakup ten jest bardzo łatwy i nie wymaga żadnego wysiłku.

Wykres 61. Dostęp do napojów alkoholowych w środowisku badanych

Powyższa analiza dotycząca spożywania napojów alkoholowych przez badaną młodzież z terenu gminy Budzów pokazuje, iż próbę spożywania alkoholu ma za sobą nieco

ponad 36% badanych a czas wakacji oraz imprezy okolicznościowe są momentem najbardziej sprzyjającym inicjatom alkoholowym. Należy również zaznaczyć, że spożycie napojów procentowych, jak deklarują badani, najczęściej ma charakter incydentalny, jednorazowy (nieco ponad 49%) a towarzystwo jest wskazywane jako najczęstsza przyczyna wypicia alkoholu.

Alarmującym jest wynik, iż nieco ponad 62% uczniów zna osoby poniżej 18 roku życia, które spożywają alkohol. Pomimo tak dużych znajomości warto dodać, iż nieco ponad 29% badanych uczniów deklaruje, że zdobycie alkoholu jest bardzo trudne, prawie niemożliwe.

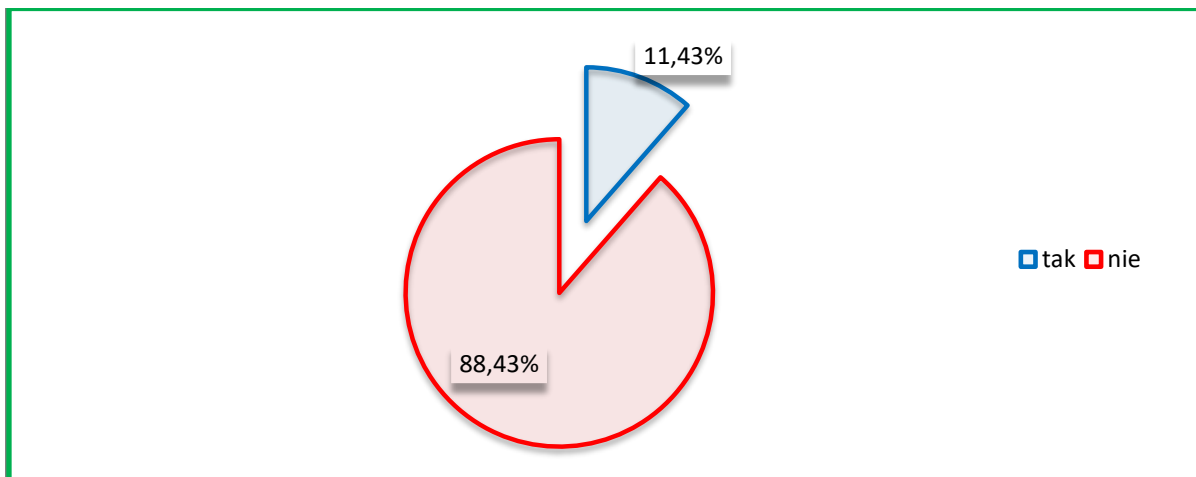
Ponadto blisko 88% ankietowanych deklaruje znajomość poszczególnych, bądź ogólnych konsekwencji jakie niesie ze sobą spożywanie napojów alkoholowych. Natomiast pozostali uczniowie nie znają tych konsekwencji.

Zażywanie narkotyków

Współczesne społeczeństwo polskie, które boryka się z narkomanią ma obecnie nowe oblicze. Dotyczy ono przede wszystkim młodzieży, przy czym trudno jest ustalić jakąkolwiek statystyczną prawidłowość odnośnie środowisk, które są „narkomanotwórcze”. Młodzi ludzie zażywający narkotyki pochodzą zarówno z rodzin biednych jak i bogatych, pełnych i rozbitych, z małych miasteczek oraz dużych miast. Nie bez wpływu na to zjawisko pozostaje sytuacja ogólnospołeczna w Polsce. Chaos w dziedzinie aksjologicznej, brak autorytetów, perspektyw i ideałów, bezrobocie, trudna sytuacja materialna wielu grup społecznych są czynnikami sprzyjającymi narastaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Zwiększyła się również podaż i różnorodność narkotyków na nielegalnym rynku a tym samym ich dostępność. Zmieniły się zarówno wzory używania jak i rodzaj najczęściej używanych substancji. Niepokojący jest fakt, że zmieniła się również ocena stosowania niektórych narkotyków, dopuszczająca używanie niektórych substancji w efekcie podążania za modą, gdzie narkotyki stają się elementem towarzyszącym zabawom młodzieży czy wspomagają młodych ludzi w nauce. Młodzieńcze eksperymentowanie z narkotykami sprowadza się najczęściej do doświadczeń z marihuaną, która jest najczęściej używanym przez młodzież narkotykiem.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży z gminy Budzów wynika, iż zdecydowana większość badanych nie miała jeszcze kontaktu z narkotykami. Było to 88,43% ankietowanych. Natomiast 11,43% uczniów (w tym 9 dziewcząt oraz 7 chłopców) przyznało się do pierwszych eksperymentów z narkotykami.

Wykres 62. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?

Zapytaliśmy również młodych ludzi mających już za sobą inicjację narkotykową, o okoliczności pierwszej próby używania narkotyków. 18,75% respondentów przyznało, że po raz pierwszy używało narkotyków na wakacjach a po jednym z ankietowanych przyznało się, że miała ona miejsce w szkole oraz na wagarach.

W jakich okolicznościach po raz pierwszy używałaś/eś narkotyków?	n=16
w szkole	6,25% - 1 osoba
na wagarach	6,25% - 1 osoba
na dyskotecę/w pubie	0,00% - 0 osób
na wakacjach	18,75% - 3 osoby
w innym miejscu	68,75% - 11 osób

Tabela 12. W jakich okolicznościach po raz pierwszy używałaś/eś narkotyków?

Co więcej należy zwrócić uwagę, iż 18,75% (3 uczniów) przyznało się do przebywania na terenie szkoły pod wpływem narkotyków.

Z kolei pytając uczniów mających już za sobą inicjację narkotykową o najczęstsze powody sięgania po narkotyki – 37,50% respondentów odpowiedziało, że była to ciekawość.

Natomiast towarzystwo oraz odczucie silnych emocji, takich jak: złość, radość, smutek były powodem sięgnięcia po substancje odurzające dla pojedynczych uczniów.

Z jakiego powodu po raz pierwszy zażywałeś/-eś narkotyki?	n=16
z ciekawości	37,50% - 6 osób
dla towarzystwa	6,25% - 1 osoba
kiedy odczuwam silne emocje jak: złość, radość, smutek	6,25% - 1 osoba
w innej sytuacji	50,00% - 8 osób

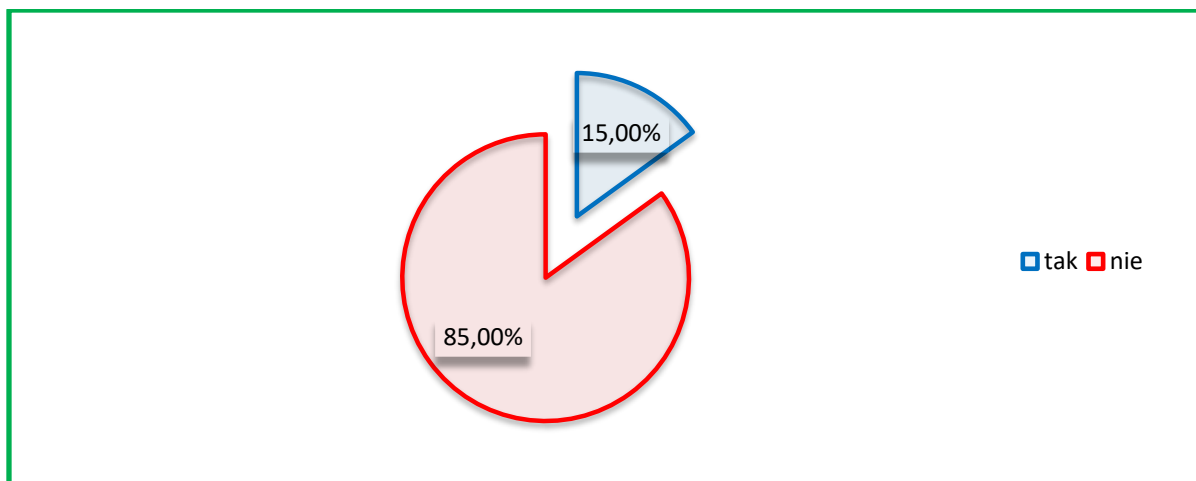
Tabela 13. Z jakiego powodu po raz pierwszy zażywałeś/-eś narkotyki?

W związku z powyższym poprosiliśmy grupę 16 uczniów, aby udzieliła odpowiedzi na pytanie wielokrotnej odpowiedzi, z jakimi rodzajami narkotyków miała już kontakt. 56,25% badanych przyznało się do inicjacji z marihuaną lub haszem a 25% wskazało metamfetaminę. Kolejno 18,75% uczniów przyznało się do spożywania amfetaminy. Substancje wziewne oraz ekstazy używało równo po 12,50% respondentów.

Z jakimi narkotykami miałeś kontakt?	n=16
marihuana lub hasz	56,25% - 9 osób
substancje wziewne	12,50% - 2 osoby
ekstazy	12,50% - 2 osoby
amfetamina	18,75% - 3 osoby
metamfetamina	25,00% - 4 osoby
inne jakie?	50,00% - 8 osób

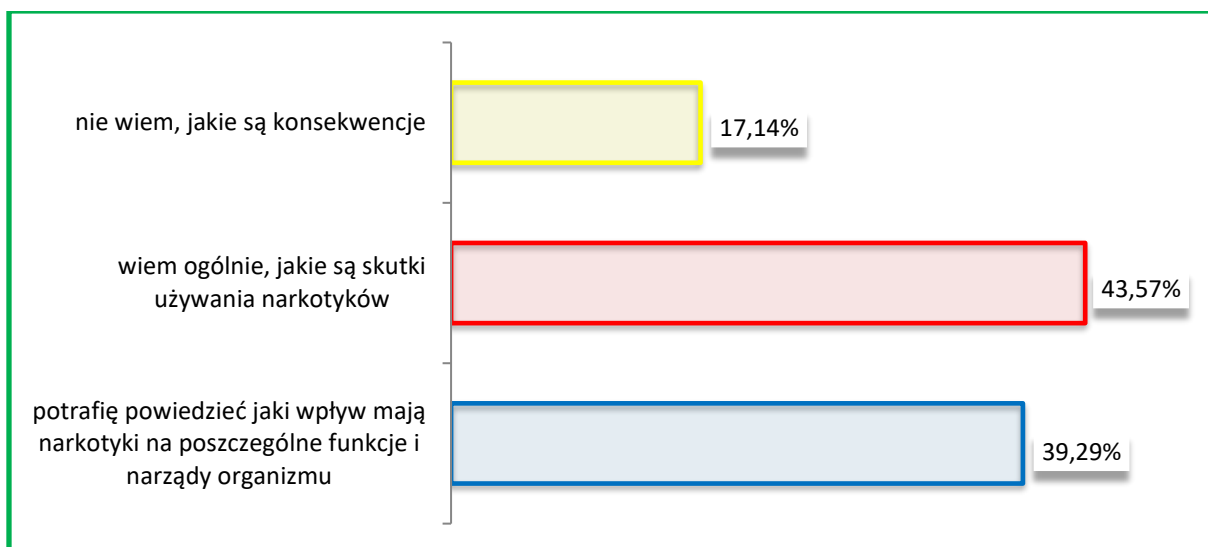
Tabela 14. Z jakimi narkotykami miałeś kontakt?

Następnie zapytaliśmy wszystkich ankietowanych o to czy osoby, w najbliższym środowisku badanych, zażywają narkotyki. 15% (21 badanych uczniów) przyznaje, iż zna takie osoby. Niestety, wraz z wiekiem rośnie liczba znajomości osób zażywających narkotyki. Jest to alarmujące, gdyż przebywanie z takimi osobami naraża na częstsze zachęty i pokusy na eksperymentowanie z substancjami psychoaktywnymi. Ponadto spośród wszystkich badanych uczniów, również 15% z nich posiada wiedzę na temat tego, gdzie i u kogo kupić narkotyki.

Wykres 63. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Badani respondenci posiadają też dużą wiedzę na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków. 39,29% uczniów jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje i narządy organizmu a kolejne 43,57% zna ogólnie skutki zdrowotne zażywania narkotyków. Pozostałe 17,14% ankietowanych tych konsekwencji nie zna.

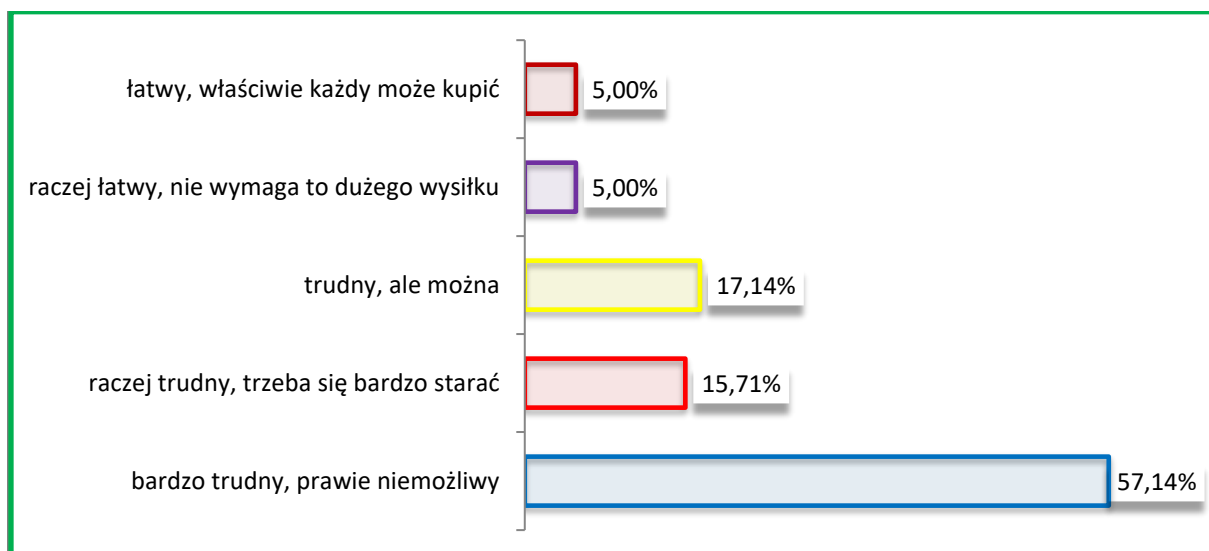

Wykres 64. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Ponadto również 17,14% młodych ludzi nie posiada wiedzy na temat prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Natomiast 82,86% badanych zna ogólne, bądź dokładne konsekwencja prawne posiadania substancji psychoaktywnych.

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło też pytania o stopień trudności zakupu narkotyków w opinii badanych. Dla 57,14% uczniów zakup narkotyków leży poza zasięgiem

ich możliwości i jest to według nich najtrudniejsza do zdobycia substancja psychoaktywna, a 15,71% uważa, że zdobycie narkotyków jest raczej trudne i trzeba się bardzo postarać. Z kolei 17,14% respondentów uważa, że jest to zadanie trudne, ale możliwe. Natomiast dla 5% uczniów narkotyki są raczej łatwo dostępnym towarem i zakup ich nie wymaga dużego wysiłku. Również 5% ankietowanych jest zdania, że zdobycie narkotyków jest bardzo łatwe i nie wymaga dużego wysiłku.

Wykres 65. Dostęp do narkotyków w Twoim środowisku.

Zapytaliśmy również badaną młodzież czy zdarzyło im się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza. Uczniowie najczęściej odpowiadali, że taka sytuacja nie miała miejsca (85,71%). Niemniej jednak pojawiło się też kilka odpowiedzi, że owszem, ale krócej niż przez trzy tygodnie. Takiej odpowiedzi udzieliło 10,71% ankietowanych. Natomiast pozostałe 3,57% respondentów przyznało, że przyjmowało te leki przez co najmniej trzy tygodnie.

Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza		n=140
nie nigdy		85,71% - 120 osób
tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie		10,71% - 15 osób
tak, przez trzy tygodnie lub dłużej		3,57% - 5 osób

Tabela 15. Substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza zażywane przez uczniów

Wyniki otrzymane w powyższym podrozdziale dotyczącym problemu narkomanii u uczniów z VII klas szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów z gminy Budzów pokazują, że ankietowani w większości nie mieli styczności z tego typu substancjami odurzającymi. Jednak należy zaznaczyć, że 9 dziewcząt oraz 7 chłopców przyznaje się do odbycia inicjacji narkotykowej i jak deklarują, najczęściej mieli do czynienia z marihuaną oraz haszem a powodem była ciekawość.

Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, iż jeden z badanych uczniów pierwszy raz zażywał narkotyki w szkole a trzech respondentów przebywało na terenie szkoły pod wpływem tych substancji. Również, 15% (21 uczniów) zna w swoim środowisku osoby, które zażywają narkotyki.

Co więcej, badani uczniowie najczęściej deklarowali, że są to ich zdaniem substancje w zasadzie niemożliwe do zdobycia (nieco ponad 57%) a 21 respondentów przyznało, że posiada wiedzę na temat tego gdzie i u kogo można kupić takie substancje. Ponadto blisko 83% badanych przyznaje, że zna szczegółowe, bądź ogólne konsekwencje zdrowotne stosowania tych używek, jak również zna prawne konsekwencje ich posiadania.

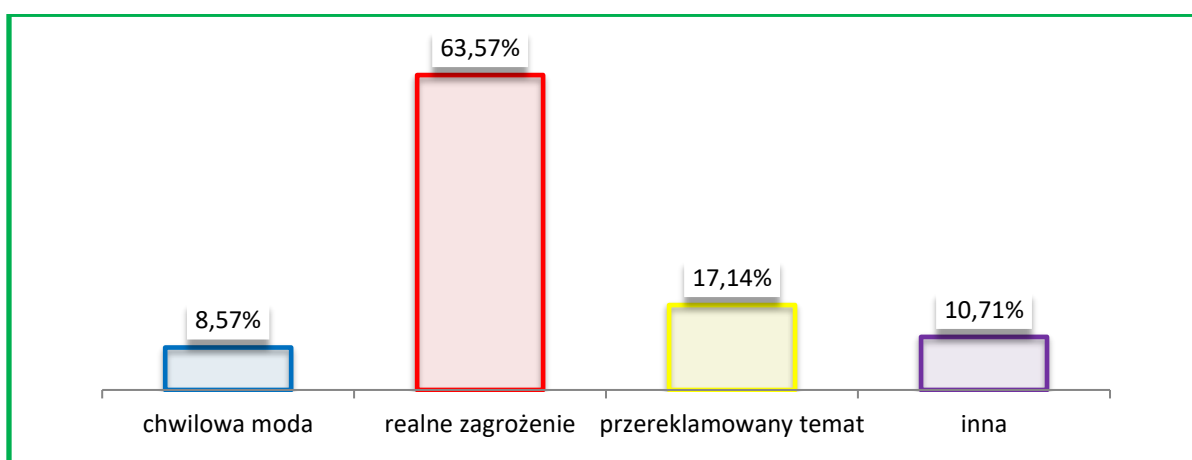
Zażywanie dopalaczy

Problem „dopalaczy” pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w Internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Nasza wiedza na temat dopalaczy jest wrywkowa, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak społeczno-kulturowym. Brak nawet precyzyjnej naukowej definicji tych substancji. „Dopalacze” określić można jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne- syntetycznego. Dopalcze w zasadzie cieszą się statusem legalności - jednak obrót nimi odbywa się na zasadach pewnego wybiegu, stanowi omińnięcie prawa. W Polsce dopalacze jeszcze do października 2010 sprzedawane były jako produkty kolekcjonerskie,

w innych krajach sprzedawane bywają jako kadzidełka, sole do kąpieli, odświeżacze powietrza, itp.¹⁸

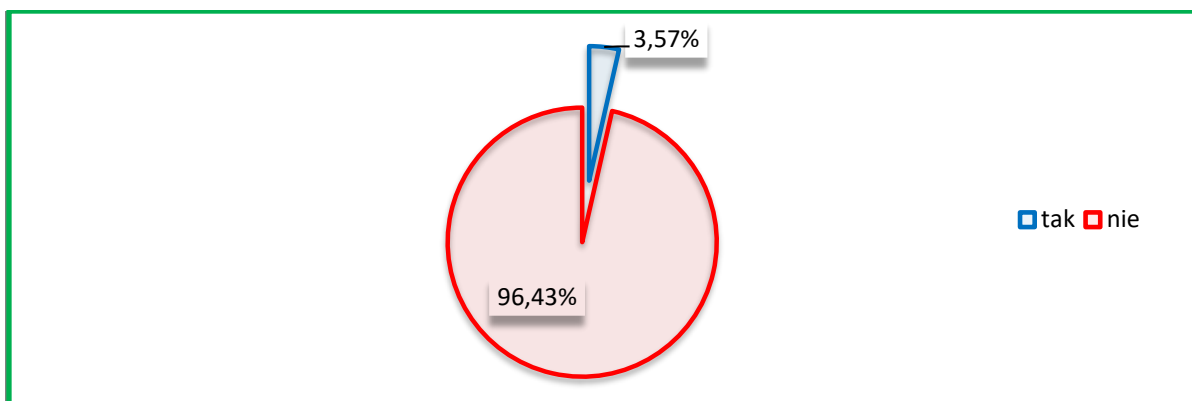
Poniżej prezentujemy wyniki na temat wiedzy oraz stopnia trudności zakupu dopalaczy w opinii uczniów klas VII szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów z terenu gminy Budzów.

Na pytanie czym są dopalacze, aż 63,57% uczniów odpowiedziało, że stanowią one realne zagrożenie. Kolejno 17,14% badanych twierdzi, że jest to przereklamowany temat a 8,57% sądzi, że jest to chwilowa moda. Pozostałe 10,71% ankietowanych podało inną odpowiedź, na przykład twierdząc, że nie wiedzą.

Wykres 66. Czy dopalacze to?

Pytając o pierwszy kontakt z dopalaczami dowiedzieliśmy się, iż zdecydowana większość badanych uczniów ich nie zażywała (96,43%). Niemniej jednak pojawiły się też odpowiedzi twierdzące, gdzie 3,57% (w tym 3 dziewczyny i 2 chłopców) zadeklarowało zażywanie takich substancji.

Wykres 67. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?

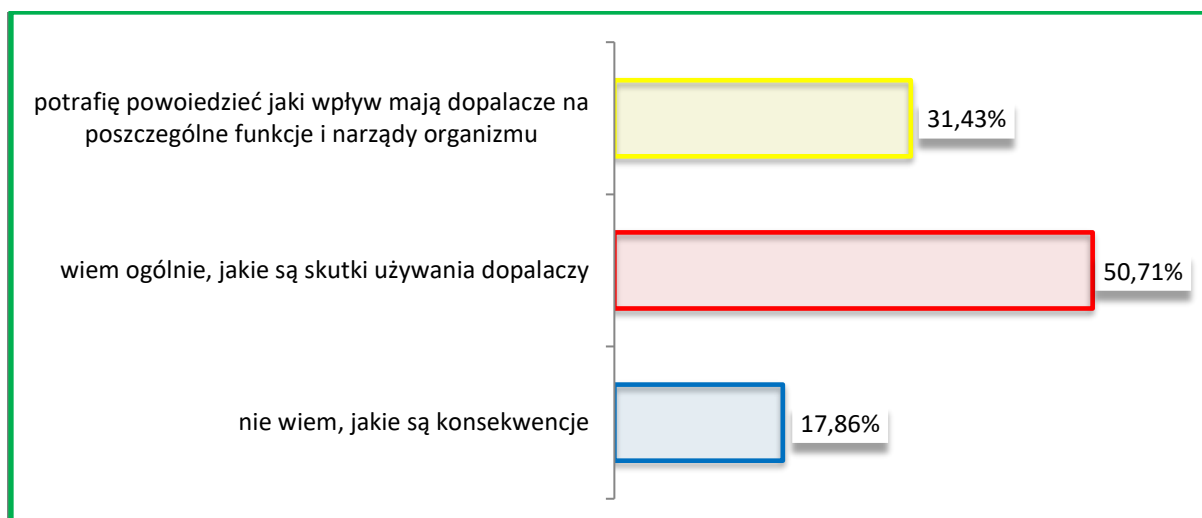
¹⁸ Wieczorek Ł., Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2015r.*, Warszawa 2015r., s. 56-57

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów mających już za sobą kontakt z dopalaczami o podanie powodu, dla którego to zrobili. Równo po 40% ankietowanych przyznało, że sięgnęli po narkotyki z ciekawości lub dla towarzystwa. Ponadto takie inicjacje miały miejsce na wakacjach, w domu lub na dyskotecie.

Z jakiego powodu po raz pierwszy używałaś/eś dopalaczy?	n=5
z ciekawości	40,00% - 2 osoby
dla towarzystwa	40,00% - 2 osoby
kiedy poczułem/am silne emocje	0,00%- 0 osób
inne	20,00%- 1 osoba

Tabela 16. Z jakiego powodu po raz pierwszy używałaś/eś dopalaczy?

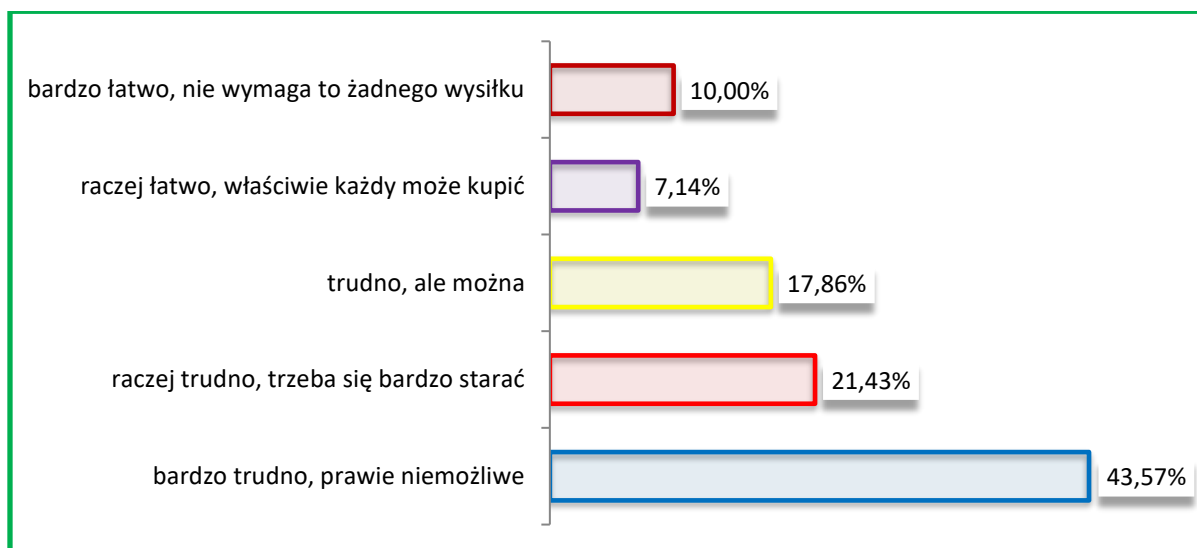
Następnie zadaliśmy pytanie wszystkim badanym uczniom czy znają konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy. Ogólne skutki używania tych substancji psychoaktywnych zna 50,71% respondentów a kolejne 31,43% zna wpływ dopalaczy na poszczególne funkcje i narządy organizmu. Niestety konsekwencji tych nie zna 17,86% ankietowanych.

Wykres 68. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?

Ponadto badani uczniowie najczęściej odpowiadali, iż zakup dopalaczy leży poza zasięgiem ich możliwości. Takiej odpowiedzi udzieliło 43,57% respondentów. Dla 21,43% uczniów zakup dopalaczy jest raczej trudny i trzeba się bardzo postarać a 17,86% uważa, że jest to zadanie trudne, ale możliwe. Z kolei 7,14% ankietowanych uważa, że dopalacze są łatwo dostępnym towarem, natomiast dla pozostałych 10% są bardzo łatwym towarem do

zdobycia i nie wymaga to żadnego wysiłku. Co więcej, 9,29% (13 uczniów) deklaruje, iż wie gdzie i u kogo mogą kupić dopalacze.

Wykres 69. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?

Dane uzyskane w powyższych badaniach dotyczących stosowania dopalaczy przez badaną młodzież z gminy Budzów pokazały, że ankietowani w zdecydowanej większości nie mieli styczności z tymi używkami, a do kontaktu z dopalaczami przyznają się 3 dziewczyny oraz 2 chłopców.

Również zdecydowana większość ankietowanych uważa te substancje odurzające za realne zagrożenie dla ich zdrowia (blisko 64%). Ponadto osoby, które już sięgnęły po dopalacze przyznają, że powodem dla którego to zrobiły najczęściej była ciekawość oraz towarzystwo.

Ankietowani najczęściej deklarowali, że dopalacze są to substancje bardzo trudno dla nich dostępne (blisko 44%) a blisko 91% respondentów nie wie gdzie można kupić takie substancje psychoaktywne.

Co więcej, nieco ponad 82% badanej młodzieży zna ogólne, bądź szczegółowe skutki używania dopalaczy na funkcje oraz narządy organizmu.

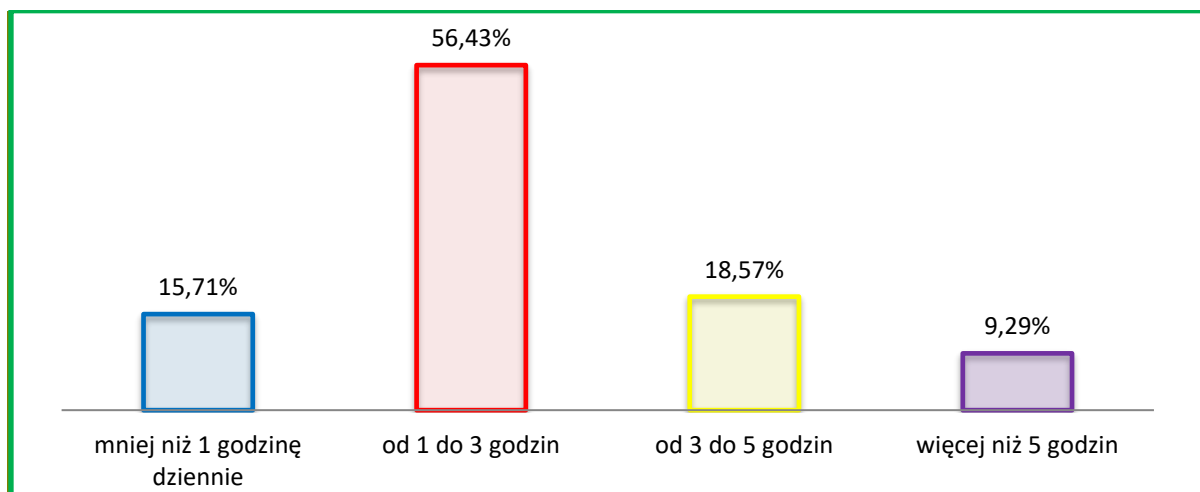
Uczniowie a inne zagrożenia

Komputer i Internet w życiu uczniów

Jak wynika z przeprowadzonych badań wśród młodzieży z terenu gminy Budzów - 99,29% badanych posiada swój komputer, tablet bądź telefon. Łatwa dostępność do różnego rodzaju sprzętów multimedialnych może pociągnąć za sobą niepożądane konsekwencje w postaci uzależnienia od cyberprzemocy czy sieciorholizmu.

Dlatego też w naszej ankiecie nie zabrakło pytania o to, ile czasu w ciągu dnia uczniowie poświęcają na korzystanie ze sprzętu multimedialnego. Uzyskaliśmy następujące wyniki: 15,71% respondentów przyznaje, że korzysta z komputera mniej niż 1 godzinę na dobę, 56,43% uczniów deklaruje, że jest to 1-3 godziny na dobę, a 18,57% wskazuje na czas od 3 do 5 godzin. Natomiast więcej niż 5 godzin przed komputerem w ciągu dnia spędza pozostałe 9,29% uczniów.

Uwzględniając płeć respondentów, zarówno dziewczęta jak i chłopcy, najczęściej korzystają z komputera, telefonu, tabletu od 1 do 3 godzin dziennie. Odpowiedź tę wskazało 59,29% uczennic oraz 52,54% uczniów.

Wykres 70. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Bez względu na ilość czasu spędzonego przed komputerem, telefonem czy tabletem badani uczniowie najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych,

kolejno na pomoc w pracy i w nauce, przeglądanie stron i for internetowych, służących rozrywce oraz gry, w tym wirtualne światy.

Ponadto ankietowani zapytani o to czy często zawierają nowe znajomości w Internecie – 53,57% odpowiedziała, że raczej jest to okazjonalna sytuacja. Z kolei 35% respondentów deklaruje, że nigdy nie zawiera takich znajomości a pozostałe 11,43% uczniów zawiera je bardzo często.

Dane uzyskane w podrozdziale dotyczącym użytkowania sprzętu i korzystania z Internetu w życiu badanych uczniów klas VII szkół podstawowych oraz II i III gimnazjów z terenu gminy Budzów pokazują, iż prawie wszyscy respondenci posiadają swój sprzęt multimedialny, a czas od 1 do 3 godzin dziennie korzystania z tych urządzeń, podawany jest najczęściej zarówno przez dziewczęta jak i chłopców. Ponadto jak deklarują, najczęściej wtedy śledzą różnego rodzaju portale społecznościowe oraz poświęcają ten czas na naukę.

Alarmujący jest fakt, że blisko 54% badanych uczniów deklaruje okazjonalne zawieranie znajomości w sieci.

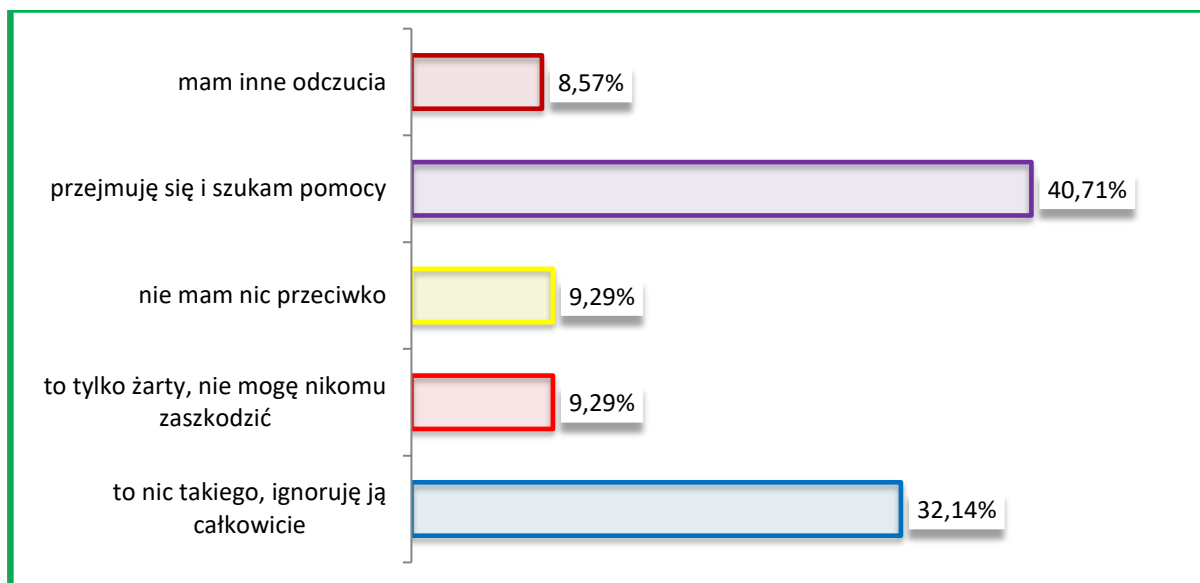
Cyberprzemoc

Poza tradycyjną przemocą rówieśniczą można zaobserwować ciągły wzrost tzw. cyberprzemocy, zjawiska odnoszącego się do krzywdzenia innych za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Szeroka dostępność nowych technologii zwiększa ryzyko kontaktu z tym zjawiskiem. Zatem badani uczniowie z klas VII szkół podstawowych oraz II i III gimnazjum zostali poproszeni o podzielenie się ich doświadczeniami, wiedzą i opiniami w zakresie tej tematyki.

Jak wynika z badań, zdecydowana większość uczniów (86,43%) przyznaje, iż wie, czym jest to zjawisko. Co więcej, 40,71% ankietowanych przejmuje się i szuka pomocy wobec aktów cyberprzemocy. Natomiast 32,14% respondentów ignoruje to zjawisko i uważa, że to nic takiego. Kolejno równo po 9,29% badanych uczniów twierdzi, że są to tylko żarty, bądź

nie ma nic przeciwko cyberprzemocy. Pozostałe 8,57% ankietowanych ma inne odczucia wobec cyberprzemocy.

Ponadto, możemy wnioskować, że dziewczęta są bardziej wrażliwe na cyberprzemoc, gdyż większość uczennic (48,15%) przejmują się tym zjawiskiem i szuka pomocy. Natomiast większość chłopców (37,29%) całkowicie ignoruje zjawisko cyberprzemocy, twierdząc, że to nic takiego.

Wykres 71. Jakie są Twoje odczucia wobec zjawiska cyberprzemocy?

Jedną z najboleśniejszych form cyberprzemocy jest nagrywanie filmów bez zgody osoby filmowanej. 39,29% badanych uczniów przyznaje, że doświadczyło sytuacji, w której ktoś wbrew ich woli zrobił im zdjęcie lub nakręcił film. Z kolei 33,57% ankietowanych twierdzi, że taka sytuacja nigdy nie miała miejsca. Pozostałe 27,14% uczniów nie przypomina sobie takiego zdarzenia.

Co więcej, zapytaliśmy także uczniów czy słyszeli o organizacjach i serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Aż 65,71% respondentów nie zna ani jednej takiej organizacji. Natomiast pozostałe 34,29% ankietowanych potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą. Najczęściej wymienianym serwisem internetowym wśród ankietowanych był: Sieciaki.pl, natomiast organizacją: Akademia Bezpiecznego Internetu i Kampania Dziecko w sieci.

Analiza postawy młodzieży z terenu gminy Budzów wobec zjawiska jakim jest cyberprzemoc pokazała, że badani uczniowie mają świadomość czym ono jest (nieco ponad 86%0. Jednak warto zaznaczyć, że nieco ponad 37% chłopców ignoruje to zjawisko twierdząc, że to nic takiego. Dziewczęta natomiast są bardziej wrażliwe wobec cyberprzemocy i częściej się przejmują oraz szukają pomocy (nieco ponad 48%).

Ponadto niepokojące jest, iż nieco ponad 39% uczniom zostało zrobione zdjęcie lub nagrano film wbrew ich woli. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż blisko 66% badanych nie zna organizacji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

Zarówno rodzice jak i nauczyciele powinni podejmować rozmowy na temat cyberprzemocy, która jest w szkołach coraz bardziej powszechna i jak pokazują badania, dotyka nie tak rzadko badanych respondentów. Ponadto należy wziąć pod uwagę fakt, że może być spora grupa osób, która pomimo anonimowości zachowanej w ankiecie wstydzi się przyznać do bycia ofiarą.

ROZDZIAŁ V

Analiza ankiet przeprowadzonych w III klasach gimnazjalnych z terenu gminy Budzów w konfrontacji do Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach

Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach wywodzi się z idei współpracy powstałej wśród badaczy skupionych wokół Rady Europy, zajmujących się tematyką używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną. Badania prowadzone są co cztery lata, korzystając przy tym z tych samych wystandaryzowanych technik.

Dane zamieszczone w poniższych zestawieniach zaczerpnięte są z Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach zrealizowanego w maju i czerwcu 2015 roku.

Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2015 roku zebrano 12 764 ankiet w gimnazjach, natomiast ważona próba ogólnopolska liczyła 3 526 uczniów trzecich klas gimnazjów.

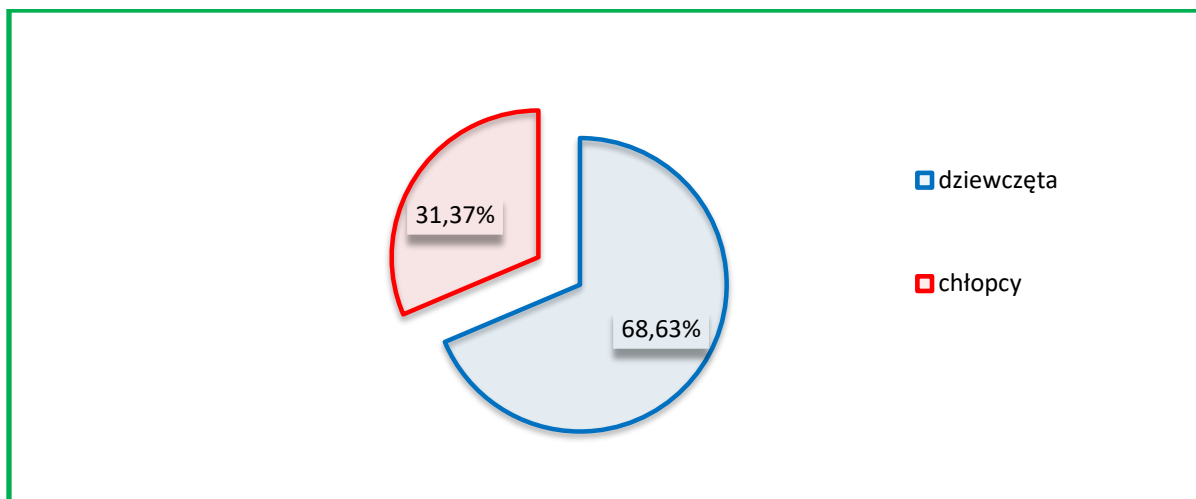
Cel badań

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- 1) częstotliwości spożywania napojów alkoholowych przez młodzież klas III gimnazjum, ze szczegółową analizą częstotliwości spożywania poszczególnych rodzajów alkoholu, takich jak: piwo, wino, wódka, cydr, alkopop;
- 2) postaw uczniów wobec substancji psychoaktywnych;
- 3) częstotliwości zażywania substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

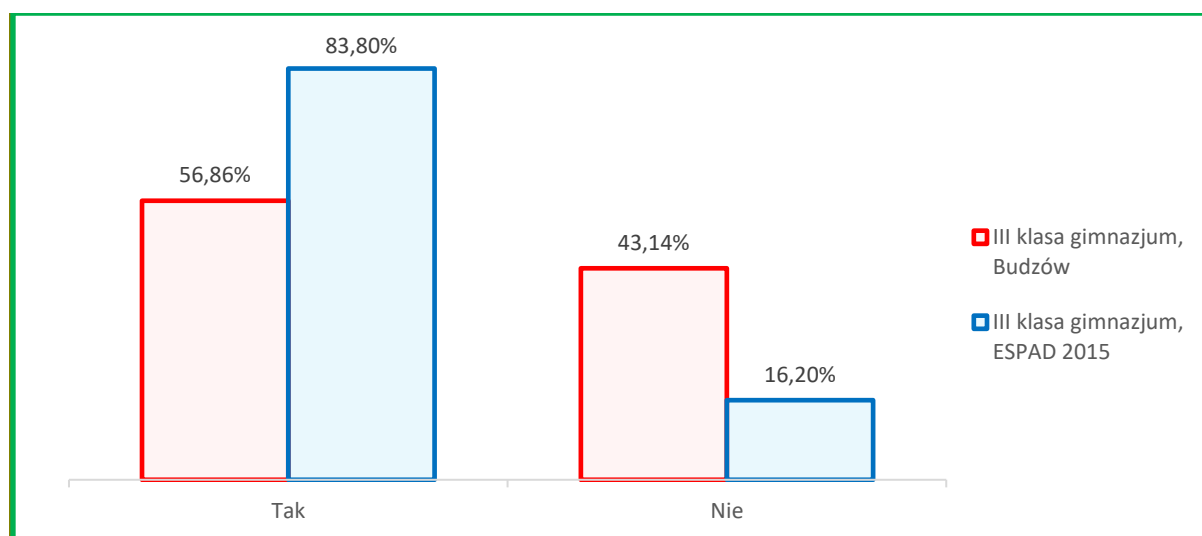
W badaniu wzięło udział 51 uczniów III klas gimnazjalnych z terenu gminy Budzów. Wśród badanych było 35 dziewcząt i 16 chłopców, z czego 46 uczniów miało 15 lat, a 5 badanych - 16 lat.

Wykres 72. Podaj swoją płeć

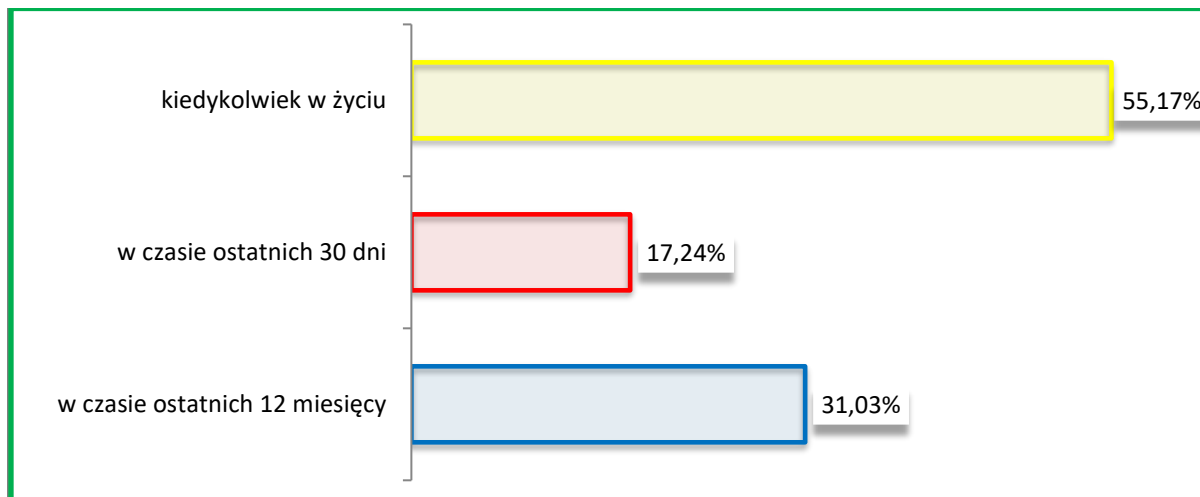
Uczniowie III klas gimnazjalnych wobec picia alkoholu

Napoje alkoholowe to najczęściej wybierana substancja psychoaktywna przez młodzież gimnazjalną, dlatego też na początku kwestionariusza pojawiły się pytania dotyczące inicjacji alkoholowej badanych uczniów z III klas gimnazjum z gminy Budzów. **56,86% ankietowanych** (w tym 20 dziewcząt oraz 9 chłopców) odpowiedziało, że ma już za sobą kontakt z napojami alkoholowymi. W porównaniu z ogólnopolskimi badaniami jest to zdecydowanie niższy procent badanych. W badaniach ESPAD 2015 inicjację alkoholową zadeklarowało 83,8% uczniów trzecich klas gimnazjalnych.

Wykres 73. Czy kiedykolwiek piłeś/eś alkohol?

Ponadto do spożywania napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed przeprowadzonym badaniem przyznaje się 17,24% gimnazjalistów klas III a 31,03% uczniów podaje czas 12 miesięcy przed badaniem. Pozostałe 55,17% respondentów przyznaje, że spożywali napoje alkoholowe kiedykolwiek w życiu.

Wykres 74. Czy piłaś/eś alkohol...?

Kolejno chcieliśmy sprawdzić częstotliwość sięgania badanych uczniów po napoje alkoholowe, takie jak: piwo, wino, wódka, cydr oraz alkopop.

Na pytanie, jak dużą ilość piwa uczniowie klas III gimnazjalnych, mający już za sobą inicjację alkoholową wypili podczas ostatniej okazji do picia, odpowiedzi poniżej 0,5 litra udzieliło 34,48% badanych a powyżej 2 litrów piwa spożyło 17,24% uczniów. 10,34% respondentów podczas ostatniej okazji do picia alkoholu wypilo od 0,5 do 1 litra piwa. Również po 6,90% badanych udzieliło odpowiedzi: "od 1 do 2 litrów" lub "ostatnim razem piłem inny alkohol". Natomiast pozostałe 24,14% respondentów twierdzi, że nie pija piwa.

Analizując ilość spożywanego piwa z uwzględnieniem płci respondenta, dowiadujemy się, że 30% dziewcząt oraz 44,44% chłopców ostatnim razem wypilo poniżej 0,5 litra piwa.

Poniżej prezentujemy tabele zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Budzów w zestawieniu z Ogólnopolskimi wynikami ESPAD 2015.

Poziom klasy		Budzów	Polska
III klasa gimnazjum (n=29)	nigdy nie piję piwa	24,14% - 7 osób	24,6%
	ostatnim razem nie piłam/em piwa	6,90% - 2 osoby	14,5%

	poniżej 0,5 litra	34,48% - 10 osób	25,3%
	od 0,5 do 1 litra	10,34% - 3 osoby	25,5%
	powyżej 1 litra do 2 litrów	6,90% - 2 osoby	6,4%
	powyżej 2 litrów	17,24% - 5 osób	3,7%

Tabela 17. Jak dużą ilość piwa wypiteś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy, jaką ilość wina wypili uczniowie klas III gimnazjalnych podczas ostatniej okazji do picia alkoholu - 41,38% uczniów podała, że nie pije w ogóle wina. Odpowiedzi, jeden, dwa kieliszki udzieliło 20,69% ankietowanych a od 200 do 749 ml wina ostatnim razem wypilo 13,79% badanych. Powyżej 750 ml podczas ostatniej okazji do picia wina spożyło 10,34% uczniów. Natomiast mniej niż jeden kieliszek, czyli poniżej 100 ml, udzieliło 6,90% badanych i również tyle samo uczniów przyznało, że ostatnim razem nie piło wina.

Zarówno dziewczęta (45%) jak i chłopcy (33,33%) uczęszczający do III klas gimnazjum, zapytani o ilość wypitego wina podczas ostatniej okazji do spożywania alkoholu, najczęściej odpowiadali, że nie piją wina.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Budzów w zestawieniu z Ogólnopolskimi wynikami ESPAD 2015.

Poziom klasy		Budzów	Polska
III klasa gimnazjum (n=29)	nigdy nie piję wina	41,38% - 12 osób	45,5%
	ostatnim razem nie piłam/em wina	6,90% - 2 osoby	29,5%
	poniżej 100 ml (mniej niż jeden kieliszek)	6,90% - 2 osoby	15,7%
	powyżej 100 ml do 200 ml (jeden, dwa kieliszki)	20,69% - 6 osób	5,0%
	powyżej 200 ml do 749 ml	13,79% - 4 osoby	2,2%
	powyżej 750ml	10,34% - 3 osoby	2,1%

Tabela 18. Jaką ilość wina wypić/ęś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Pytając o częstotliwość picia wódki podczas ostatniej okazji do picia alkoholu - 41,38% uczniów III klas gimnazjalnych przyznaje, że nie pije wódki. Z kolei do wypicia poniżej 50 ml

przyznaje się 24,14% ankietowanych. Również po 13,79% uczniów ostatnim razem wypilo wódkę w ilości od 100 do 250 ml lub powyżej 250 ml.

Analiza tego pytania wśród chłopców oraz dziewcząt wskazuje, że połowa respondentek nie pija wódki. Chłopcy natomiast, najczęściej spożywają wódkę poniżej 50 ml, bądź powyżej 250 ml.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Budzów w zestawieniu z Ogólnopolskimi wynikami ESPAD 2015.

Poziom klasy		Budzów	Polska
III klasa gimnazjum (n=29)	nigdy nie piję wódki	41,38% - 12 osób	42,6%
	ostatnim razem nie piłam/em wódki	3,45% - 1 osoba	21,6%
	poniżej 50ml	24,14% - 7 osób	9,9%
	powyżej 50ml do 100 ml	3,45% - 1 osoba	7,8%
	powyżej 100ml do 250 ml	13,79% - 4 osoby	7,8%
	powyżej 250 ml	13,79% - 4 osoby	10,3%

Tabela 19. Jaką ilość wódki wypijaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Pytając gimnazjalistów klas III o to, jak dużą ilość cydru wypili podczas ostatniej okazji do picia alkoholu - 10,34% ankietowanych odpowiedziało, że było to od 0,5 do 1 litra. Natomiast większość gimnazjalistów (65,52%) twierdzi, że nie pije w ogóle cydru.

Bez względu na płeć ankietowanych, cydr nie jest zbyt popularnym alkoholem spożywanym przez ankietowanych. Najczęstszymi odpowiedziami są te deklarujące, iż respondenci w ogóle go nie spożywają. Taką deklarację złożyło 70% dziewcząt oraz 55,56% chłopców.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Budzów w zestawieniu z Ogólnopolskimi wynikami ESPAD 2015.

Poziom klasy		Budzów	Polska
III klasa gimnazjum (n=29)	nigdy nie piję cydru	65,52% - 19 osób	77,6%
	ostatnim razem nie piłam/em cydru	3,45% - 1 osoba	14,3%
	poniżej 0,5 litra	6,90% - 2 osoby	3,9%

	od 0,5 do 1 litra	10,34% - 3 osoby	2,8%
	powyżej 1 litra do 2 litrów	6,90% - 2 osoby	0,8%
	powyżej 2 litrów	6,90% - 2 osoby	0,7%

Tabela 20. Jak dużą ilość cydru wypijaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu

Gdy zapytaliśmy o picie alkopopu, także i tu większość badanych uczniów III klas gimnazjalnych przyznaje, że go nie pije (65,52%). Z kolei 10,34% respondentów przyznało, że podczas ostatniej okazji wypilo alkopop poniżej 0,5 litra i również tylu samo badanych uczniów sugeruje, że ostatnim razem piło inny alkohol.

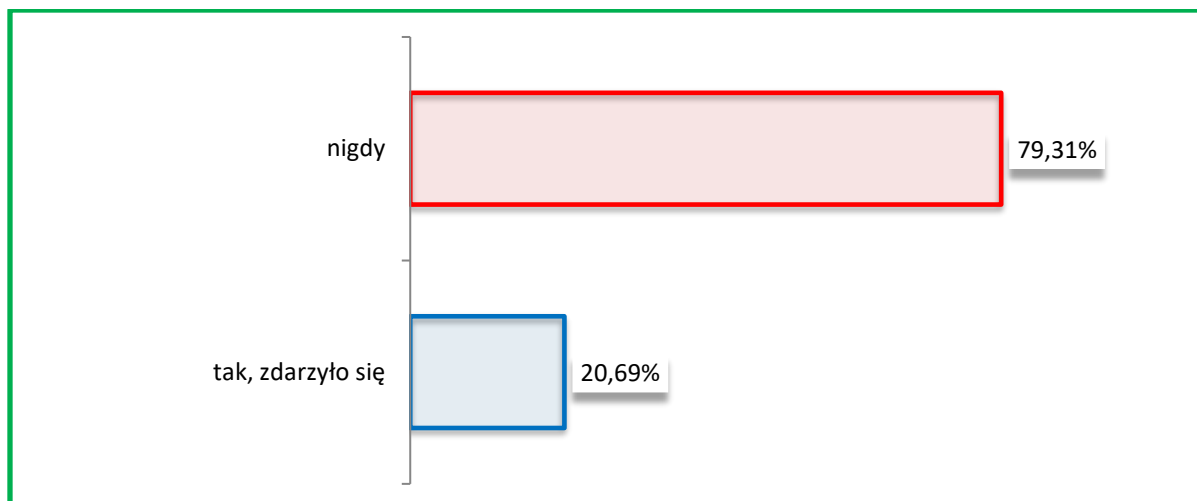
Podobnie jak cydr, alkopop również nie był dla 70% dziewcząt i 55,56% chłopców, alkoholem spożywanym podczas ostatniej okazji do picia.

Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Budzów w zestawieniu z Ogólnopolskimi wynikami ESPAD 2015.

Poziom klasy		Budzów	Polska
III klasa gimnazjum (n=29)	Nigdy nie piję alkopopu	65,52% - 19 osób	84,8%
	Ostatnim razem nie piłam/em alkopopu	10,34% - 3 osoby	10,6%
	Poniżej 0,5 litra	3,45% - 1 osoba	1,6%
	Od 0,5 do 1 litra	10,34% - 3 osoby	1,4%
	Powyżej 1 litra do 2 litrów	3,45% - 1 osoba	1,0%
	Powyżej 2 litrów	6,90% - 2 osoby	0,6%

Tabela 21. Jak dużą ilość alkopopu wypijaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?

Ankietowani odpowiadali również na pytanie czy zdarzyło im się tak silne upicie, że stracili kontrolę nad własnym zachowaniem. Większość, bo 79,31% uczniów III klas gimnazjalnych twierdzi, iż taka sytuacja nigdy nie miała miejsca. Natomiast 20,69% respondentów przyznaje się do takiej sytuacji. Ponadto 3 dziewczyny doświadczyły tak silnego upicia w czasie 30 dni przed badaniem, natomiast 1 dziewczyna i 2 chłopców doświadczyło tego w czasie 12 miesięcy przed badaniem.

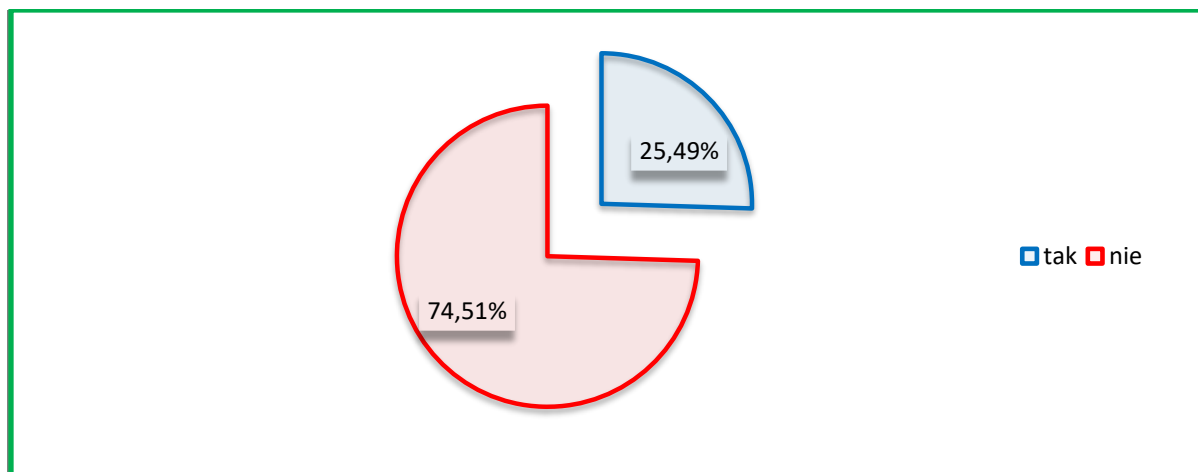
Wykres 75. Czy zdarzyło Ci się tak silne upicie, że straciłaś/eś kontrolę nad własnym zachowaniem?

W ankiecie pojawiło się też pytanie o nasilenie nietrzeźwości w efekcie ostatniego picia alkoholu. Uczniowie na skali od 1 do 10 zaznaczali swoje odczucia odnośnie stanu nietrzeźwości. O upiciu się można mówić, gdy nasilenie nietrzeźwości osiągnie 7 punktów bądź więcej.

Średnia dla uczniów III klas gimnazjalnych z gminy Budzów, którzy mieli już kontakt z alkoholem wynosi 3,55. Analiza średniej uwzględniająca płeć, dla dziewcząt wyniosła 3,8 a dla chłopców 3,0.

Uczniowie III klas gimnazjalnych wobec narkotyków i dopalaczy

Pytając respondentów czy kiedykolwiek używali substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki czy leki – 25,49% gimnazjalistów z III klas (w tym 7 dziewcząt i 6 chłopców) udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Pozostali badani (74,51%) stwierdzili, że taka sytuacja nigdy nie miała miejsca.

Wykres 76. Czy kiedykolwiek używałaś/eś substancji psychoaktywnych (narkotyków, leków)?

Następnie zapytaliśmy ankietowanych, mających już za sobą inicjację z narkotykami oraz lekami, pytanie wielokrotnej odpowiedzi: „czy kiedykolwiek spożywali wymienione substancje psychoaktywne”. Poniższe dane pokazują, że najczęściej badani mieli kontakt z marihuaną lub haszem (7 gimnazjalistów). Do zażywania leków uspokajających i nasennych z przepisu lekarza oraz leków przeciwbólowych w nadmiernej ilości przyznaje się po 5 uczniów. Kolejno po 4 badanych spożywało substancje wziewne i amfetaminę. Natomiast do używania pozostałych substancji psychoaktywnych przyznaje się po 3 respondentów.

Czy kiedykolwiek używałaś/eś którejś z poniższych substancji psychoaktywnych?	n=13 (ilość uczniów, która zadeklarowała kontakt z narkotykami)
marihuana lub haszysz	7 osób
substancje wziewne	4 osoby
leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza	5 osób
leki przeciwbólowe w nadmiernej ilości	5 osób
amfetamina	4 osoby
metamfetamina	3 osoby
LSD lub inne halucynogeny	3 osoby
crack	3 osoby

kokaina	3 osoby
relewin	3 osoby
heroina	3 osoby
ecstasy	3 osoby
grzyby halucynogenne	3 osoby
GHB	3 osoby
narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki	3 osoby
alkohol razem z tabletkami	3 osoby
sterydy anaboliczne	3 osoby
polska heroina kompot	3 osoby

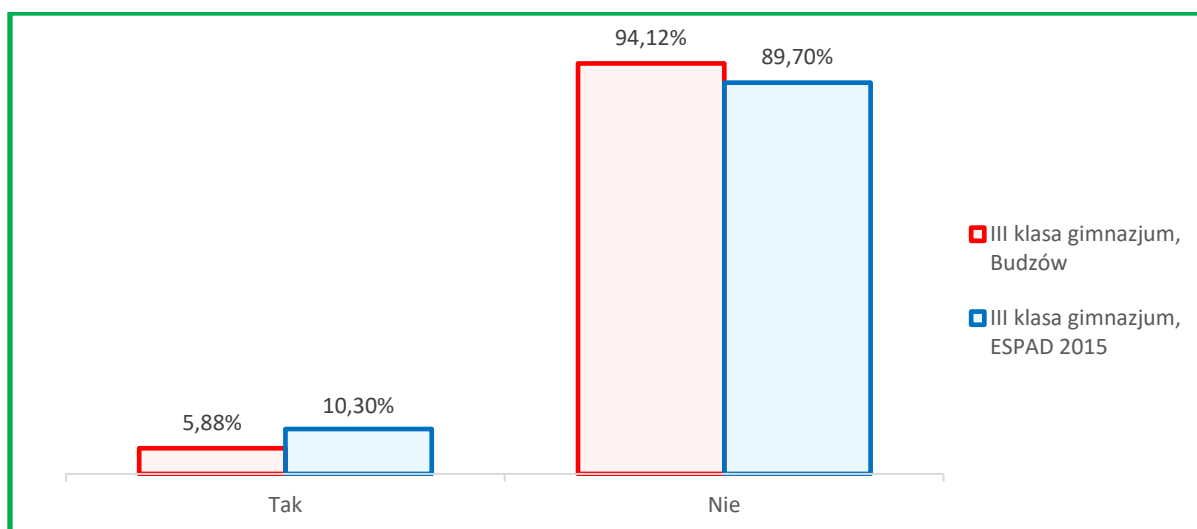
Tabela 22. Czy kiedykolwiek używałaś/eś którejkolwiek z poniższych substancji psychoaktywnych?

Ponadto do używania marihuany lub haszu w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przeprowadzonym badaniem przynajmniej 4 uczniów III klas gimnazjum. Ecstasy i amfetaminę spożywało po 2 badanych. Natomiast 7 uczniów sugeruje, że nie używało wymienionych substancji psychoaktywnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałaś/aś wymienionych poniżej substancji?	n=13 (ilość uczniów, która zadeklarowała kontakt z narkotykami)
marihuana lub haszysz	4 osoby
substancje wziewne	1 osoba
ecstasy	2 osoby
amfetamina	2 osoby
metamfetamina	1 osoba
kokaina	1 osoba
crack	1 osoba
nie używałem żadnej substancji	7 osób

Tabela 23. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałaś substancji?

Gdy zapytaliśmy o kontakt ankietowanych z dopalaczami, tylko 3 dziewczyny udzieliły odpowiedzi twierdzącej. Pozostała, zdecydowana większość badanych uczniów (94,12%) deklaruje, iż nigdy ich nie stosowali dopalaczy. W badaniu ESPAD 2015 do spożywania dopalaczy przyznało się 10,3% gimnazjalistów z klas trzecich.

Wykres 77. Czy kiedykolwiek używałeś dopalaczy?

Następnie zadaliśmy pytanie wielokrotnej odpowiedzi uczennicom, które przyznały się do spożywania dopalaczy, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania używały dopalaczy pod jakąkolwiek postacią? Wszystkie respondentki przyznały, iż miały kontakt z mieszankami ziołowymi do palenia, natomiast 2 uczennice spożywały dopalacze pod postacią proszku, kryształków i tabletek.

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałeś/aś dopalaczy pod postacią:	n=3 (ilość uczniów, która zadeklarowała kontakt z narkotykami)
mieszanek ziołowych do palenia	3 osoby
proszku, kryształków, tabletek	2 osoby
płynu	0 osób

Tabela 24. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałeś/aś dopalaczy pod postacią?

Dostępność substancji psychoaktywnych według uczniów III klas gimnazjalnych

W ostatnim pytaniu zapytaliśmy wszystkich 51 badanych uczniów z III klas gimnazjalnych o dostępność poszczególnych substancji. Okazało się, że dla 17 respondentów niemożliwą substancją do zdobycia jest heroina. Dopulacze natomiast zostały wybrane przez 5 uczniów jako bardzo trudny produkt do zdobycia. Z kolei dosyć trudnym produktem do zdobycia dla 8 ankietowanych jest kokaina. Piwo i wino okazały się być produktami dosyć łatwo dostępnymi dla 7 gimnazjalistów. Ponadto również papierosy, dla 7 ankietowanych są

produktem dosyć łatwo dostępnym, natomiast według 21 badanych można je bardzo łatwo zdobyć. Dla 22 badanych uczniów, cydr okazał się być substancją, o której dostępności nie mają pojęcia.

Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji III klasa gimnazjum (n=51)	Nieosiągalne	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
papierosy	17,65% - 9 osób	1,96% - 1 osoba	1,96% - 1 osoba	13,73% - 7 osób	41,18% - 21 osób	23,53% - 12 osób
piwo	17,65% - 9 osób	3,92% - 2 osoby	1,96% - 1 osoba	13,73% - 7 osób	39,22% - 20 osób	23,53% - 12 osób
cydr	19,61% - 10 osób	3,92% - 2 osoby	5,88% - 3 osoby	5,88% - 3 osoby	21,57% - 11 osoba	43,14% - 22 osoby
alkopop	23,53% - 12 osób	7,84% - 4 osoby	1,96% - 1 osoba	5,88% - 3 osoby	21,57% - 11 osoba	39,22% - 20 osób
wino	15,69% - 8 osób	3,92% - 2 osoby	7,84% - 4 osoby	13,73% - 7 osób	35,29% - 18 osób	23,53% - 12 osób
wódka	13,73% - 7 osób	5,88% - 3 osoby	9,80% - 5 osób	11,76% - 6 osób	35,29% - 18 osób	23,53% - 12 osób
marihuana lub haszysz	27,45% - 14 osób	3,92% - 2 osoby	13,73% - 7 osób	7,84% - 4 osoby	17,65% - 9 osób	29,41% - 15 osób
amfetamina	31,37% - 16 osób	7,84% - 4 osoby	5,88% - 3 osoby	7,84% - 4 osoby	15,69% - 8 osób	31,37% - 16 osób
metamfetamina	29,41% - 15 osób	7,84% - 4 osoby	5,88% - 3 osoby	5,88% - 3 osoby	19,61% - 10 osób	31,37% - 16 osób
leki uspokajające lub nasenne	21,57% - 11 osoba	3,92% - 2 osoby	7,84% - 4 osoby	11,76% - 6 osób	25,49% - 13 osób	29,41% - 15 osób
ecstasy	27,45% - 14 osób	3,92% - 2 osoby	5,88% - 3 osoby	9,80% - 5 osób	15,69% - 8 osób	37,25% - 19 osoby
kokaina	27,45% - 14 osób	5,88% - 3 osoby	15,69% - 8 osób	3,92% - 2 osoby	15,69% - 8 osób	31,37% - 16 osób

crack	31,37% - 16 osób	3,92% - 2 osoby	11,76% - 6 osób	3,92% - 2 osoby	15,69% - 8 osób	33,33% - 17 osób
heroina	33,33% - 17 osób	3,92% - 2 osoby	13,73% - 7 osób	3,92% - 2 osoby	13,73% - 7 osób	31,37% - 16 osób
dopalacze	25,49% - 13 osób	9,80% - 5 osób	9,80% - 5 osób	5,88% - 3 osoby	15,69% - 8 osób	33,33% - 17 osób

Tabela 25. Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji?

Wyniki otrzymane wśród uczniów z III klas gimnazjalnych z terenu gminy Budzów w podrozdziale dotyczącym spożywania alkoholu, postaw oraz opinii na temat substancji psychoaktywnych pokazują, iż blisko 57% (29 ankietowanych) ma już za sobą odbycie inicjacji alkoholowej.

Ponadto powyższe wyniki przedstawiają, iż piwo było alkoholem najczęściej spożywanym podczas ostatniej okazji do picia, zaś cydr i alkopop okazały się napojami alkoholowymi najmniej preferowanym przez badanych uczniów.

W przypadku danych uzyskanych w podrozdziale poświęconym zażywania narkotyków i dopalaczy dowiedzieliśmy się, że nieco ponad 25% (13 ankietowanych) ma już za sobą inicjację narkotykową a najczęściej zażywaną substancją psychoaktywną jest marihuana lub haszysz. Ponadto blisko 5,88% (3 respondentki) zadeklarowały użycie dopalaczy i najczęściej były to mieszanki ziołowe do palenia.

Z kolei papierosy ocenione zostały przez 21 ankietowanych, jako bardzo łatwo dostępne substancje odurzające. Natomiast heroina, dla 17 badanych uczniów postrzegana była jako substancja odurzająca niemożliwa do zdobycia.

ROZDZIAŁ VI

Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 31 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych z terenu gminy Budzów.

Cel badania

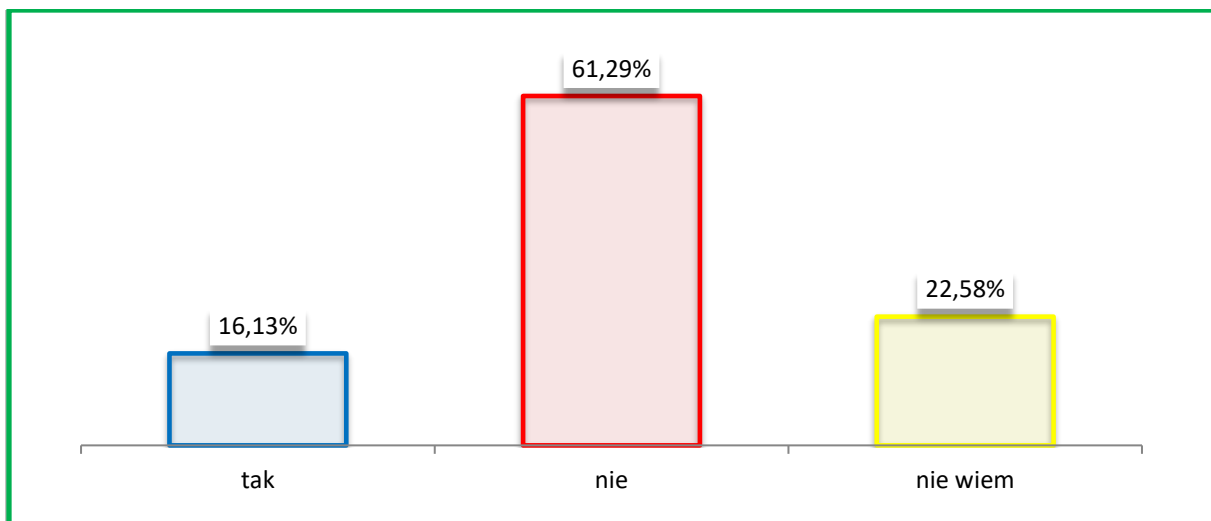
Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w 31 punktach sprzedaży alkoholu miał na celu analizę postawy sprzedawców względem takich zagadnień jak:

- 1) sprzedaż napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom niepełnoletnim;
- 2) sprzedaż napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym;
- 3) spożywanie alkoholu w miejscu sprzedaży;
- 4) zakłócania porządku publicznego spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

Pierwsze pytanie dotyczyło zakresu wiedzy badanych na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej szkodliwy od tego w piwie. Większość ankietowanych, bo 61,29% udzieliło odpowiedzi negującej. Z kolei 16,13% badanych uważa, że alkohol zawarty w wyżej procentowych napojach alkoholowych jest bardziej szkodliwy od tego zawartego w niżej procentowych alkoholach. Pozostałe 22,58% respondentów na tak zadane pytanie udzieliła odpowiedzi „nie wiem”.

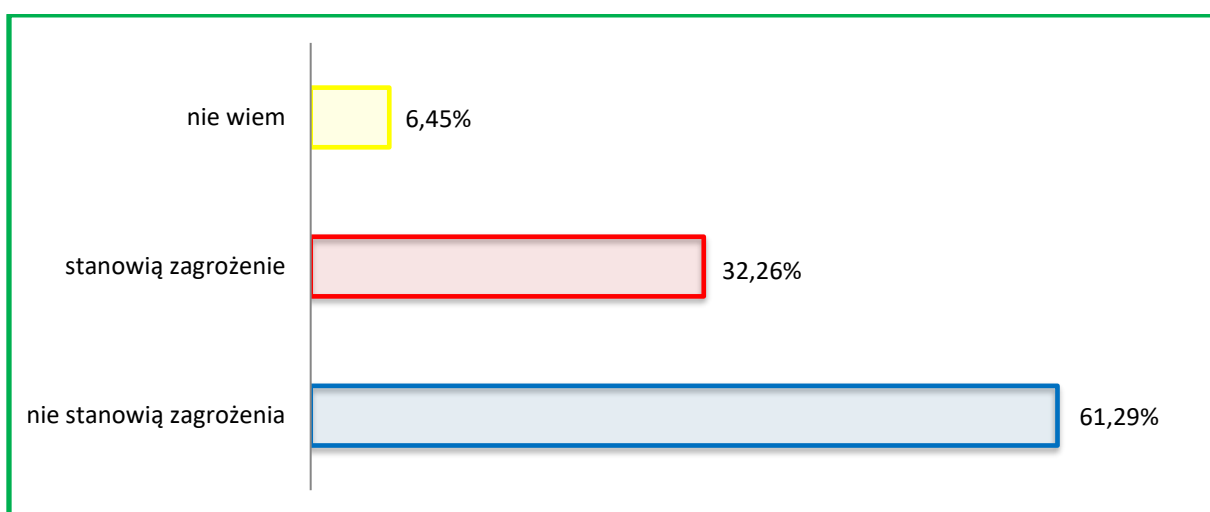
Świadomość badanych sprzedawców w tym zakresie jest stosunkowo wysoka. Jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach i należy pamiętać, że jest to tak samo szkodliwa dla zdrowia substancja.

Wykres 78. Czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego w piwie?

Zapytaliśmy także respondentów o częstotliwość spożywania napojów alkoholowych na terenie punktów sprzedaży. Wszyscy badani ankietowani odpowiedzieli, że nie spotkali się z sytuacją spożywania alkoholu na terenie punktu.

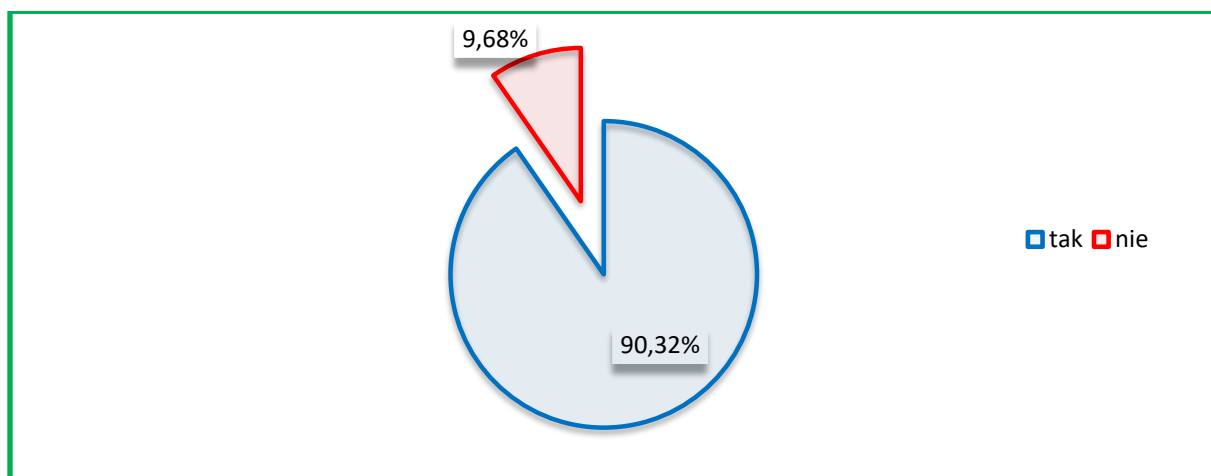
W badaniu ważne było dla nas również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być spowodowane przez osoby spożywające alkohol. Dlatego zapytaliśmy sprzedawców czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Większość ankietowanych (61,29%) na tak zadane pytanie udzieliło odpowiedzi negującej. Natomiast 32,26% sprzedawców było zdania, że osoby pijące stanowią zagrożenie a pozostałe 6,45% badanych nie miało zdania w tym temacie.

Wykres 79. Czy osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?

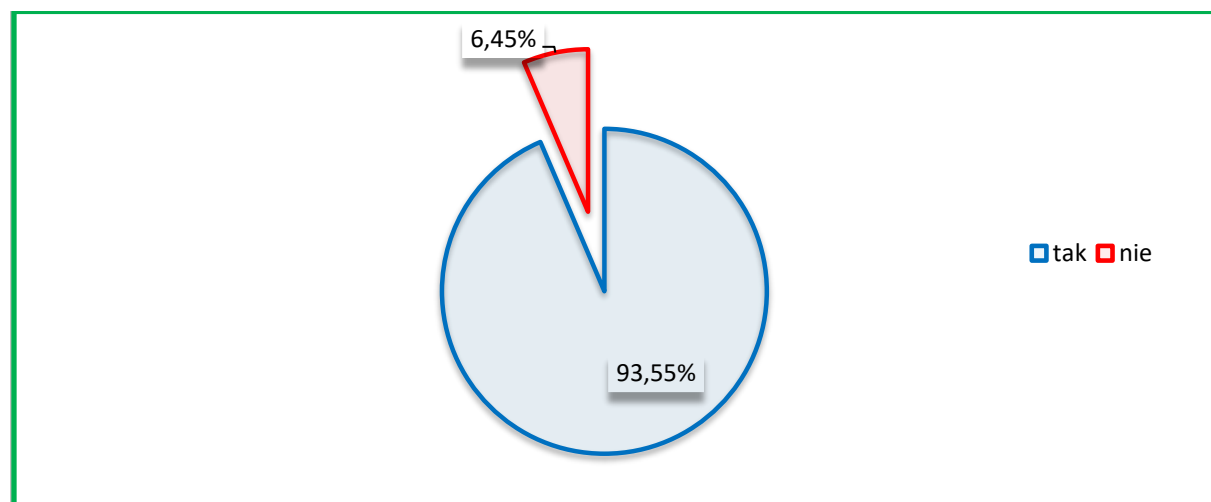
Interesowało nas również czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Zdecydowana większość badanych respondentów (90,32%) nie miało takiego zdarzenia a 6,45% sprzedawców przyznaje, iż doświadczyło nieprzyjemnego zajścia związanego ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Natomiast jeden ze sprzedawców nie pamięta czy kiedykolwiek zdarzyło się takie zajście.

Co więcej, według 90,32% sprzedawców, osoby nietrzeźwe podejmowały próbę zakupu napojów alkoholowych a 9,68% ankietowanych nie spotkało się z takimi sytuacjami.

Wykres 80. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

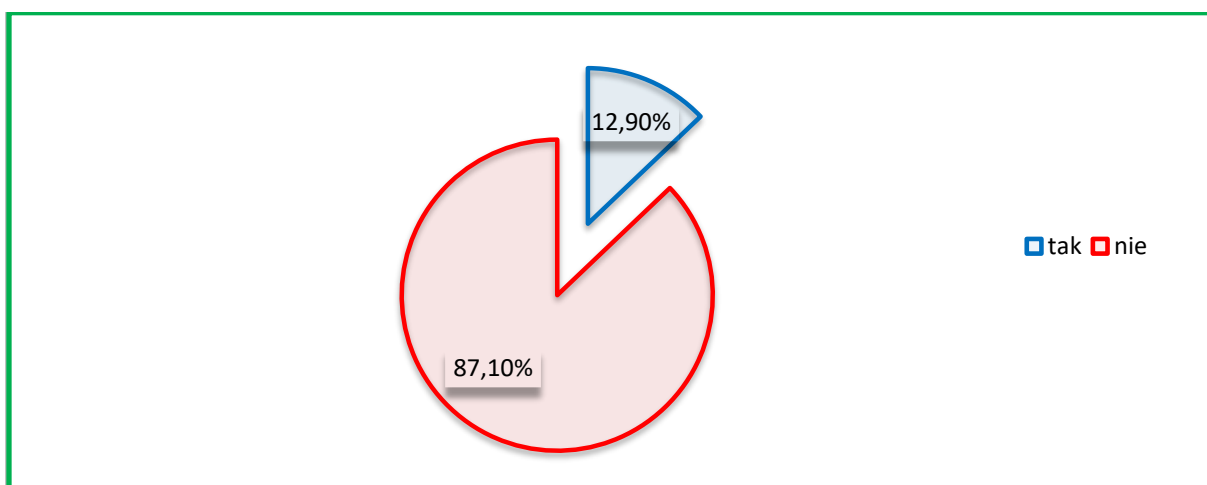
Ponadto w badaniu respondenci odpowiadali na pytanie czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej. Zdecydowana większość sprzedawców (93,55%) odpowiedziało, że owszem, natomiast 6,45% badanych nie widziało w tym nic zdrożnego.

Wykres 81. Czy widzi Pan/ Pani coś niestosownego w sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej?

Na pytanie czy zdarzyło się ankietowanym sprzedać osobie nietrzeźwej alkohol - 87,10% badanych zadeklarowało, że nigdy nie sprzedali takiej osobie alkoholu. Pozostałe 12,90% sprzedawców przyznało się do takich sytuacji.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zatem zapytaliśmy sprzedawców czy znają takie przypadki. 12,90% badanych sprzedawców wie o sytuacjach sprzedaży alkoholu, bądź wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia. Pozostałe 87,10% ankietowanych nie słyszało o takich przypadkach.

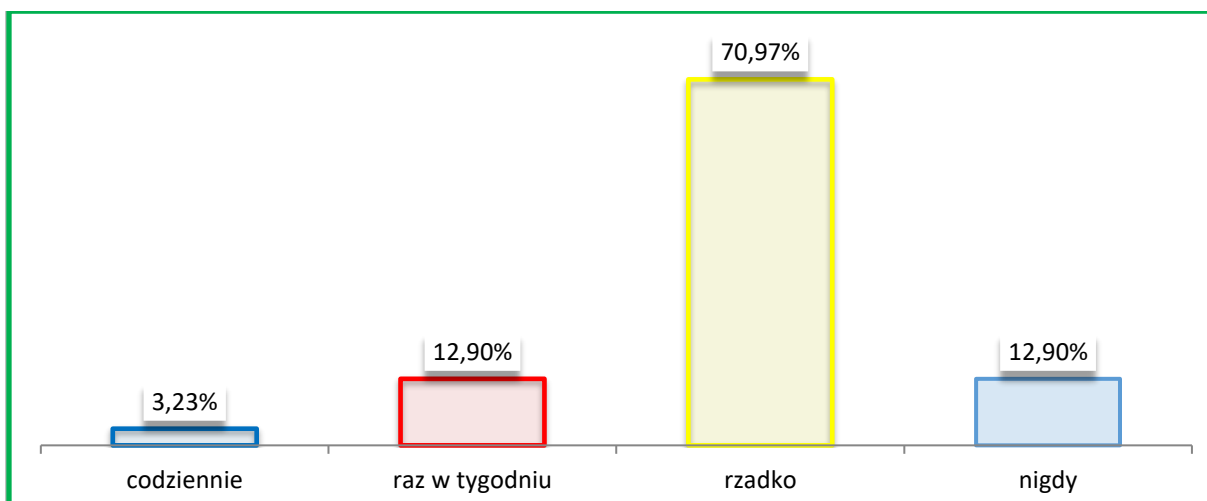
Wykres 82. Czy zna Pani/Pan przypadki sprzedaży alkoholu lub papierosów osobom nieletnim?

Zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim w Polsce jest dość powszechne. Warto w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: *„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić”*.

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe (w tym przypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Zapytaliśmy zatem bezpośrednio sprzedawców czy kiedykolwiek sprzedali wyroby tytoniowe lub napoje alkoholowe osobie, o której wiedzieli, że nie skończyła 18 roku życia. Wśród badanych żaden sprzedawca nie przyznał się do takiego czynu.

W badaniach nie zabrakło także pytania odnośnie tego jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych. Bez względu czy chodziło o częstotliwość zakupu alkoholu czy papierosów odpowiedzi rozkładały się tak samo i wyglądały następująco: 70,97% badanych sprzedawców wskazało, że mają one raczej charakter incydentalny i występują rzadko a 12,90% zadeklarowało, że takie próby odbywają się raz w tygodniu. Również tylu samo respondentów przyznaje, iż takie sytuacje nigdy się nie zdarzają. Natomiast jeden ze sprzedawców, obserwuje próby zakupu napojów alkoholowych, bądź papierosów przez niepełnoletnich praktycznie codziennie.

Wykres 83. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych?

Zdarza się, że młodzi ludzie podejmują próby zakupu alkoholu lub tytoniu, bądź obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. „*Picie i upijanie się przez dzieci i młodzież jest jednym z największych problemów społecznych współczesnej Polski. Można i trzeba przeciwstawić się mu z całym zdecydowaniem*”¹⁹.

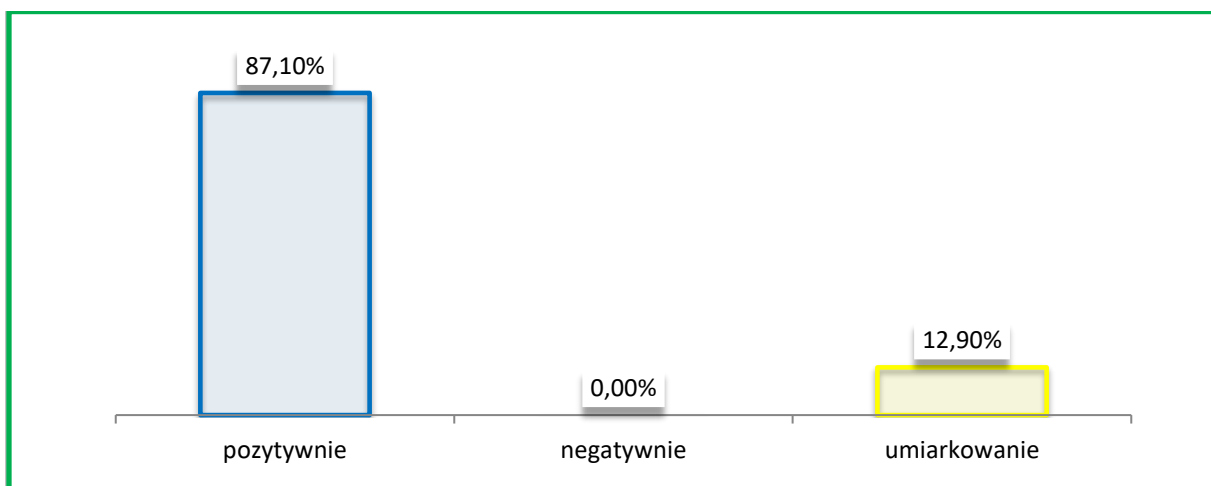
Dlatego zapytaliśmy badanych sprzedawców czy proszą o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość, co do jego wieku. Wszyscy

¹⁹ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160000487>

badani sprzedawcy zgodnie odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek klienta.

Ogólna tendencja wskazuje na bardzo dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu. W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której wyraźnie zaznaczono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletniości osoby próbującej zakupić napoje alkoholowe lub wyroby tytoniowe, sprzedający uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi konsekwencjami w postaci grzywny i utraty zezwolenia.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych na terenie gminy Budzów. Zdecydowana większość ankietowanych (87,10%) wskazała, że w ich mniemaniu kontrola sprzedaży napojów alkoholowych funkcjonuje pozytywnie a pozostałe 12,90% respondentów ocenia ją umiarkowanie. Żaden z badanych sprzedawców nie ocenił jej negatywnie.

Wykres 84. Jak ocenia Pan/i funkcjonowanie kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych?

Powyższa analiza poświęcona podrozdziałowi dotyczącemu problemom społecznym w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Budzów obrazuje, iż wiedza badanych odnośnie szkodliwości alkoholu zawartego w różnych trunkach jest dosyć wysoka.

Ponadto z powyższych wyników dowiadujemy się, iż spożywanie alkoholu w obrębie sklepu ankietowanych nigdy się nie zdarza. Co więcej, nieco ponad 61% sprzedawców uważa, że osoby spożywające napoje procentowe nie stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Niepokoi jednak fakt, iż nieco ponad 90% badanych respondentów przyznaje, że osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu.

Dobrym wynikiem jest prawie 94% twierdzących odpowiedzi świadczących o tym, że w uznaniu sprzedawców niestosowne jest sprzedawanie alkoholu osobie nietrzeźwej. Również nieco ponad 87% ankietowanych nie słyszało o sytuacjach sprzedaży alkoholu lub papierosów nieletnim, a żaden ze sprzedawców, jak deklaruje, nie sprzedał nigdy takiej osobie tego typu substancji psychoaktywnych.

Ponadto, niespełna 71% respondentów przyznaje, że młodzi ludzie rzadko podejmują próbę zakupu alkoholu bądź wyrobów tytoniowych. Mimo to, wszyscy badani sprzedawcy z terenu gminy Budzów w przypadku wątpliwości co do wieku kupującego prosi o dowód tożsamości potwierdzający jego wiek.

Również większość sprzedawców (nieco ponad 87%) ocenia pozytywnie funkcjonowanie kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych na terenie badanej gminie.

ROZDZIAŁ VII

Podsumowanie

Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

Analiza danych pokazuje, iż w przypadku dorosłych mieszkańców z terenu gminy Budzów najistotniejszym problemem w ich opinii jest nadużywanie alkoholu i to właśnie walka z nim wydaje się być szczególnie ważna. Kolejno, zdaniem mieszkańców, równie ważnym problemem, jest zubożenie społeczeństwa oraz bezrobocie. Warto dodać, że wyniki pokazały, iż występowanie problemu nadmiernego picia alkoholu zauważalne jest także w opiniach badanych, którzy zadeklarowali, że pomimo, iż sami najczęściej spożywają alkohol okazjonalnie (72%) to znają w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol, a takie znajomości są dużo częstsze w gronie kobiet (niespełna 66%). Co więcej, według 51% ankietowanych spożycie alkoholu w środowisku lokalnym wzrosło na przestrzeni ostatnich lat a kolejne 61% mieszkańców jest zdania, że osoby spożywające alkohol, stanowią zagrożenie dla lokalnego środowiska.

W przypadku analizy wyników badań wśród uczniów można zaobserwować, że zarówno uczniowie klas V, VI i VII szkół podstawowych, jak i II-III gimnazjów zgodnie odpowiedzieli, że czują się bezpiecznie w szkole (nieco ponad 61% młodszych i blisko 51% starszych uczniów). Ponadto nieco ponad 51% młodszych uczniów, dobrze ocenia swoje samopoczucie w szkole, natomiast blisko 46% starszych uczniów oceniło je bardzo dobrze oraz również dobrze. Młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze jest mniej podatny na kontakt z środkami odurzającymi. Dlatego tak ważne jest budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodzieży możliwość rozwijania swoich kompetencji społecznych, takich jak: asertywność, poczucie własnej wartości oraz umiejętności podejmowania odpowiedzialnych decyzji dotyczących własnego zdrowia.

Otrzymane wyniki z podrozdziałów dotyczących problemów związanych ze spożywaniem substancji psychoaktywnych wśród badanej młodzieży z gminy Budzów obrazują tendencję, iż procent picia napojów alkoholowych, palenia papierosów oraz zażywania narkotyków wzrasta wraz z wiekiem badanych uczniów. Co więcej, wielu

ankietowanych zadeklarowało, że zna osoby poniżej 18 roku życia mające do czynienia z takimi substancjami a znajomości te poszerzają się także wraz z wiekiem badanych respondentów. Należy zatem edukować dzieci, młodzież oraz dorosłych mieszkańców gminy, głównie rodziców i opiekunów w zakresie działań związanych z asertywną odmową sięgnięcia po papierosy, picia alkoholu czy spożywania substancji psychoaktywnych.

Substancje psychoaktywne	Klasa V i VI szkoły podstawowej	Klasa VII szkoły podstawowej oraz II i III gimnazjum
spożywanie alkoholu	8,16%	36,43%
palenie papierosów	6,12%	30,00% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)
zażywanie narkotyków	-	11,43%

Tabela 26. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez badanych uczniów

Znajomości osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	Klasa V i VI szkoły podstawowej	Klasa VII szkoły podstawowej oraz II i III gimnazjum
spożywanie alkoholu	28,57%	62,14%
palenie papierosów	27,55%	52,86%
zażywanie narkotyków	1,02%	11,43%

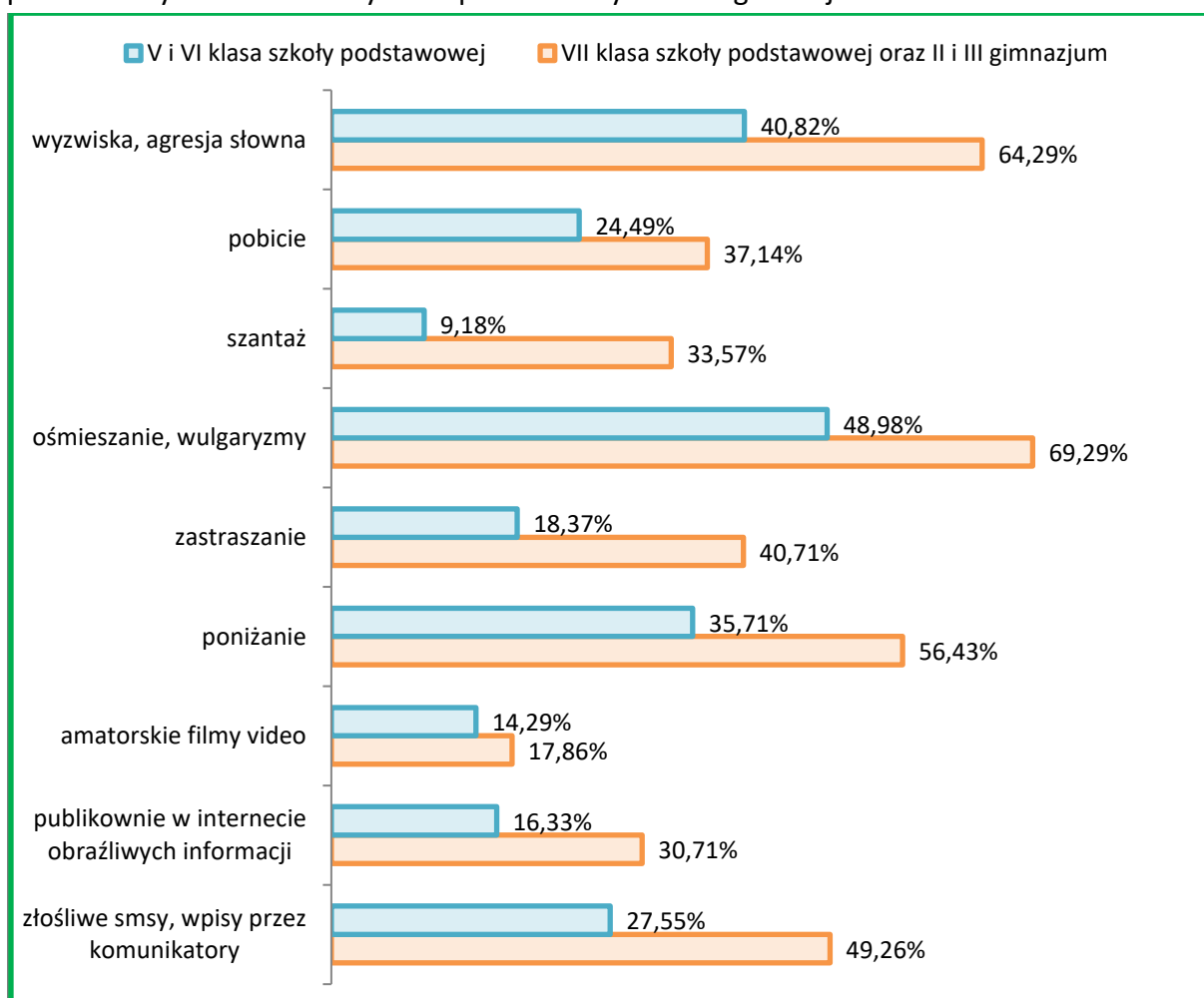
Tabela 27. Znajomości osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne przez badanych uczniów

Ponadto szczególnie istotnym wydaje się być walka z ośmieszaniem i stosowaniem wulgaryzmów, agresją słowną i stosowaniem wyzwisk oraz poniżaniem. *Agresja i przemoc w szkole przejawia się głównie w różnych formach napastliwości czy dokuczliwości jednych uczniów wobec innych (impulsywnym uderzeniu, zwymyślaniu, złośliwym podstawieniu nogi, itp.), bądź w używaniu przez jakąś grupę dzieci siły czy pośredniej przemocy wobec słabszych, aby ich zastraszyć, podporządkować, uzyskać od nich pożądane "usługi" i dobra (np. pieniądze, atrakcyjne przedmioty)*²⁰. Co więcej, niespełna 39% młodszych uczniów oraz nieco ponad 41% starszych przyznaje, iż doświadczyli wyżej wymienionych aktów przemocy. Należy zatem wdrożyć projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy,

²⁰ <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>

ukierunkowanych na wszystkich uczniach. Planowane działania profilaktyczne powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych: uwzględniając większy udział rodziców, opiekunów uczniów jak i nauczycieli z terenu gminy. Warto dodać, iż w każdej kategorii wiekowej badani najczęściej wskazali dyrektora szkoły, pedagoga czy wychowawcę jako osoby, do których się zwrócą jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy. Jest to więc dobra podstawa do budowania jeszcze szerszego zaufania i chęci rozmawiania o problemie ucznia z osobami z grona pedagogicznego.

Poniższa tabela obrazuje występowanie zjawiska przemocy wśród uczniów V i VI klas szkół podstawowych oraz VII klasy szkół podstawowych i II-III gimnazjum.

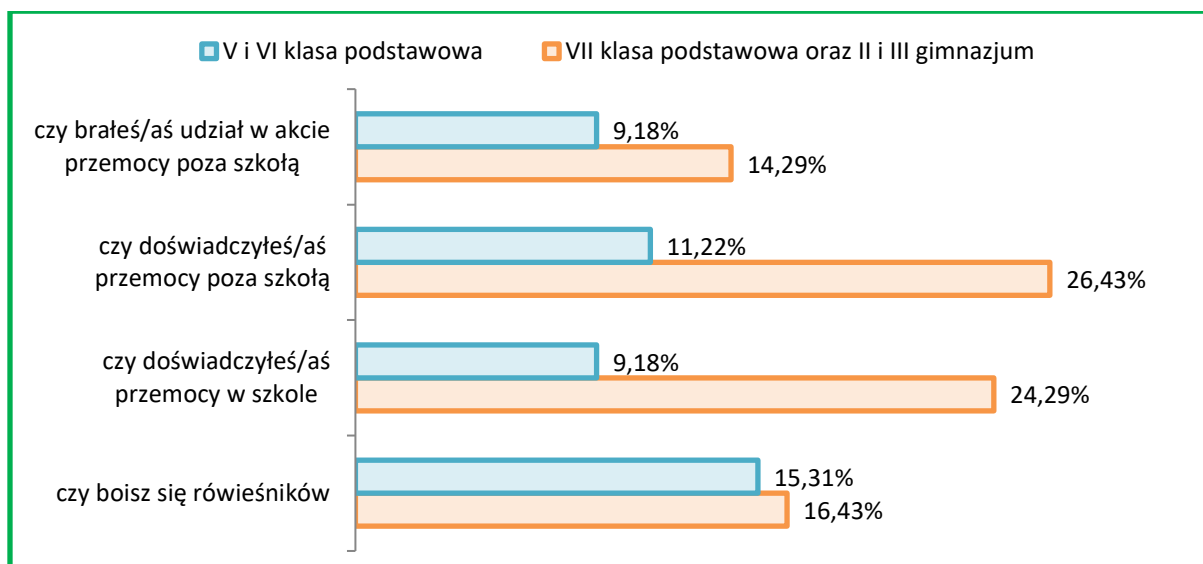

Wykres 85. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród badanej młodzieży

Co więcej, w placówkach oświatowych powinny być organizowane zajęcia psychoedukacyjne pomagające osobom, które są ofiarami różnych form przemocy. Ważne,

zatem, by rozwijać u uczniów, inne niż z użyciem przemocy, sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu.

Wyniki otrzymane w diagnozie przedstawiają, iż równie ważnym problemem, z którym boryka się gmina Budzów jest przemoc występująca w postaci cielesnej. Problem przemocy, w tym przemocy rówieśniczej, wymaga podjęcia bardzo pilnych działań profilaktycznych, gdyż zjawiska te występują dużo częściej wśród starszej grupy wiekowej zarówno w szkole (nieco ponad 9% młodszych i nieco ponad 24% starszych uczniów), jak i poza jej murami (nieco ponad 11% młodszych i nieco ponad 26% starszych uczniów). Również liczba uczniów deklarujących czynny udział w akcie przemocy poza szkołą jest większa u starszych respondentów (nieco ponad 14%). Co więcej, nieco ponad 15% młodszych respondentów oraz nieco ponad 16% starszych deklaruje, iż boi się rówieśników.

Wykres 86. Różnica procentowa uczniów biorących udział w akcie przemocy, doświadczających przemocy i czujących strach

Jak pokazują wyniki, ważne jest także aby pracować z młodymi ludźmi nad wrażliwością na działania związane z cyberprzemocą, tak aby skutecznie na nie reagowali, gdyż wraz z wiekiem uczniowie coraz częściej ignorują to zjawisko (nieco ponad 23% młodszych i nieco ponad 32% starszych badanych). Co więcej, nauczyciele i rodzice powinni podpowiadać swoim dzieciom, gdzie mogą się zgłaszać gdy będą ofiarą lub świadkiem działania cyberprzemocy, ponieważ procent wskazujący jak wielu uczniów deklaruje brak wiedzy w tym temacie jest alarmujący (nieco ponad 56% młodszych i blisko 66% starszych uczniów).

Ponadto należy zwrócić uwagę jak wielu uczniów deklaruje okazjonalne zawieranie znajomości przez Internet (niespełna 47% młodszych uczniów i blisko 54% starszych). Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z niebezpieczeństwami wynikających z zachowań ze strony nieznanych osób spotkanych w sieci.

Strategiczne kierunki realizacji gminnego programu profilaktyki

Na podstawie dokonanej diagnozy można stwierdzić, iż na terenie gminy Budzów niezbędne będzie podjęcie następujących działań:

1. Dalsza kontynuacja działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne, w tym:
 - Kontynuacja realizacji programów dotyczących zagadnień podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu;
 - Kontynuowanie programów profilaktycznych dotyczących zagadnień agresji. Szczególne zwrócenie uwagi na występowanie ośmieszania, agresji słownej oraz poniżania wśród uczniów. Zwiększanie wiedzy na temat tego, jak walczyć z takim zjawiskiem, jak sobie radzić w sytuacji problemowej jest niezbędne, aby młodzi ludzie potrafili funkcjonować wśród rówieśników a występowanie tego zjawiska nie rzutowało na ich samoocenę i pewność siebie. Ponadto niezbędne jest zwrócenie uwagi na rolę sprawcy przemocy i jego oddziaływanie na psychikę ofiary, szczególnie w tak młodym wieku;
 - Zwiększenie liczby programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy. Szczególny nacisk na naukę asertywności, tak by młodzi ludzie mając styczność z osobami zażywającymi substancje odurzające potrafili odmawiać ich stosowania;

- Zwiększenie liczby projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia nowych form przemocy za pośrednictwem urządzeń elektronicznych, jak również realizacja programów na rzecz budowania wrażliwości na zjawisko cyberprzemocy;
 - Prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących niebezpieczeństwa jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie;
 - Prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących organizacji czy serwisów internetowych pomagających w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą;
 - Prowadzenie programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących rodziców lub prawnych opiekunów.
2. Kontynuowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.
 3. Realizacja programów profilaktycznych dotyczących trzeźwości oraz skutków picia alkoholu przez mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet ciężarnych (konsekwencje picia alkoholu dla dziecka, związane z chorobą FAS).
 4. Kontrola punktów sprzedaży alkoholu oraz wyrobów tytoniowych przez odpowiednie służby powołane do tego celu.
 5. Wykorzystanie lokalnych zasobów do tworzenia koalicji na rzecz współpracy służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zwłaszcza pod wpływem alkoholu.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Adamek M., *Substancje psychoaktywne. Świadomość zagrożeń.*, Wyd. Akademii Medycznej, Poznań 2000.
2. Komunikat z badań CBOS, Młodzież 2013, 2014r.
3. Komunikat z badań CBOS: Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015.
4. Wieczorek Ł., Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie zachodniopomorskim w 2015r.*, Szczecin 2015.
5. Wojtasik Ł., *Poradnik jak reagować na cyberprzemoc*, Fundacja Dzieci Niczyje, wydanie II, str. 6

Źródła internetowe

1. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Budz%C3%B3w_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Budz%C3%B3w_(gmina))
2. <https://www.old.budzow.pl/index.php? a=1& id=26>
3. http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Budzow
4. <https://budzow.pl/>
5. <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/1769/1>
6. <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/formy-udzielanej-pomocy/kryteria-przysnawania-swiadczen/>
7. <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/formy-udzielanej-pomocy/>
8. <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU4962>
9. <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160000487>
10. <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2061>

Spis wykresów

Wykres 1. Procentowy rozkład mieszkańców gminy Budzów ze względu na stan cywilny	7
Wykres 2. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa?.....	13
Wykres 3. Czy kultura spożywania alkoholu na przestrzeni ostatnich lat uległa poprawie czy pogorszyła się?	15
Wykres 4. Kiedy ostatni raz piłaś/piłeś alkohol?	16
Wykres 5. W jakim wieku po raz pierwszy piłaś/piłeś alkohol?	17
Wykres 6. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?	17
Wykres 7. Czy znasz osoby nadużywające alkohol w Twoim środowisku?	18
Wykres 8. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?	18
Wykres 9. Czy zna Pani/Pan konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	19
Wykres 10. Czy zna Pani/Pan osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?	20
Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem obecnie przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz częstszym?	22
Wykres 12. Kto Pani/Pana zdaniem jest najczęściej ofiarą przemocy domowej?	22
Wykres 13. Czy uważa Pani/Pan, że dziecko powinno bać się rodziców?.....	23
Wykres 14. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne.....	24
Wykres 15. Czy brał/a Pan/i udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych przez wysyłanie płatnych smsów?	25
Wykres 16. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i na automatach w salonie gier?	25
Wykres 17. Czy kiedykolwiek obstawiał/a Pan/i zakłady bukmacherskie, np. STS, Toto mix itp.?	26
Wykres 18. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie?	26
Wykres 19. Podaj swoją płęć.....	29
Wykres 20. Jesteś uczniem klasy?	30
Wykres 21. Jak się czujesz w swojej szkole?.....	31
Wykres 22. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole	31
Wykres 23. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?	32
Wykres 24. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	33
Wykres 25. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?.....	34
Wykres 26. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	35
Wykres 27. Czy masz w szkole kontakt z pedagogiem/psychologiem?	35

Wykres 28. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	36
Wykres 29. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	37
Wykres 30. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?	38
Wykres 31. Czy paliłaś/paliłeś kiedyś papierosy?	39
Wykres 32. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	40
Wykres 33. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do papierosów jest?	40
Wykres 34. Czy piłaś/piłeś kiedyś alkohol?	41
Wykres 35. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	42
Wykres 36. Czy uważasz, że w Twoim środowisku dostęp do alkoholu jest?	43
Wykres 37. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?	44
Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	44
Wykres 39. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	45
Wykres 40. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	46
Wykres 41. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	48
Wykres 42. Czy słyszałaś/aś o organizacjach i serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberpremocą?	49
Wykres 43. Podaj swoją płć	50
Wykres 44. Jesteś uczniem której klasy?	51
Wykres 45. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?	51
Wykres 46. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	52
Wykres 47. Czy czujesz się bezpiecznie w swojej szkole?	52
Wykres 48. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w swojej szkole?	53
Wykres 49. Czy znasz przypadki stosowania w Twoim środowisku szkolnym którejs z wymienionych form przemocy?	54
Wykres 50. Kogo zawiadomisz jeżeli będziesz świadkiem przemocy?	55
Wykres 51. Czy masz kontakt z pedagogiem/psychologiem w szkole?	55
Wykres 52. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	56
Wykres 53. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	57
Wykres 54. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?	57

Wykres 55. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek zapalić papierosa?	60
Wykres 56. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?	62
Wykres 57. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	62
Wykres 58. Poziom dostępności wyrobów tytoniowych	63
Wykres 59. Czy znasz osoby niepełnoletnie spożywające alkohol?	66
Wykres 60. Czy znasz konsekwencje zdrowotne spożywania alkoholu?	67
Wykres 61. Dostęp do napojów alkoholowych w środowisku badanych	67
Wykres 62. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?	69
Wykres 63. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?	71
Wykres 64. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	71
Wykres 65. Dostęp do narkotyków w Twoim środowisku.	72
Wykres 66. Czy dopalacze to?	74
Wykres 67. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	74
Wykres 68. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?	75
Wykres 69. Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	76
Wykres 70. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	77
Wykres 71. Jakie są Twoje odczucia wobec zjawiska cyberprzemocy?	79
Wykres 72. Podaj swoją płęć	82
Wykres 73. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?	82
Wykres 74. Czy piłaś/eś alkohol...?	83
Wykres 75. Czy zdarzyło Ci się tak silne upicie, że straciłaś/eś kontrolę nad własnym zachowaniem?	87
Wykres 76. Czy kiedykolwiek używałaś/eś substancji psychoaktywnych (narkotyków, leków)?	88
Wykres 77. Czy kiedykolwiek używałaś dopalaczy?	90
Wykres 78. Czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego w piwie?	94
Wykres 79. Czy osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?	94
Wykres 80. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?	95
Wykres 81. Czy widzi Pan/ Pani coś niestosownego w sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej?	95
Wykres 82. Czy zna Pani/Pan przypadki sprzedaży alkoholu lub papierosów osobom nieletnim?	96

Wykres 83. Jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych?	97
Wykres 84. Jak ocenia Pan/i funkcjonowanie kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych?	98
Wykres 85. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród badanej młodzieży.....	102
Wykres 86. Różnica procentowa uczniów biorących udział w akcie przemocy, doświadczających przemocy i czujących strach	103

Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców z gminy Budzów	6
Tabela 2. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Budzów	13
Tabela 3. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat.....	14
Tabela 4. Użytki jako sposób na poradzenie sobie ze stresem wśród mieszkańców	20
Tabela 5. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?.....	60
Tabela 6. Gdzie paliłaś/eś po raz pierwszy?	61
Tabela 7. Jak często sięgałaś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?.....	61
Tabela 8. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?	64
Tabela 9. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?	65
Tabela 10. Jak często sięgasz po alkohol?	65
Tabela 11. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?.....	66
Tabela 12. W jakich okolicznościach po raz pierwszy używałaś/eś narkotyków?.....	69
Tabela 13. Z jakiego powodu po raz pierwszy zażywałaś/-eś narkotyki?.....	70
Tabela 14. Z jakimi narkotykami miałaś kontakt?	70
Tabela 15. Substancje jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza zażywane przez uczniów....	72
Tabela 16. Z jakiego powodu po raz pierwszy używałaś/eś dopalaczy?	75
Tabela 17. Jak dużą ilość piwa wypiteś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	84
Tabela 18. Jaką ilość wina wypitaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	84
Tabela 19. Jaką ilość wódki wypitaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	85
Tabela 20. Jak dużą ilość cydru wypitaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu	86
Tabela 21. Jak dużą ilość alkopopu wypitaś/eś podczas ostatniej okazji do picia alkoholu?	86
Tabela 22. Czy kiedykolwiek używałaś/eś którejkolwiek z poniższych substancji psychoaktywnych?.	89

Tabela 23. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałeś substancji?	89
Tabela 24. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy używałeś/aś dopalaczy pod postacią?	90
Tabela 25. Jak oceniasz dostępność poszczególnych substancji?	92
Tabela 26. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez badanych uczniów	101
Tabela 27. Znajomości osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne przez badanych uczniów.....	101

Spis rysunków

Rysunek 1. Populacja – Gmina Budzów 2002-2016	8
Rysunek 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Budzów, 2016	8